
**UDRUGA ZA INICIJATIVE U SOCIJALNOJ POLITICI
SOCIJALNO VIJEĆE GRADA ZAGREBA
Jurišićeva 19, Zagreb**

**SOCIJALNA SLIKA GRADA ZAGREBA
2011.**

Zagreb, prosinac 2012.

PREDGOVOR

U cilju uspostave kontinuiranog sustava praćenja socijalnog sektora u Gradu Zagrebu, a posebice njegovih ranjivih društvenih skupina, pri Udruzi za inicijative u socijalnoj politici 2004. godine je osnovano Socijalno vijeće Grada Zagreba. Cilj ukupnih aktivnosti Socijalnog vijeća Grada Zagreba je poticanje dijaloga i proaktivnog djelovanja građana u Gradu Zagrebu, posebice u odnosu na kvalitetu života njegovih ranjivih skupina. Kontinuirani rad na izradi godišnjih socijalnih slika Grada Zagreba jedna je od osnovnih aktivnosti Socijalnog vijeća Grada Zagreba, što je jedan od preduvjeta za argumentirano i učinkovito planiranje socijalnih intervencija u Gradu Zagrebu.

Godišnja Socijalna slika Grada Zagreba u razdoblju 2004-2006 bila je temeljena isključivo na pregledu osnovnih socio-demografskih i ekonomskih pokazatelja, dok već Socijalna slika Grada Zagreba za 2006. godinu uključuje i dodatnu komponentu prezentacije socijalne situacije u Gradu Zagrebu. Započelo se s praksom izrade socijalne slike u dva dijela, pri čemu je prvi dio i nadalje sadržavao pregled socio-demografskih i ekonomskih pokazatelja, dok je drugi dio prezentirao socijalnu situaciju u Gradu Zagrebu, korištenjem dodatnog metodologijskog pristupa kao ilustraciju socijalne situacije u Gradu Zagrebu, primjerice prikaz istraživanja o kvaliteti života građana u Gradu Zagrebu (istraživanje UNDP-a), analize rasprava u fokusnim skupinama o specifičnim aktualnim pitanjima u socijalnom sektoru i dr. Ovogodišnja Socijalna slika Grada Zagreba sadrži:

- prezentaciju osnovnih socio-demografskih i socio-ekonomskih pokazatelja, kako na razini Grada Zagreba, tako i na nacionalnoj razini: stanovništvo (broj i osnovna obilježja stanovništva, migracije, nacionalne manjine i dr.); kućanstva i obitelji (osnovna obilježja, sklopljeni i razvedeni brakovi, nasilje u obitelji i dr.); stambeni standard (osnovna obilježja, novoizgrađeni stanovi); odgoj i obrazovanje; zaposlenost i nezaposlenost; ekonomski pokazatelji; zdravstvena zaštita (uzroci smrtnosti, osobe liječene zbog zlouporabe droga i dr.); socijalna zaštita (ustanove socijalne skrbi, prava iz sustava socijalne skrbi, prava iz nadležnosti mirovinskog sustava i dr.); sufinanciranje projekata i programa udruga te drugih pravnih i fizičkih osoba,
- procjene, vezane za pokazatelje iz popisa stanovništva u 2011. god.

Socijalnu sliku za 2011. godinu izradili su Jelena Baran i Mihael Radmanić, dok je redakturu obavio Siniša Zrinščak.

POPIS SKRAĆENICA

APN	Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama
ARS	Anketa o radnoj snazi
BDP	Bruto domaći proizvod
CZSS	Centar za socijalnu skrb
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
Eurostat	Statistički ured Europske unije
EV	Europsko vijeće
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
MZSS	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
RH	Republika Hrvatska
UNDP	Program Ujedinjenih naroda za razvoj
ZG STAT	Službena statistika Grada Zagreba

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	3
2.	SOCIJALNI INDIKATORI.....	3
3.	OSNOVNE INFORMACIJE O GRADU ZAGREBU.....	3
4.	SOCIJALNA SLIKA GRADA ZAGREBA.....	3
4.1.	Stanovništvo... ..	3
4.1.1.	Broj i osnovna obilježja stanovništva.....	3
4.1.2.	Prirodno kretanje stanovništva	3
4.1.3.	Obrazovna struktura stanovništva.....	3
4.1.4.	Migracije.....	3
4.1.5.	Nacionalne manjine	3
4.2.	Kućanstva i obitelj	3
4.2.1.	Osnovna obilježja kućanstava i obitelji.....	3
4.2.2.	Sklopljeni i razvedeni brakovi	3
4.2.3.	Prekidi trudnoće.....	3
4.2.4.	Osobna potrošnja i primanja kućanstava.....	3
4.3.	Stambeni standard.....	3
4.3.1.	Osnovna obilježja stambenih prostora.....	3
4.3.2.	Novoizgrađeni stanovi.....	3
4.4.	Odgoj i obrazovanje.....	3
4.5.	Zaposlenost i nezaposlenost.....	3
4.5.1.	Zaposlenost	3
4.5.2.	Nezaposlenost.....	3
4.6.	Ekonomski pokazatelji.....	3
4.7.	Zdravstvena zaštita.....	3
4.7.1.	Uzroci smrtnosti.....	3
4.7.2.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga	3
4.7.3.	Osobe s invaliditetom.....	3
4.8.	Socijalna zaštita	3
4.8.1.	Ustanove socijalne skrbi	3
4.8.2.	Prava iz sustava socijalne skrbi.....	3
4.8.3.	Prava iz nadležnosti Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje	3
4.9.	Sufinanciranje projekata i programa udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	3
5.	ZAKLJUČNE NAPOMENE.....	3
	LITERATURA I IZVORI.....	3
	PRILOG I.: Pregled socijalnih indikatora za izradu socijalne slike Grada Zagreba	3

1. UVOD

Socijalna slika određenog područja jedan je od ključnih pokazatelja društvenog razvoja. Ona govori o kvaliteti života građana u cjelini, osobito njegovim najranjivijim dijelovima. No, osim što pruža podatke o tome u kojoj je mjeri društvo razvijeno, socijalna je slika nezamjenjiva osnovica svih socijalnih intervencija. To je posebno važno jer se s društvenim promjenama mijenjaju i socijalne prilike, a kako bi se točno znalo koje su društvene grupe socijalno najugroženije i kakva im je pomoć potrebna, treba temeljito analizirati socijalne prilike određenog područja. O tome danas najbolje svjedoče iskustva Vijeća Europe i Europske unije.

Vijeće Europe snažno promiče ideju socijalne kohezije. Socijalna je kohezija, kako je definira Vijeće Europe, «sposobnost društva da osigura dugoročno blagostanje svih svojih članova, uključujući pravičan pristup dostupnim resursima i poštivanje ljudskog dostojanstva, a vodeći računa o različitostima, osobnoj i kolektivnoj autonomiji te odgovornoj participaciji» (CoE, 2005.:23). Premda vrlo općenita, ova definicija ističe važnost zajedničkih društvenih vrijednosti, jednakih mogućnosti, osjećaja nade, povjerenja i reciprociteta među članovima društva. U tom pogledu Vijeće Europe danas snažno reafirmira svoju staru ideju bitne povezanosti ljudskih i socijalnih prava, odnosno povezanost Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (1950.) s Europskom socijalnom poveljom (1961.), uključujući njezine izmjene i dopune, odnosno Revidiranom socijalnom poveljom (1996.) (Zrinščak, 2006.). No, kako bi ta povezanost u suvremenom društvu zaista došla do izražaja, Vijeće Europe inzistira na definiranju i kontinuiranom praćenju indikatora socijalne kohezije. Kao članica Vijeća Europe i Hrvatska ih je obvezna primjenjivati i analizirati.

Europska unija veliku pozornost posvećuje borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti budući da je koordinacija na tom području na europskoj razini predviđena Amsterdamskim ugovorom (stupio na snagu 1. svibnja 1999.). Na zasjedanju EV-a u Lisabonu 2000. godine uvedena je praksa praćenja i promocije politika zemalja članica s ciljem uzajamnog učenja. Kako bi to bilo moguće dogovoren je set zajedničkih indikatora koje je potrebno pratiti, a da bi se mogle usporediti prakse zemalja članica te pratiti napredak ka zajedničkim ciljevima. Lista je zajedničkih indikatora vrlo opsežna te su oni podijeljeni u četiri osnovne skupine: glavni indikatori (*overarching indicators*), indikatori socijalnog uključivanja (*Social Inclusion indicators*), indikatori na području mirovinskog sustava (*Pensions indicators*) i indikatori na području zdravstvenog sustava i sustava dugotrajne skrbi (*Health and Long Term Care indicators*). Unutar su svake skupine indikatori podijeljeni po ciljevima, na primarne i sekundarne indikatore te kontekstualne indikatore¹. Za Hrvatsku je posebno važan novi dokument, usvojen u lipnju 2010. na sastanku Europskog vijeća, pod nazivom Europa 2020: strategija za pametan, održivi i uključiv rast (Stubbs i Zrinščak, 2012.).² Europa 2020 je kompleksna strategija, odnosno agenda djelovanja, a sadrži pet ključnih ciljeva:

---

¹ Više o indikatorima na mrežnim stranicama Europske komisije:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_and_social_policy_indicators/omc_social_inclusion_and_social_protection.

² Tekst je o Europi 2020 najvećim dijelom preuzet iz Stubbs i Zrinščak (2012). Usp. i Europska komisija (2012). *Europa 2020*. Dostupno na mrežnoj stranici: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

- rast stope zaposlenosti na 75% za žene i muškarce u dobnoj skupini 20-64, uključujući veću participaciju mladih, starijih te slabije obrazovanih / obučeni radnika, kao i bolju integraciju legalno nastanjenih migranata;
- poboljšanje uvjeta za istraživanje i razvoj, a posebno s ciljem povećanja kombinirane razine javnog i privatnog ulaganja u taj sektor do 3% BDP-a;
- smanjivanje razine stakleničkih plinova za 20% u odnosu na razinu iz 1990. godine, povećanje udjela obnovljivih izvora energije u energetskej potrošnji za 20%, te povećanje energetske učinkovitosti za 20%;
- poboljšanje obrazovne razine, a posebice smanjenjem broja učenika koji prekidaju školovanje na manje od 10% te povećanjem udjela osoba starih od 30-34 godine koji imaju završeno tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje na najmanje 40%;
- promocija socijalne uključenosti, ponajviše kroz redukciju siromaštva, smanjenjem broja osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti za najmanje 20 milijuna.

Ovaj je peti cilj konceptualiziran kao rizik siromaštva i socijalne isključenosti, a mjeri se temeljem triju pokazatelja: stopa rizika od siromaštva, stopa materijalne deprivacije te udio kućanstva bez zaposlenih, odnosno udio kućanstva s niskim radnim intenzitetom. Ključni ciljevi ojačani su sa sedam tada dogovorenih inicijativa, od inovacijske Unije, mladih u pokretu i digitalne agende za Europu pa sve do agende za nove vještine i poslove, kao i (sedma inicijativa) Europske platforme protiv siromaštva. Ona podupire peti prethodno spomenuti cilj i to identifikacijom ključnih akcija:

- poboljšanje pristupa radu, socijalnoj sigurnosti, bitnim uslugama (zdravstvo, stanovanje...) i obrazovanju;
- bolja uporaba EU fondova kako bi se ojačala socijalna uključenost i suzbijala diskriminacija;
- socijalne inovacije za pametna rješenja u post-kriznoj EU, posebice u pogledu učinkovite i uspješne potpore;
- novo partnerstvo između javnog i privatnog sektora.

Iako se u većini razvijenih europskih zemalja kretanje siromaštva sustavno prati više od stoljeća, praćenje je siromaštva u Hrvatskoj počelo mnogo kasnije. Naime, prvo je nacionalno istraživanje siromaštva provedeno u kasnim devedesetima (Matković, 2007.a). Nakon prvog istraživanja provedenog 1998. godine pojavio se određeni diskontinuitet u istraživanjima siromaštva, iako je Državni zavod za statistiku prikupljao podatke o potrošnji i prihodima kućanstva. Tako su standardizirani pokazatelji siromaštva objavljeni tek početkom 2004. godine (za 2001. i 2002. godinu) (Šućur, 2006.), dok su od 2010. pokazatelji siromaštva u potpunosti usklađeni s metodologijom Eurostata. U tom je pogledu važan poticaj Memorandum o socijalnom uključivanju na kojem su tijekom 2006. godine zajednički radili Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Europska komisija, a koji je potpisan od strane Europske komisije i Vlade RH u ožujku 2007. godine (Vlada RH, 2007.). Memorandum je do sada trebao postati obrazac analize socijalne situacije te definiranja prioriteta socijalne akcije, dok će od punopravnog članstva Hrvatska biti u potpunosti uključena u proces analize i

definiranja (koordinacije) socijalne politike na EU razini, iako je prema načelu supsidijarnosti nadležnost i dalje bitno nacionalna. Također, Eurostat postaje sve važnijim izvorom komparativnih podataka za Hrvatsku.

2. SOCIJALNI INDIKATORI

Socijalni indikatori korišteni za izradu ove socijalne slike podijeljeni su u devet područja: stanovništvo, kućanstva i obitelj, stambeni standard, odgoj i obrazovanje, zaposlenost i nezaposlenost, ekonomski pokazatelji, zdravstvena zaštita, socijalna zaštita i socijalne nejednakosti te sufinanciranje projekata i programa udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba. Oni su, kada je to bilo moguće, uz apsolutne brojke, izraženi prema međunarodno usporedivim pokazateljima: postotak, stopa, udjel i sl. U svrhu komparacije, prikazani su i pokazatelji za Hrvatsku.

Većina socijalnih indikatora temelji se na podacima Popisa stanovništva, kućanstava i stanova iz 2001. godine. On je proveden na temelju Zakona o Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001. (NN, br. 22/01). Popis se stanovništva, prema međunarodnim preporukama, provodi svakih deset godina i predstavlja proces prikupljanja, obrade i objavljivanja demografskih, ekonomskih, obrazovnih i socijalnih podataka koji se odnose na cijelu populaciju zemlje u određeno vrijeme. Za provođenje Popisa 2001. bile su bitne zajedničke Preporuke Ekonomske komisije UN-a za Europu i Statističkog ureda Europske unije Eurostata. Ukupno (uobičajeno) stanovništvo Zagreba, prema Popisu 2001., čine sve osobe koje imaju prebivalište u gradu i nisu odsutne iz njega godinu i više, kao i osobe koje nemaju prebivalište, ali borave na području grada neprekidno godinu dana i više. Godine 2011. proveden je novi popis stanovništva, no zbog činjenice da nisu dostupni cjeloviti podaci potrebni za izradu slike, u ovom se dokumentu, uz dostupne podatke iz novog popisa, koriste i podaci popisa iz 2001. godine.

Velik se dio podataka bazira na stvarnim te procijenjenim podacima za 2011. godinu, a kod pokazatelja za koje još uvijek ne postoje podaci za 2011. godinu koriste se i podaci za 2010. odnosno 2009. godinu. Podaci su preuzeti iz priopćenja i izvješća različitih državnih tijela ovisno o području nadležnosti (HZZ-a, MZSS-a, DZS-a, HZMO-a, HZJZ-a, Ureda za ljudska prava Vlade RH) te Odjela za statistiku i drugih nadležnih ureda Grada Zagreba³.

---

³ Zahvaljujemo navedenim tijelima/institucijama na ustupljenim podacima.

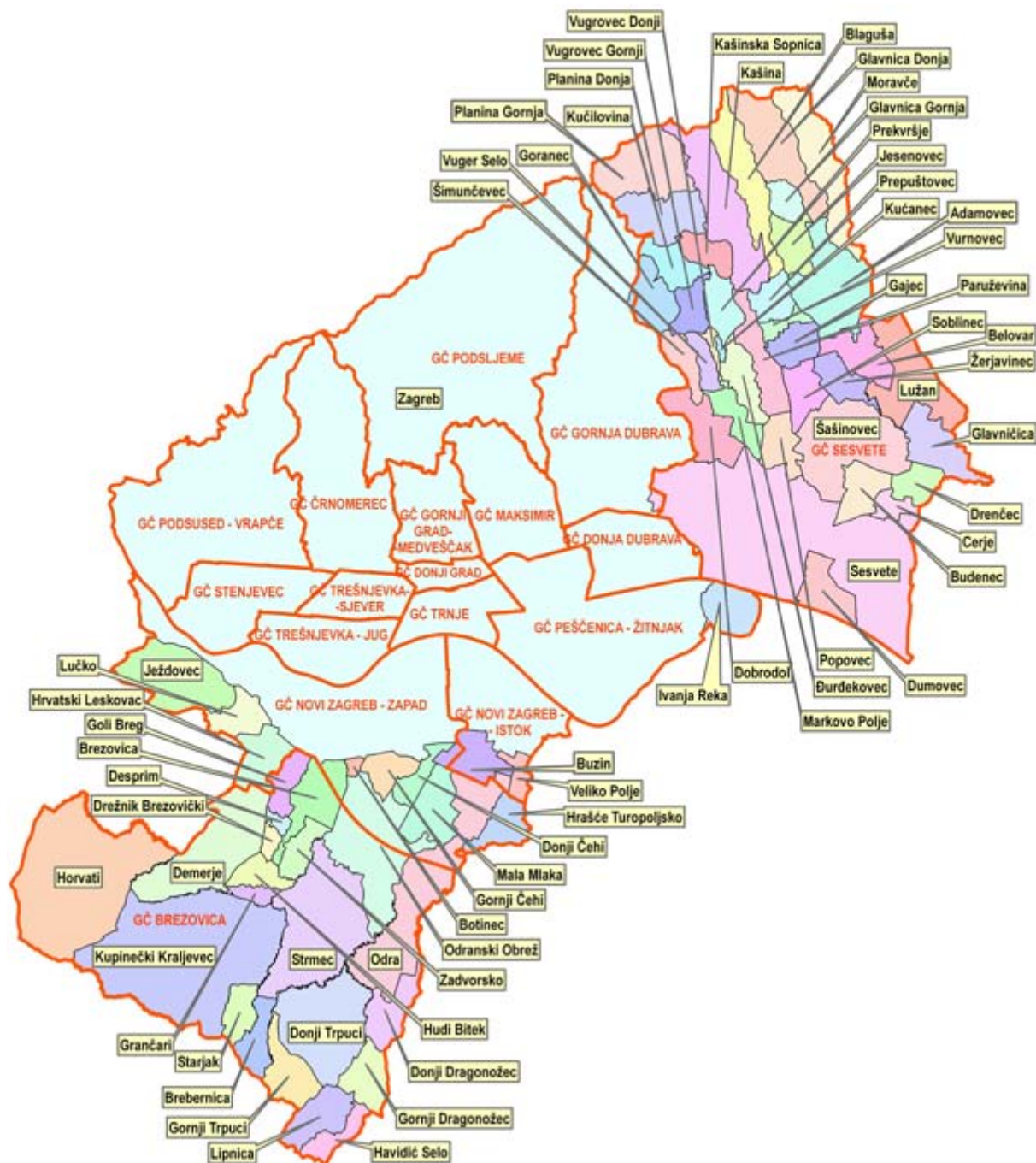

3. OSNOVNE INFORMACIJE O GRADU ZAGREBU

Grad Zagreb je jedinica lokalne samouprave koja ujedno ima položaj i jedinice područne (regionalne) samouprave. U okviru tih ovlasti Grad Zagreb odlučuje o potrebama i interesima građana od lokalnog značenja. Grad Zagreb izvršava ovlasti i obveze koje proizlaze iz njegova samoupravnog djelovanja preko tijela Grada Zagreba, tijela mjesne samouprave, gradskih upravnih tijela i javnih službi, a na dobrobit svojih građana.

U Zagrebu je ustrojeno 70 naselja, raspoređenih u 17 gradskih četvrti. Grad se prostire na površini 641,33 km², a njegov je geografski položaj prikazan prema opservatoriju na Griču, 15°59' istočne dužine i 45°49' sjeverne širine.

Slika 3.1: Gradske četvrti Grada Zagreb

Izvor: Grad Zagreb (2011.a)

4. SOCIJALNA SLIKA GRADA ZAGREBA

4.1. Stanovništvo

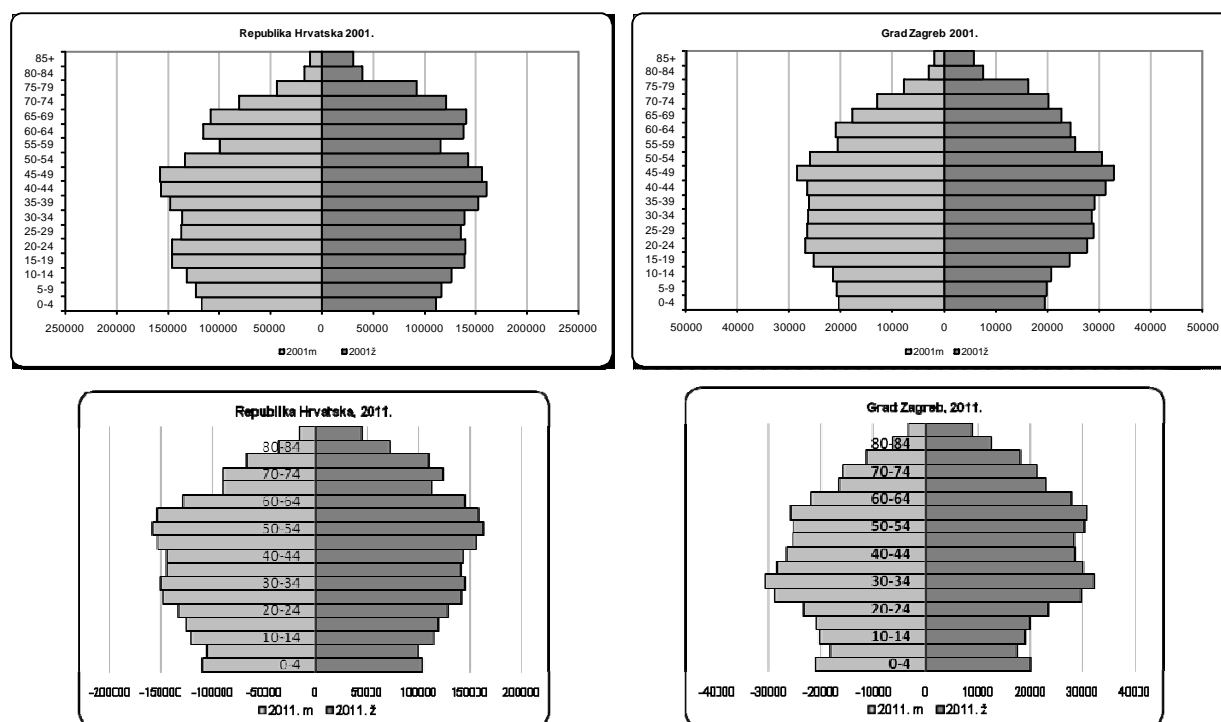
4.1.1. Broj i osnovna obilježja stanovništva

Tablica 4.1: Broj i osnovna obilježja stanovništva – Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%/stopa	Apsolutno	%/stopa
Ukupan broj stanovnika (2001.)	779 145	100	4 437 460	100
- ukupan broj stanovnika (2011.)	790 017	+1,40	4 284 889	-3,44
Spolna struktura (2001.)				
- žene	415 153	53,3	2 301 560	51,9
- muškarci	363 992	46,7	2 135 900	48,1
Spolna struktura (2011.)				
- žene	420 678	53,3	2 218 554	51,8
- muškarci	369 339	46,8	2 066 335	48,2
Dobna struktura (2001.)				
- 0 – 14	122 963	15,8	754 634	17,0
- 15 – 24	104 034	13,4	604 237	13,6
- 25 – 64	432 947	55,6	2 365 744	53,3
- 65+	115 980	14,9	693 540	15,6
- nepoznato	3 221	0,4	19 305	0,4
Dobna struktura (2011.)				
- 0 – 14	116 059	14,7	652 428	15,2
- 15 – 24	87 522	11,1	505 835	11,8
- 25 – 64	449 666	56,9	2 367 993	55,3
- 65+	136 770	17,3	758 633	17,7
Prosječna starost (2001.)				
- ukupno	39,7	-	39,3	-
- žene	41,3	-	41,0	-
- muškarci	37,8	-	37,5	-
Prosječna starost (2011.)				
- ukupno	41,6	-	41,7	-
- žene	43,3	-	43,4	-
- muškarci	39,6	-	39,9	-
Indeks starenja (2001.)				
- ukupno	-	93,7	-	90,7
- žene	-	114,7	-	110,8
- muškarci	-	73,7	-	71,6
Indeks starenja (2011.)				
- ukupno	-	118,9	-	115,0
- žene	-	145,8	-	139,0
- muškarci	-	93,3	-	92,3
Koeficijent starosti (2001.)				
- ukupno	-	20,8	-	21,6
- žene	-	23,3	-	24,9
- muškarci	-	18	-	18,1
Koeficijent starosti (2011.)				
- ukupno	-	23,6	-	24,1
- žene	-	26,5	-	27,4
- muškarci	-	20,3	-	20,5

Izvor: DZS (2008.a, 2012.a), ZG STAT (2004)

Slika 4.1: Dobna struktura stanovništva 2001. i 2011. – Grad Zagreb i Hrvatska

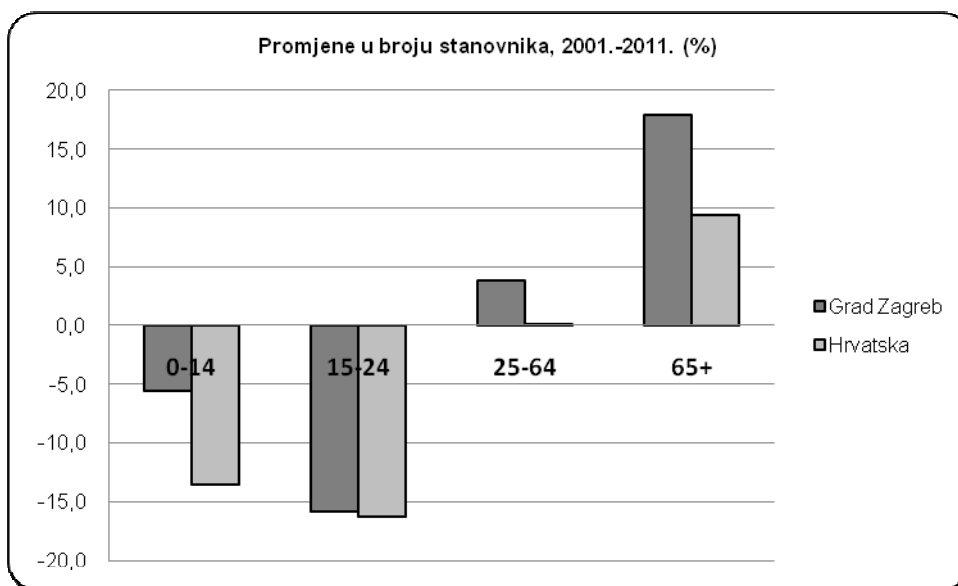

Izvor: DZS (2008.a, 2012.a), ZG STAT (2004)

Kako pokazuju podaci o stanovništvu (tablica 4.1), Grad Zagreb se u strukturnim karakteristikama bitno ne razlikuje od prosjeka Hrvatske. U Gradu Zagrebu, kao i u Hrvatskoj, najviše su primjetni procesi starenja stanovništva. Prema novom popisu stanovništva (2012.a), udio se osoba starijih od 65 godina u sveukupnom stanovništvu Grada znatno povećao u odnosu na 2001. godinu te je 2011. godine iznosio 17,3% (u odnosu na 14,9% 2001. godine), uz istovremeni pad udjela mlađeg stanovništva (slike 4.1 i 4.2).

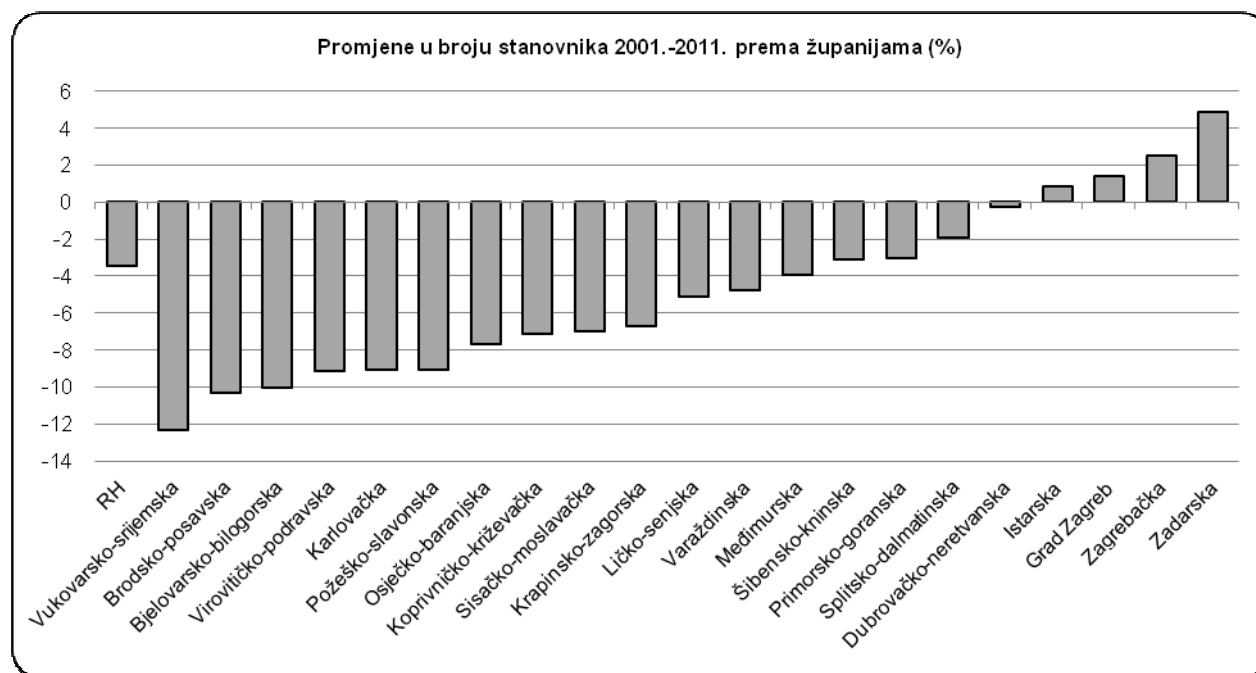
U Hrvatskoj postoje vidljive međuzupanijske razlike pri čemu s najvišim udjelom starijeg stanovništva negativno prednjači Ličko-senjska županija. Udio je stanovništva starog 65 i više godina u ukupnom stanovništvu Ličko-senjske županije čak 24,7%. S druge strane nalazimo Zagrebačku i Međimursku županiju gdje je taj udio manji od 16% (DZS, 2012.k). Grad Zagreb u tom pogledu, usporedimo li ga s drugim županijama, zauzima središnju poziciju. Nadalje, Grad Zagreb je još uvijek jedna od četiri županija u Hrvatskoj koja u razdoblju od prethodnog do novog popisa stanovništva, iako neznan (+1,4%), bilježi porast stanovništva (slika 4.3).

Slika 4.2: Promjene broja stanovnika 2001.-2011. – Grad Zagreb i Hrvatska (prema dobi)

Izvor: DZS (2008.a, 2012.a)

Slika 4.3: Promjene broja stanovnika 2001.-2011. prema županijama

Izvor: DZS (2008.a, 2012.a)

Grad Zagreb, kao i cjelokupnu Hrvatsku, karakterizira nesrazmjer između broja muškaraca i žena. Grad Zagreb se, od ostalih županija, ističe po najvećem udjelu žena u ukupnom stanovništvu. Taj se nerazmjer naročito povećava nakon 75. godine života (DZS, 2012.k), posljedica čega je i nesrazmjer u prosječnoj starosti stanovništva i indeksu starenja (tablica 4.1).

Gledano po gradskim četvrtima tendencija je starenja naročito izražena u četvrtima Donji Grad i Gornji Grad–Medveščak, naročito žena. Naime, indeks je starenja u četvrti Donji Grad 240,5 (čak 310,5 za žene), a u četvrti Medveščak 193,4 (242,1 za žene). Dodatno, koeficijent starosti iznosi 32,7 u četvrti Donji Grad te 32,1 u četvrti Gornji Grad-Medveščak. Pozitivno odskoču četvrti Stenjevec s indeksom starenja 71,5 te koeficijentom starosti 16,0 i Sesvete s indeksom starenja 72,2 te koeficijentom starosti 18,4 (DZS, 2012.k).

4.1.2. Prirodno kretanje stanovništva

Iako su i za Grad Zagreb, kao i za Hrvatsku karakteristični i drugi negativni procesi, primjerice negativan prirodni prirast stanovništva te nizak vitalni indeks stanovništva, situacija je u Gradu Zagrebu unatrag nekoliko godina postala nešto povoljnijom. Naime, dok je stopa negativnog prirodnog prirasta u Gradu Zagrebu ipak bila konstantno nešto niža nego li u Hrvatskoj, nakon pada unutar zadnjih nekoliko godina 2009. godine počinje bilježiti vrlo blagi rast koji tijekom 2011.godine stagnira, što znači da broj umrlih ne nadmašuje broj živorođene djece (tablica 4.2). Tijekom 2011. godine u Gradu Zagrebu stopa umrle dojenčadi (umrla dojenčad na 1 000 živorođenih) se povećala sa 4,8, koliko ih je bilo 2010. godine, na 6,8 (tablica 4.2) te je značajno viša od hrvatskog (4,7) i europskog prosjeka (koji je 2010. godine iznosio 4,2). Uz Ličko-senjsku županiju (8,3), Grad Zagreb je županija s najvećom stopom umrle dojenčadi u Hrvatskoj (HZJZ, 2012.f).

Tablica 4.2: Prirodno kretanje stanovništva 2001.-2011. – Grad Zagreb i Hrvatska

	Stope										2011.
	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	
Grad Zagreb											
- živorođeni (na 1 000 stanovnika)	9,0	9,0	9,1	9,1	9,7	9,6	10,0	10,6	11,1	11,1	10,6
- mrtvorodeni (na 1 000 živorođenih)	3,6	4,3	4,5	4,7	4,9	4,2	2,8	3,8	3,8	3,1	2,6
- umrli (na 1 000 stanovnika)	10,3	10,5	10,7	10,1	10,8	10,5	11,0	10,6	10,7	10,7	10,6
- prirodni prirast (na 1 000 stanovnika)	-1,3	-1,5	-1,6	-1,0	-1,1	-0,8	-1,0	0,0	0,4	0,4	0,0
- umrla dojenčad (na 1 000 živorođenih)	8,4	5,1	7,3	7,1	4,9	4,9	5,8	5,2	7,4	4,8	6,8
- vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)	87,2	86,0	85,1	90,7	89,8	92,1	91,5	100,3	103,8	103,9	100,2
Hrvatska											
- živorođeni (na 1 000 stanovnika)	9,2	9,0	8,9	9,1	9,6	9,3	9,4	9,9	10,1	9,8	9,4
- mrtvorodeni (na 1 000 živorođenih)*	4,4	4,7	4,5	4,4	4,4	4,4	3,8	4,0	3,8	4,2	3,5
- umrli (na 1 000 stanovnika)	11,2	11,4	11,8	11,2	11,7	11,3	11,8	11,8	11,8	11,8	11,8
- prirodni prirast (na 1 000 stanovnika)	-1,9**	-2,4	-2,9	-2,1	-2,1	-2,0	-2,4	-1,9	-1,8**	-2,0	-2,2
- umrla dojenčad (na 1 000 živorođenih)	7,7	7,0	6,3	6,1	5,7	5,2	5,6	4,5	5,3*	4,4	4,7
- vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)	82,7	79,3	75,5	81,0	82,0	82,3	80,0	83,9	85,0	83,2	80,7

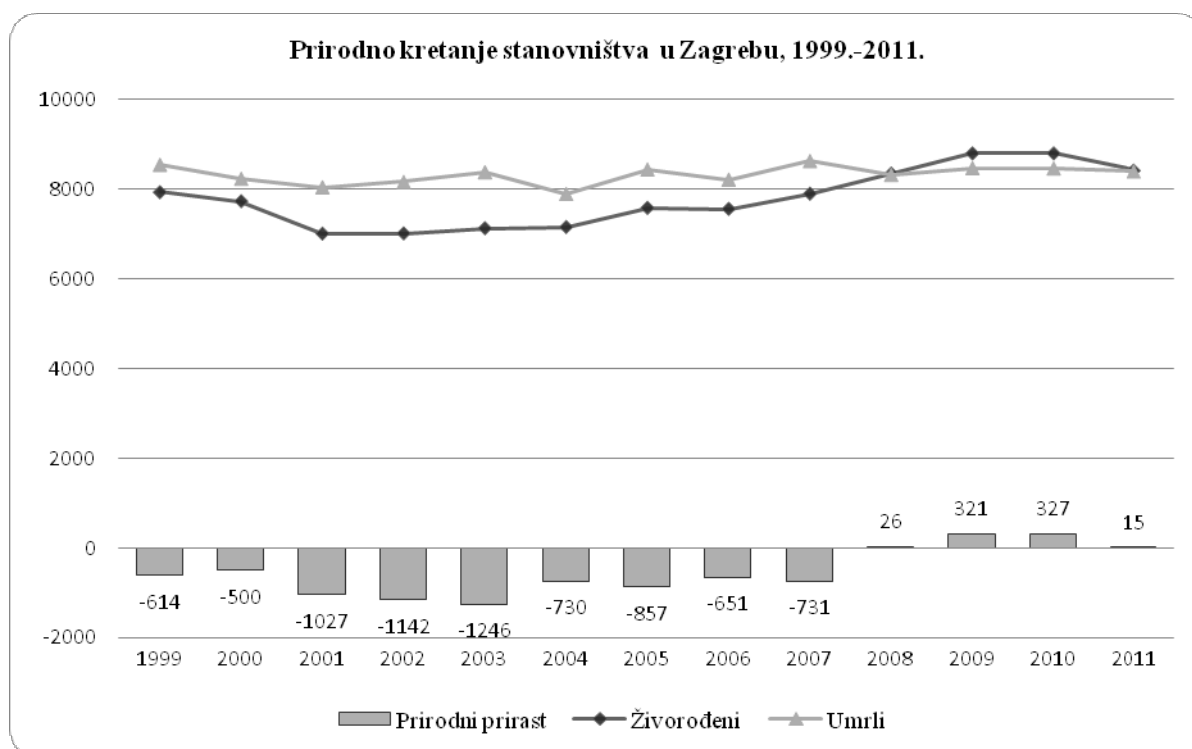
*izračun autora

**stopa prirodnog prirasta nije jednaka razlici stope živorođenih i umrlih zbog zaokruživanja podataka.

Izvor: DZS (2007.a; 2008.a; 2008.b; 2009.a; 2010.a; 2010.b; 2011.a; 2012.b), ZG STAT (2008.b; 2009.a; 2010.a; 2011.a; 2012.l)

Dok se 2007. godine Grad Zagreb ubrajao u četiri županije s najnižim prirodnim prirastom, ta se situacija znatno promijenila te Grad Zagreb 2010. godine ulazi u skupinu od svega pet županija s pozitivnim prirodnim prirastom. Godine 2011. Grad Zagreb ostaje jedina županija koja bilježi pozitivan prirodni prirast (15). Među ostalim županijama, najmanji negativni prirodni prirast imaju Međimurska županija (-1), Dubrovačko-neretvanska (-12) te Zadarska (-28). (DZS, 2008.b, 2012.b; ZG STAT, 2011.a).

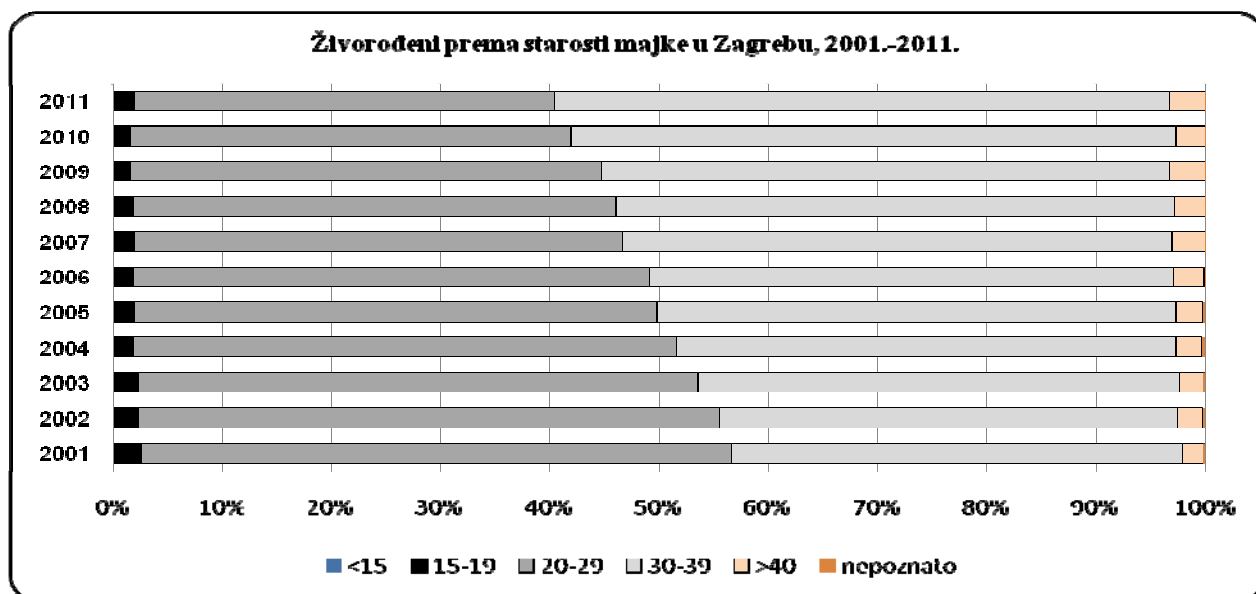
Slika 4.4: Prirodno kretanje stanovništva u Gradu Zagrebu 1999.-2011.

Izvor: DZS (2004.a), ZG STAT (2012.a)

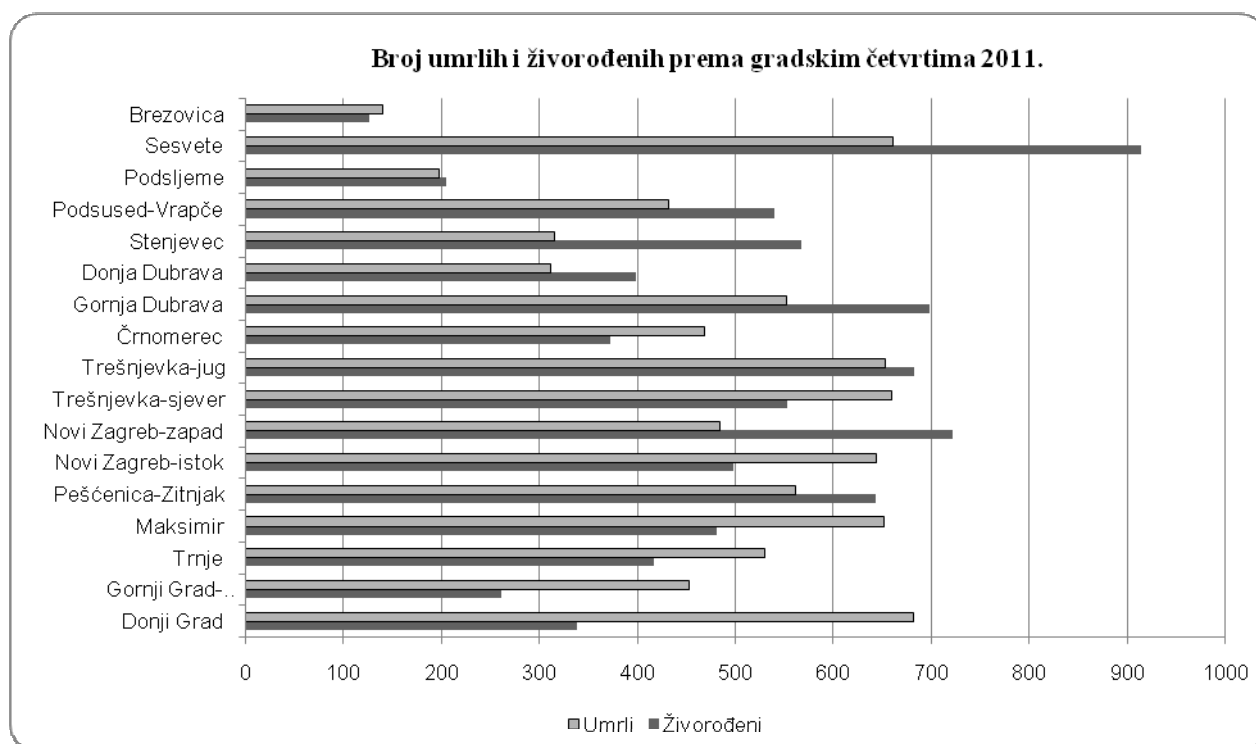
Gledamo li broj živorođene djece prema starosti majke možemo vidjeti da žene rađaju sve kasnije. Naime, slika 4.5 pokazuje kako najviše djece u novije doba rađaju žene u dobi između 30 i 39 godina, dok je ranije to češće bio slučaj u dobi između 20 i 29 godina. Prosječna je dob majke prilikom rođenja prvog djeteta u Gradu Zagrebu približno 31 godinu (ZG STAT, 2012.a), godinu viša nego li u Hrvatskoj (29,5 godina) (HZJZ, 2012.g).

Slika 4.5: Živorodeni prema starosti majke u Gradu Zagrebu 2001.-2011.

Izvor: ZG STAT (2012.a)

Slika 4.6: Živorodeni i umrli prema gradskim četvrtima 2011.

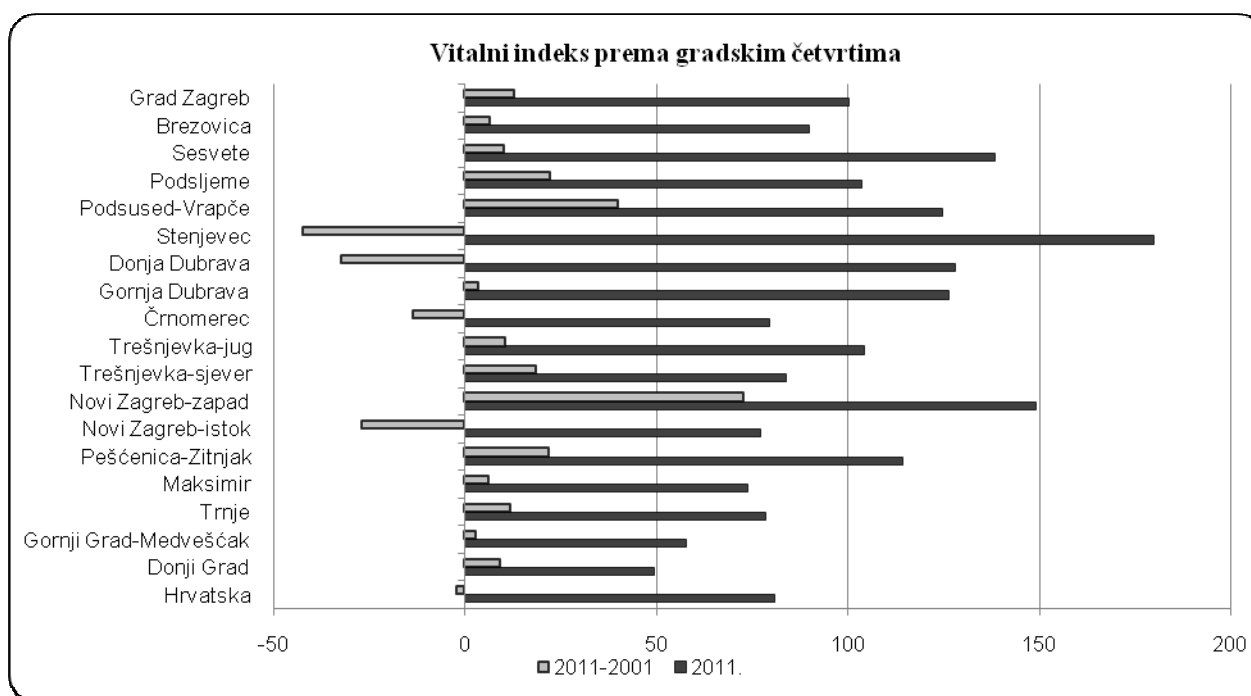

Izvor: ZG STAT (2012.b)

Na slici 4.6 vidimo da devet gradskih četvrti bilježi pozitivan prirodni prirast, dok u ostalima više stanovnika umire nego li se rađa. Posebice iskače gradska četvrt Donji Grad s najnegativnijim prirodnim prirastom⁴, što možemo povezati s činjenicom da u tim dijelovima grada živi znatno starije stanovništvo. Gradske četvrti s najvišim prirodnim prirastom su Sesvete, Stenjevec i Novi Zagreb-zapad⁵.

Slika 4.7: Vitalni indeks prema gradskim četvrtima (razlika između 2010. i 2001.)

Izvor: ZG STAT (2006.b, 2012.b)

Dok je unazad deset godina vitalni indeks⁶ u Gradu Zagrebu, kao i u Hrvatskoj bio nizak, 2008. godine on po prvi puta prelazi granicu od 100, što znači da po prvi puta unazad desetak godina broj umrlih nije nadmašio broj živorođene djece. Isti se trend nastavlja i 2011. godine te vitalni indeks iznosi 100,2. Pogledamo li razliku između vitalnog indeksa 2011. i 2001. godine vidimo da je on u Gradu Zagrebu porastao znatnije nego li što je to bio slučaj na razini Hrvatske. Ipak, gledano po gradskim četvrtima značajniji rast vitalnog indeksa bilježe gradske četvrti Novi Zagreb – zapad i Podsused Vrapče, dok je s manje intenzivnim rastom slijede četvrti Podsljeme i Peščenica-Žitnjak⁷. S druge strane najveći pad u odnosu na 2001. godinu bilježe gradske četvrti Stenjevec, Donja Dubrava i Novi Zagreb-Istok (slika 4.7).

⁴ Prirodni je prirast 2011. godine u četvrti Donji Grad iznosio -344 (ZG STAT, 2012.b).

⁵ Prirodni je prirast 2011. godine u četvrti Sesvete iznosio 253, u četvrti Stenjevec 252, a u četvrti Novi Zagreb-zapad 237 (ZG STAT, 2011.a).

⁶ Vitalni indeks jest omjer između broja živorođene djece i broja umrlih osoba, tj. broj živorođenih u odnosu na 100 umrlih osoba.

⁷ Stalan su pozitivan vitalni indeks od 2001. do 2010. godine imale sljedeće gradske četvrti: Donja Dubrava i Stenjevec.

Izneseni podaci ponajprije ukazuju na činjenicu da će u budućim programima socijalne politike zasigurno trebati više pažnje posvetiti razvoju različitih usluga za starije osobe.

4.1.3. Obrazovna struktura stanovništva

U odnosu na podatke za cjelokupnu Hrvatsku, Grad Zagreb ima povoljniju obrazovnu strukturu (tablica 4.3). Udio je stanovništva sa srednjim i višim te visokim obrazovanjem osjetno veći u Gradu Zagrebu, nego li u Hrvatskoj. Izuzmemo li iz ukupnog broja stanovnika Hrvatske stanovnike Grada Zagreba, obrazovna je razina stanovnika Hrvatske još niža, posebice kada govorimo o visokom obrazovanju. U tom je slučaju u ukupnoj obrazovnoj strukturi Grada Zagreba zastupljeno čak trostruko više stanovnika sa završenim visokim obrazovanjem. Nasuprot tome, u obrazovnoj je strukturi Hrvatske, usporedimo li je s onom u Gradu Zagrebu, udio stanovnika s nižim obrazovanjem (bez škole/sa završenom osnovnom školom) dvostruko viši⁸.

Tablica 4.3: Obrazovna struktura stanovništva 2001. – Grad Zagreb i Hrvatska (stanovništvo 15+)

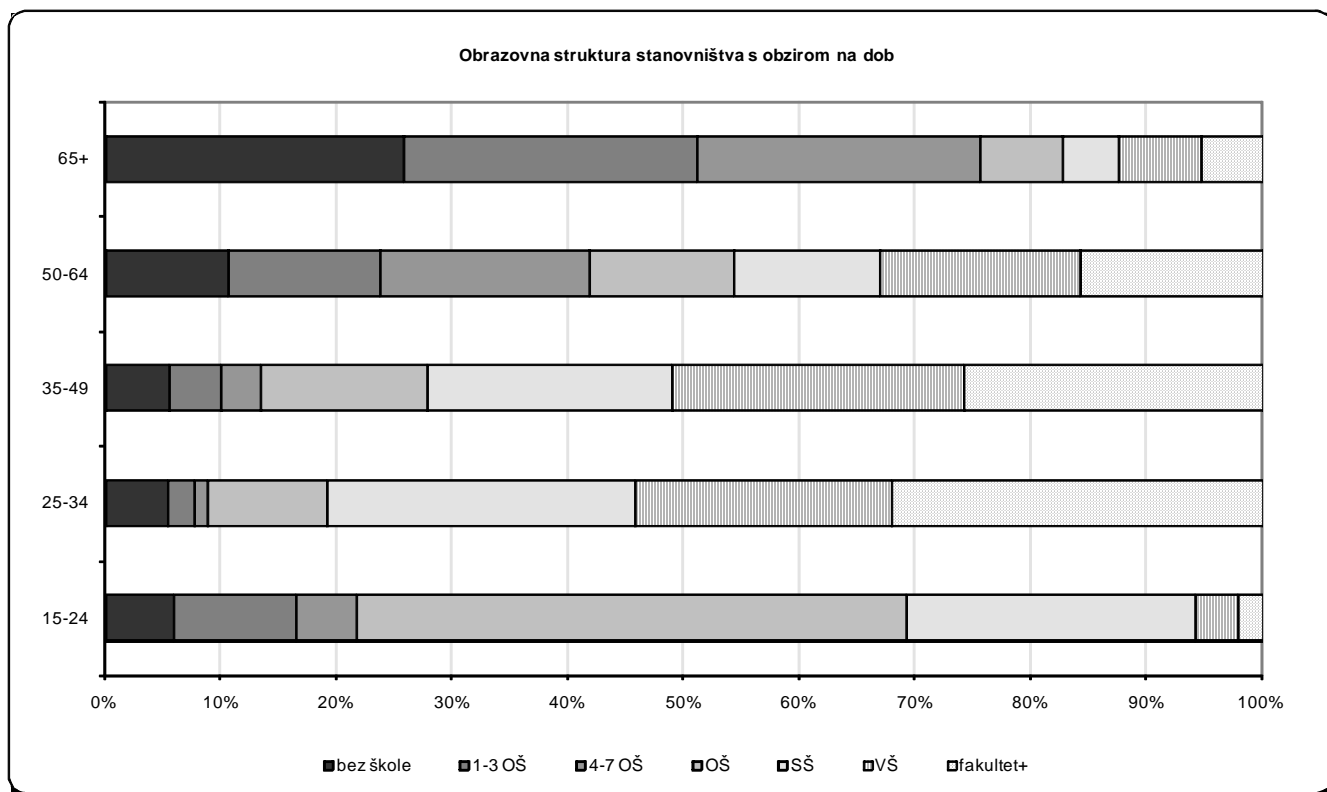
	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Ukupno	656 182	100	3 682 826	100
- bez školske spreme	7 450	1,1	105 332	2,9
- 1 - 3 razreda OŠ	14 520	2,2	166 371	4,5
- 4 - 7 razreda OŠ	34 999	5,3	414 008	11,2
- osnovna škola	106 829	16,3	801 168	21,8
- srednje obrazovanje	341 344	52,0	1 733 198	47,1
- više obrazovanje	38 157	5,8	150 167	4,1
- visoko obrazovanje	109 323	16,7	287 867	7,8
- nepoznato	3 560	0,6	24 715	0,7
Žene	355 428	100	1 933 093	100
- bez školske spreme	6 034	1,7	84 125	4,4
- 1 - 3 razreda OŠ	11 258	3,2	115 861	6,0
- 4 - 7 razreda OŠ	26 338	7,4	267 439	13,8
- osnovna škola	66 205	18,6	459 610	23,8
- srednje obrazovanje	168 805	47,5	777 611	40,2
- više obrazovanje	19 511	5,5	73 517	3,8
- visoko obrazovanje	55 411	15,6	142 512	7,4
- nepoznato	1 866	0,5	12 418	0,6
Muškarci	300 754	100	1 749 733	100
- bez školske spreme	1 416	0,5	21 207	1,2
- 1 - 3 razreda OŠ	3 262	1,1	50 510	2,9
- 4 - 7 razreda OŠ	8 661	2,9	146 569	8,4
- osnovna škola	40 624	13,5	341 558	19,5
- srednje obrazovanje	172 539	57,4	955 587	54,6
- više obrazovanje	18 646	6,2	76 650	4,4
- visoko obrazovanje	53 912	17,9	145 355	8,3
- nepoznato	1 694	0,6	12 297	0,7

Izvor: DZS (2008.a)

⁸ Izračun autora temeljem podataka iz popisa stanovništva (DZS, 2008.a)

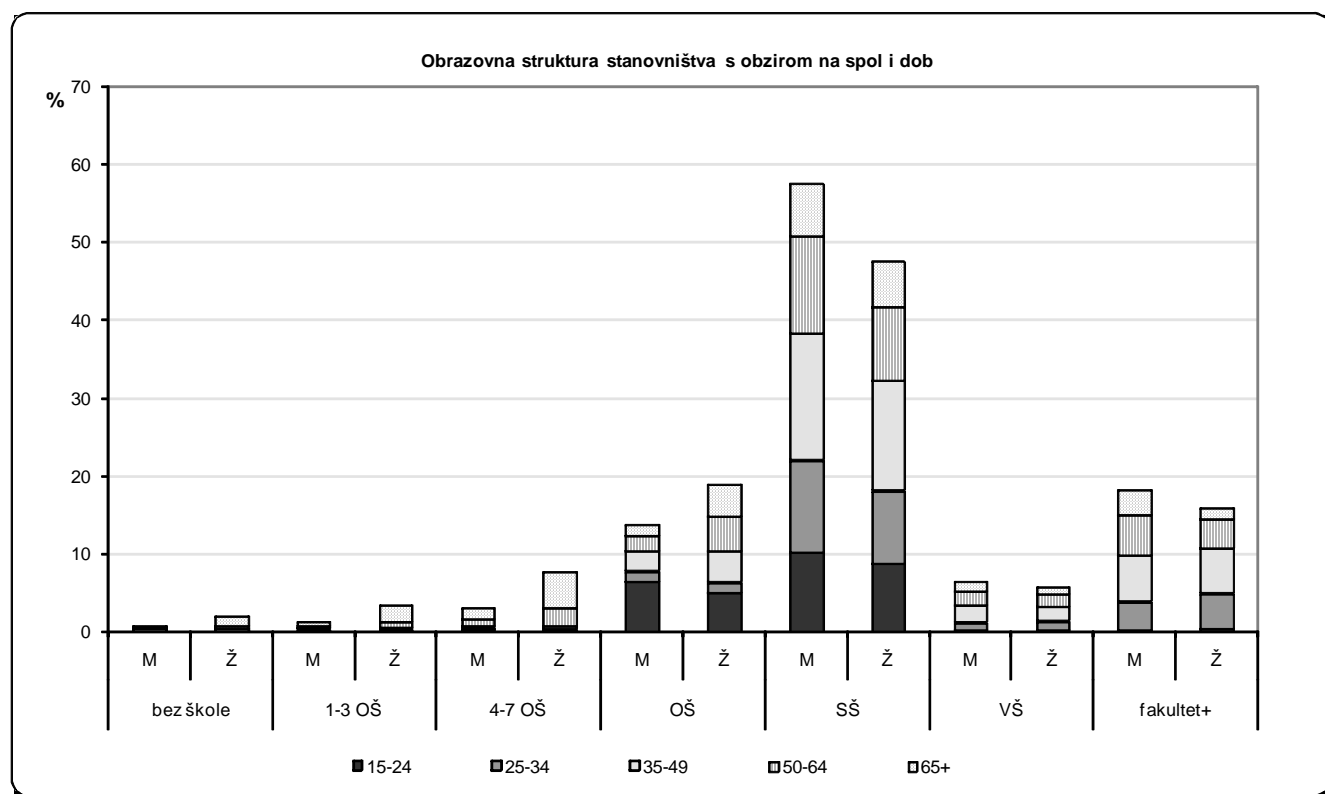
Slika 4.8 pokazuje zavidniju obrazovnu strukturu mlađih dobnih skupina u Gradu Zagrebu. Među stanovništvom bez osnovne škole ili sa nezavršenom osnovnom školom pretežno prevladava stanovništvo starije od 50 godina, dok mlađe dobne skupine najčešće završavaju srednjoškolsko te više obrazovanje.

Slika 4.8: Obrazovna struktura stanovništva Grada Zagreba s obzirom na dob 2001.

Izvor:DZS (2008.a)

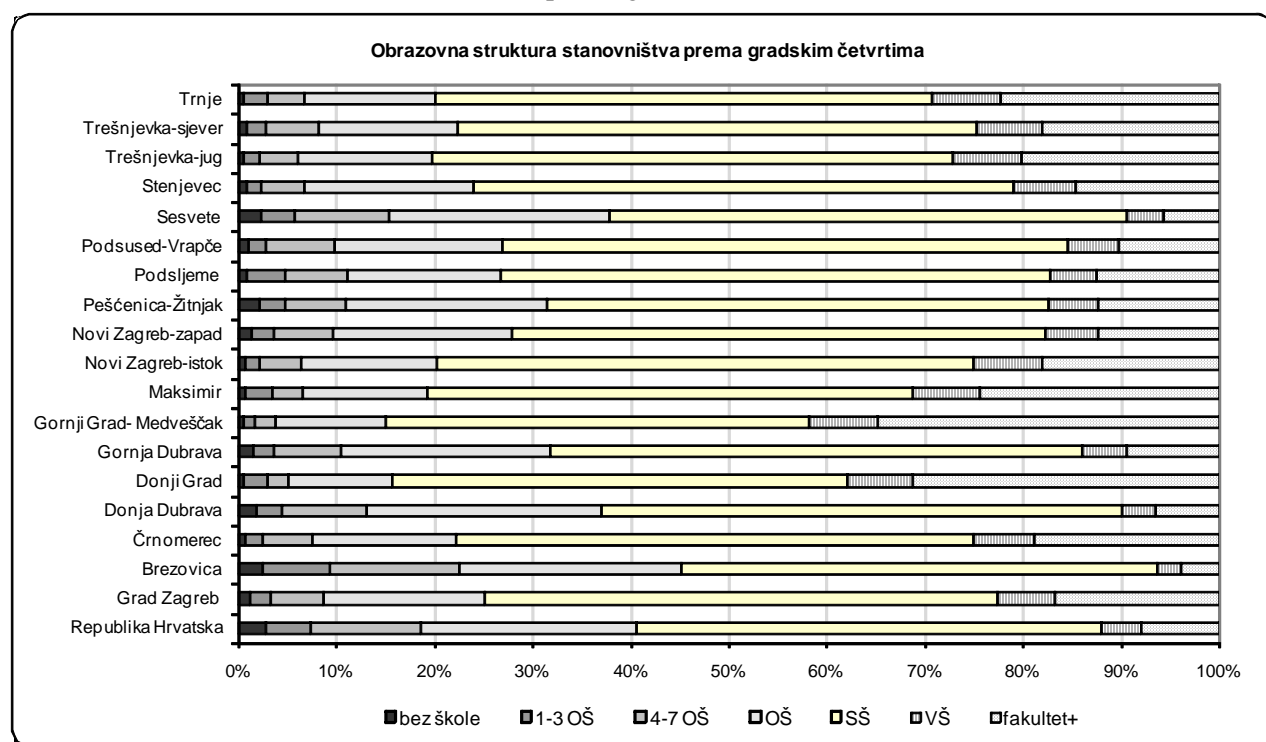
Slika 4.9: Obrazovna struktura stanovništva Grada Zagreba s obzirom na spol i dob 2001.

Izvor: DZS (2008.a)

Gledamo li obrazovnu strukturu muškaraca i žena u Gradu Zagrebu i u Hrvatskoj vidimo kako su muškarci u pravilu zastupljeniji u višim obrazovnim skupinama (tablica 4.3). No pogledamo li iste podatke i s obzirom na dobnu strukturu taj odnos vrijedi za starije stanovništvo. Naime, dok su u starijim dobnim skupinama žene zastupljenije u nižim obrazovnim skupinama taj se odnos mijenja kod osoba mlađe dobi, pa tako danas ima više žena nego li muškaraca s visokim obrazovanjem (slika 4.9).

Slika 4.10: Obrazovna struktura stanovništva prema gradskim četvrtima 2001.

Izvor: DZS (2008.a)

Gledano po gradskim četvrtima (slika 4.10) nešto je bolja obrazovna struktura stanovništva četvrti Donji Grad i Gornji Grad-Medveščak, dok su Brezovica, Sesvete i Donja Dubrava u najnezavidnijoj poziciji u tom pogledu.

U Gradu Zagrebu je tek 0,62% nepismenog stanovništva (u Hrvatskoj 1,8%), od čega 0,26% muškaraca i 0,94% žena. Kod žena se u pravilu radi o starijim dobnim skupinama, dok to nije slučaj kod muškaraca, te kod njih nalazimo šarolikiju situaciju (DZS, 2008.a).

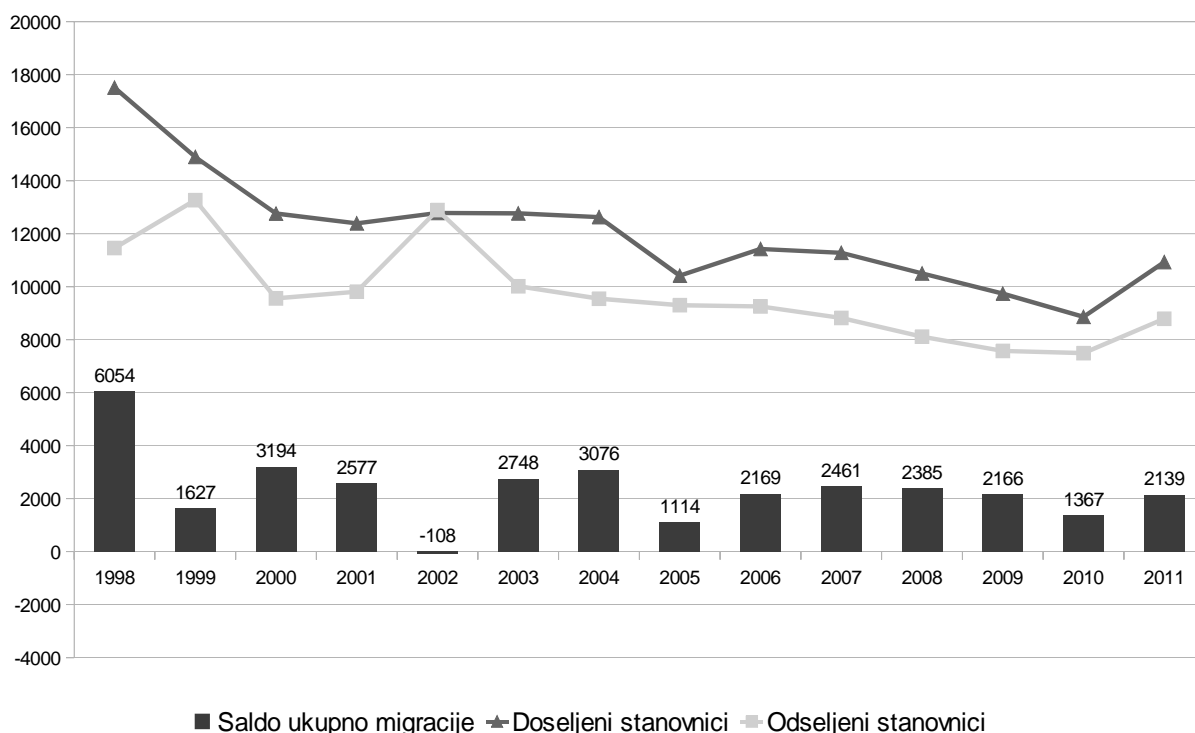
4.1.4. Migracije

Tablica 4.4: Migracije stanovništva 2011. - Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Doseljeni stanovnici - ukupno	10 926	100	-	-
- iz druge županije	8 883	81,3	28 514	-
- iz inozemstva	2 043	18,7	8 534	-
Odseljeni stanovnici - ukupno	8 787	100	-	-
- u drugu županiju	6 788	77,3	28 514	-
- u inozemstvo	1 999	22,7	12 699	-
Saldo ukupne migracije	2 139	100	-	-
- saldo migracije među županijama	2 095	97,9	0	-
- saldo migracije s inozemstvom	44	2,1	-4 165	-

Izvor: DZS (2012.c)

Slika 4.11: Migracije stanovništva Grada Zagreba 1998.-2011.

Izvor: DZS (2003, 2004.b, 2005.a, 2006.a, 2007.b, 2008.c, 2009.b, 2010.c, 2011.b, 2012.c), ZG STAT (2007.a)

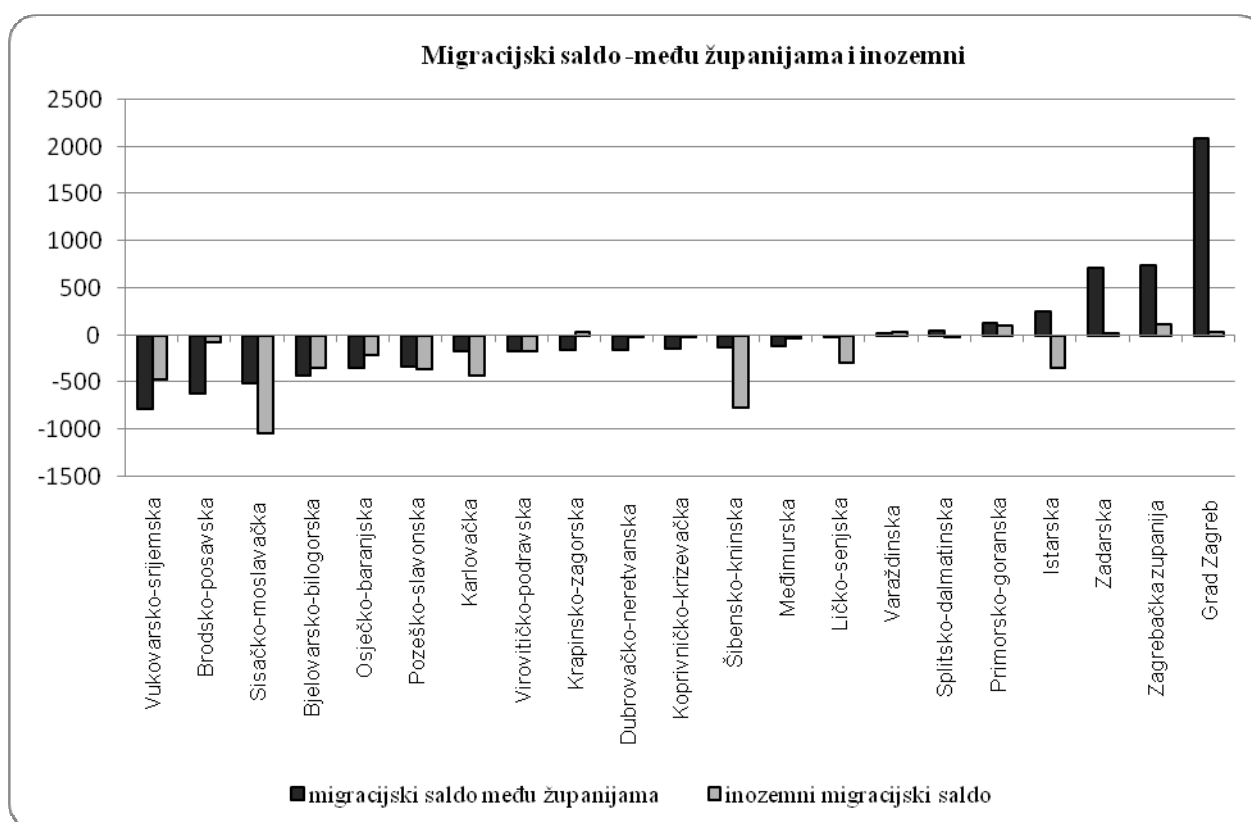
Migracije u i iz Grada Zagreba nisu osjetnije⁹. Grad Zagreb ima pozitivan saldo migracija – više se stanovnika useljava nego što se iseljava (tablica 4.4). Gledamo li migracijski saldo Grada Zagreba od 1998. godine pa do danas možemo vidjeti da je on u pravilu pozitivan (slika 4.11). Migracijski je saldo 2011. godine, usporedimo li ga s onim iz 2010. godine, bio za čak 56,5% veći, čime je zaustavljen trend

⁹ Ovdje je važno napomenuti da se radi o migracijama koje su registrirane, što znači da bi stvarno stanje moglo značajno odstupati, ali to će biti vidljivo tek pri rezultatima popisa stanovništva.

silaznog migracijskog salda zamjetan tijekom prethodnih godina. Usporedno s 1998. godinom migracije su znatno manjeg intenziteta i u Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu. Naime, ukupna su migracijska kretanja devedesetih godina bila znatno intenzivnija. Karakteristično za Grad Zagreb je da je migracijski saldo među županijama bio negativan do unazad četiri godine kada je više ljudi počelo doseljavati u Grad Zagreb nego li se iseljavati (ZG STAT, 2007; DZS, 2008.c, 2009.b, 2010.c, 2011.b, 2012.b).

Osvrnemo li se na vanjske migracije, saldo migracije stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom bio negativan i iznosio -4165. U 2011. godini iz inozemstva se doselilo 55,3% hrvatskih državljana i 44,7% stranaca. Većinom se radi o osobama koje doseljavaju iz Bosne i Hercegovine (43%), a sele u Bosnu i Hercegovinu (31,7%) i Srbiju (26%). Najveći su udio doseljenih osoba iz inozemstva u Hrvatsku 2011. godine imali Grad Zagreb (23,9%), Splitsko-dalmatinska (14,4%). S druge strane, po broju odseljenih osoba prednjači Grad Zagreb (15,7% od ukupnog broja odseljenih), Sisačko-moslavačka županija (10,3%) te Splitsko-dalmatinska (9,8%). Najčešće seli stanovništvo u dobi od 20 do 39 godina – u odnosu na ukupan broj stanovnika koji sele unutar Hrvatske njih 47% pripada toj dobnoj skupini (DZS, 2012.c).

Slika 4.12: Migracijski saldo prema županijama 2011. – među županijama i inozemni

Izvor: DZS (2012.c)

U 2011. godini naselje stalnog stanovanja unutar Hrvatske promijenile su 71 403 osobe. Od ukupnog broja preseljenog stanovništva najviše se osoba (39,9%) selilo između županija, između gradova/općina iste županije selilo se 38,2% osoba, a između naselja istoga grada/općine 21,9% osoba. Najveći broj preseljenog stanovništva unutar Hrvatske bio je u dobi od 20 do 39 godina starosti (47%), a udio žena u ukupnom broju preseljenih bio je 54,7%. Migracije stanovništva između gradova/općina iste županije u 2011. godine bile su najveće u Splitsko-dalmatinskoj te Primorsko-goranskoj županiji, dok najveće međuzupanijske migracije pronalazimo upravo u Gradu Zagrebu te Zagrebačkoj županiji (DZS, 2012.c). Bilo bi zanimljivo detaljnije vidjeti o kakvim se međuzupanijskim migracijama radi, odnosno sele li stanovnici Grada Zagreba u njemu bliže županije i obratno, kao i obrazovnu strukturu stanovništva koje migrira.

Slika 4.12 pokazuje kako Grad Zagreb ima daleko najveći migracijski saldo, što se odnosi na migracije među županijama, no inozemni je migracijski saldo u 2011. godini vrlo nizak. Uz Grad Zagreb, tek četiri županije u Hrvatskoj imaju pozitivan migracijski saldo. Najveći su pozitivan saldo ukupne migracije stanovništva 2011. godine imali Grad Zagreb (2 139) i Zagrebačka županija (865), dok najveći negativni migracijski saldo nalazimo u Sisačko-moslavačkoj (-1 551) te Vukovarsko-srijemskoj županiji (-1 239) (DZS, 2012.c).

4.1.5. Nacionalne manjine

Prema Popisu stanovništva iz 2001. godine (DZS, 2008.a), u Zagrebu živi 5,1% pripadnika različitih nacionalnih manjina. Najbrojnija su skupina Srbi, dok su sve druge manjine brojačno zastupljene s manje od 1% po pojedinoj manjini (tablica 4.5). Gledamo li udio manjina po gradskim četvrtima vidimo da ih najviše živi u gradskoj četvrti Peščenica-Žitnjak (13,1%), što se prije svega može pripisati velikom broju pripadnika romske i srpske nacionalne manjine. Zatim slijede četvrti Novi Zagreb-istok (11%) i Trnje (9,8%) u kojima po broju prednjače pripadnici srpske nacionalne manjine (slika 4.13).

Tablica 4.5: Broj i sastav nacionalnih manjina* 2001.

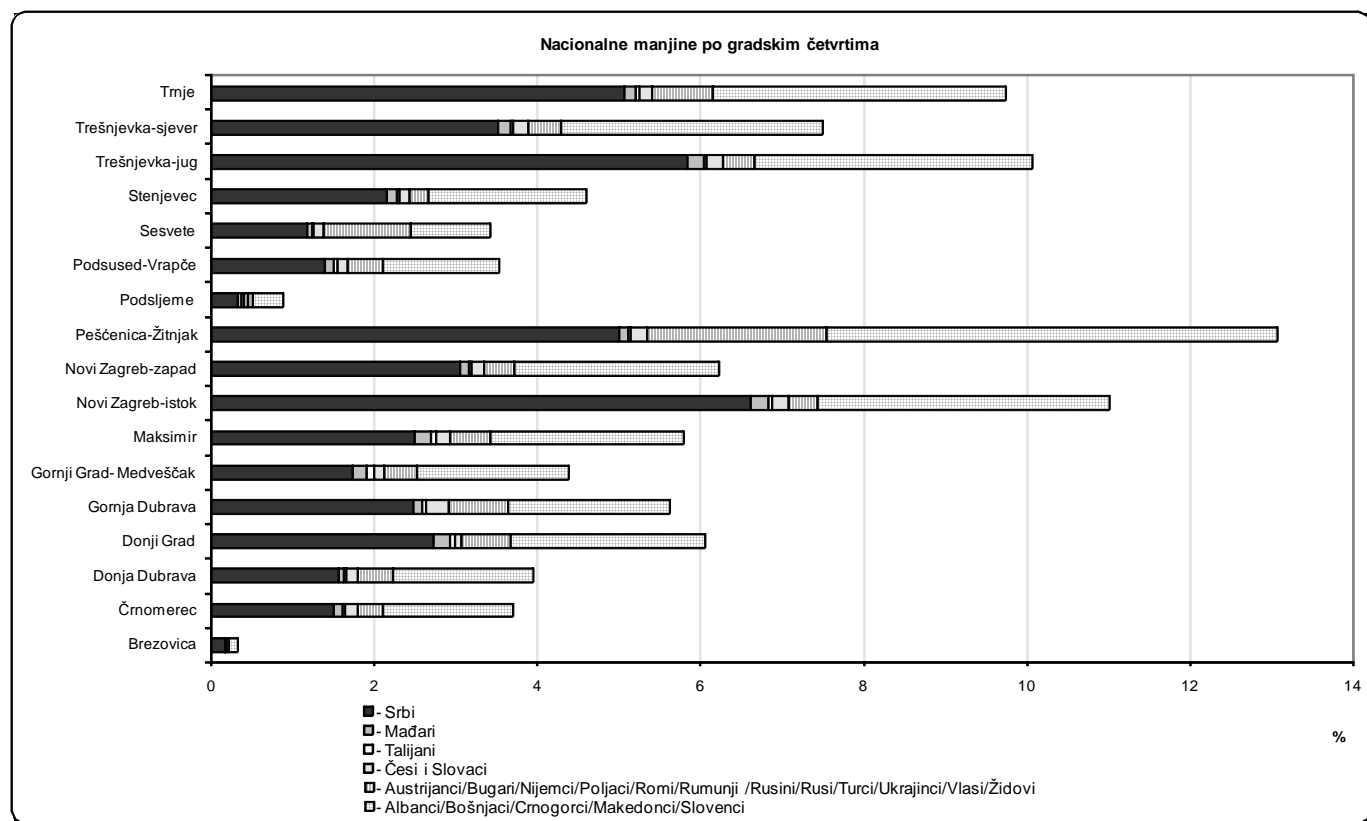
Nacionalne manjine*	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	apsolutno	%
Sveukupno	40 066	5,14	331 383	7,47
- Srbi	18 811	2,41	201 631	4,54
- Mađari	841	0,11	16 595	0,37
- Talijani	277	0,04	19 636	0,44
- Česi i Slovaci	984	0,12	15 222	0,34
- Austrijanci/Bugari/Nijemci/Poljaci/Romi/Rumunji /Rusini/Rusi/Turci/Ukrajinci/Vlasi/Židovi	3 725	0,48	20 093	0,45
- Albanci/Bošnjaci/Crnogorci/Makedonci/Slovinci	15 446	1,98	55 251	1,25
- ostali	4 764	0,61	21 801	0,49
- nisu se izjasnili	15 649	2,01	89 130	2,01
- nepoznato	2 322	0,3	17 975	0,41

* Nacionalne manjine su razvrstane u skupine prema kojima mogu predlagati i birati svoje predstavnike u Hrvatski Sabor sukladno Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski Sabor (NN, br. 116/99, 109/00, 53/03 i 19/07)

Izvor: DZS (2007.b, 2008.a)

Slika 4.13: Nacionalne manjine prema gradskim četvrtima 2001.

Izvor: DZS (2008.a)

4.2. Kućanstva i obitelj

4.2.1. Osnovna obilježja kućanstava i obitelji

Tablica 4.6: Kućanstva i obitelji – osnovna obilježja

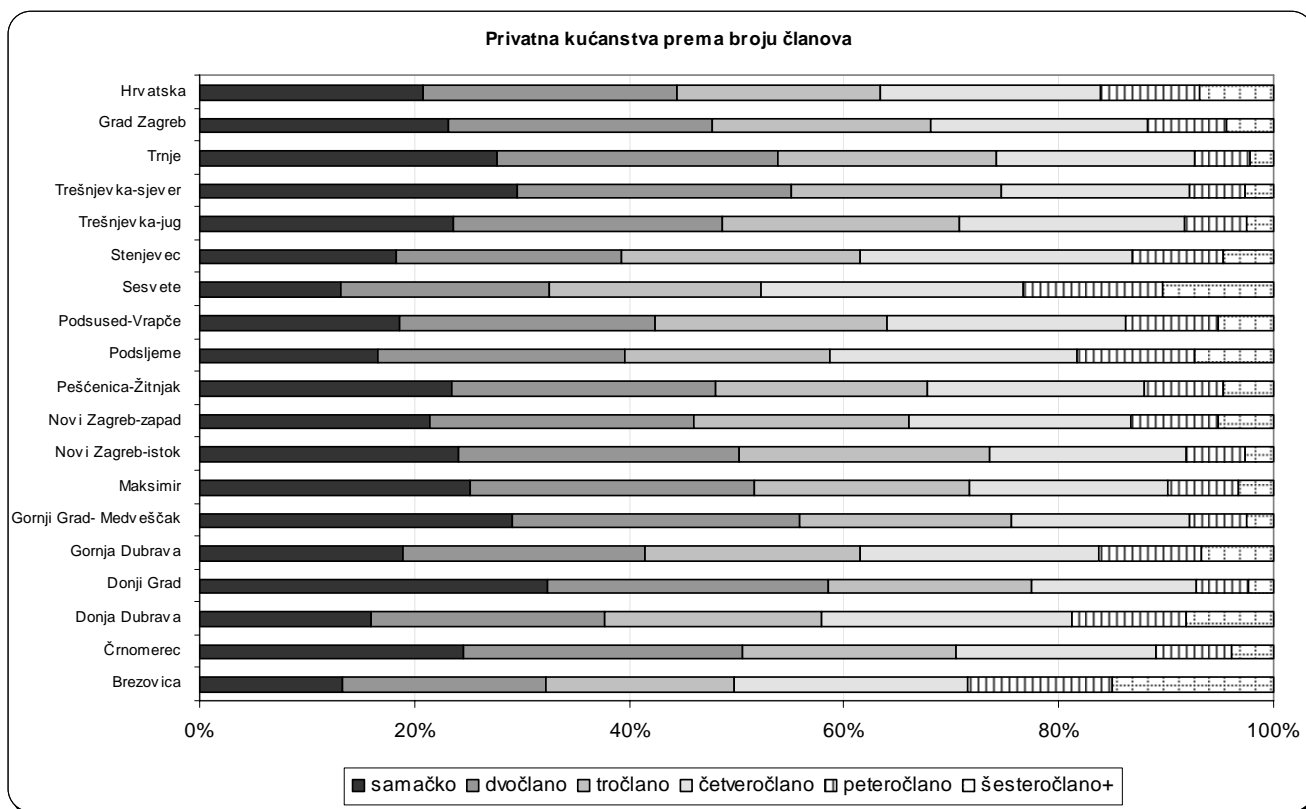
	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%/stopa	Apsolutno	%/stopa
Privatna kućanstva (2001.)	275 464	100	1 477 377	100
- obiteljska	205 273	74,5	1 144 641	79,2
- neobiteljska	70 191	25,5	332 736	22,5
- od toga samačka	63 836	23,2	307 089	20,8
Obiteljska kućanstva prema broju članova (2001.)				
- dva člana	61 702	30,1	326 019	26,0
- tri člana	55 851	27,2	277 999	22,2
- četiri člana	55 202	26,9	303 592	24,2
- pet članova	20 235	9,9	136 393	10,9
- šest i više članova	12 283	6,0	100 638	8,0
Prosječan broj članova kućanstava (2001.)	2,8	-	3,1	-
Tip obitelji (2001.)				
- bračni par bez djece	57 212	26,0	338 023	27,0
- bračni par s djecom	123 932	56,3	725 999	58,0
- majka s djecom	32 920	15,0	156 036	12,5
- otac s djecom	5 951	2,7	31 965	2,5
Broj djece u obitelji (2001.)				
- jedno dijete	81 643	50,2	421 062	46,06
- dvoje djece	64 526	39,6	372 093	40,71
- troje i više djece	16 634	10,2	120 845	13,22
Stopa totalnog fertiliteta (2007.)*	-	1,35	-	1,40
Stopa totalnog fertiliteta (2010.)	-		-	1,46
Živorodeni prema bračnosti (2011.)				
- rođeni u braku	7 200	85,6		
- rođeni izvan braka	1 211	14,2		

* podaci DZS-a

Izvor: DZS (2007.b, 2008.a, 2008.d), ZG STAT (2007.a, 2012.a), Eurostat (2012.a)

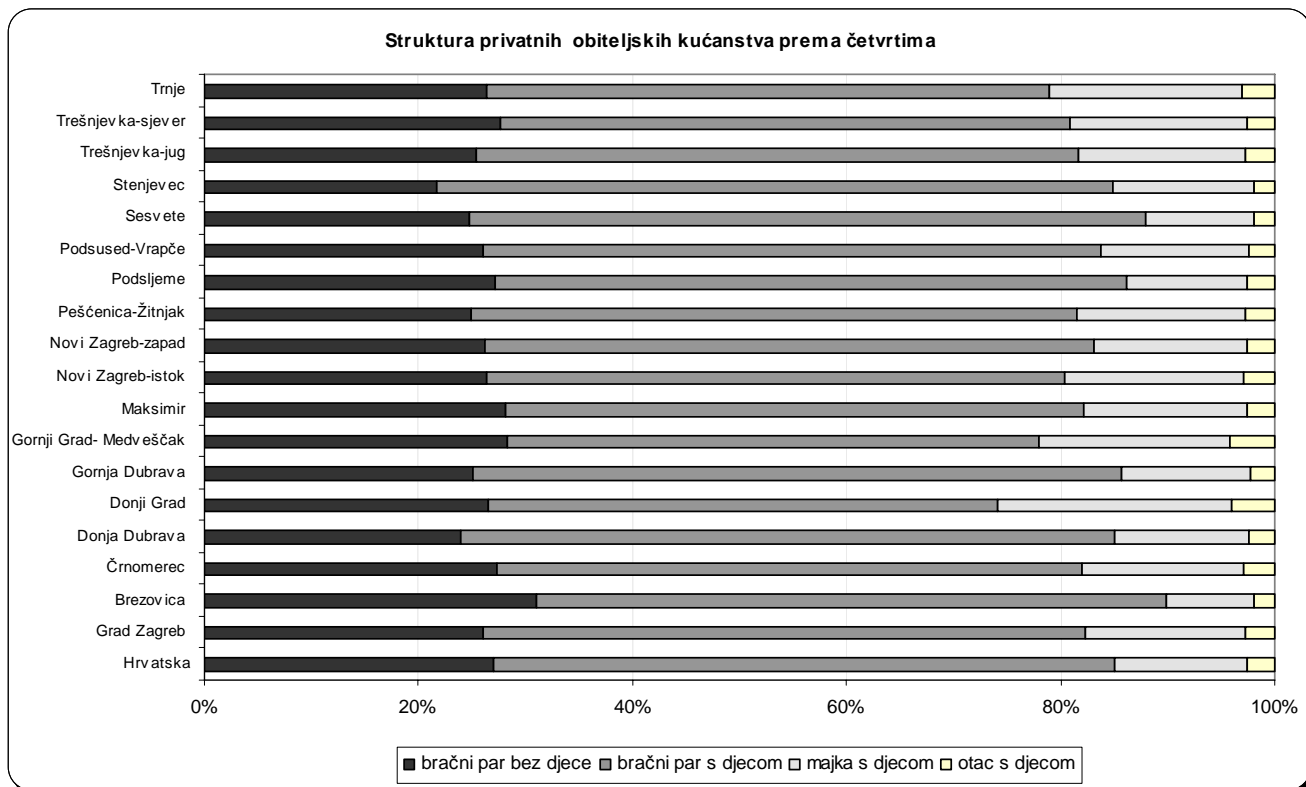
Kako pokazuju prezentirani podaci (tablica 4.6), Grad Zagreb je 2001. godine imao nešto veći broj samačkih kućanstava od hrvatskog prosjeka. Usporedimo li Grad Zagreb s drugim županijama, znatno veći udio samačkih kućanstava nalazimo samo u Ličko-senjskoj županiji (26%), dok ih je u Krapinsko-zagorskoj te Sisačko-moslavačkoj županiji tek neznatno više (23,7 odnosno 23,5%). S najmanjim udjelom samačkih kućanstava ističe se Zagrebačka županija (17,3%). Gledano po gradskim četvrtima najviše je samačkih kućanstava u četvrtima Donji Grad i Gornji Grad - Medveščak, dok u četvrtima Brezovica i Sesvete, češće prevladavaju kućanstva s četiri i više članova (slika 4.14). U Gradu Zagrebu obitelji u prosjeku imaju manji broj djece nego li u Hrvatskoj (tablica 4.6).

Slika 4.14: Privatna kućanstva prema broju članova 2001. – gradske četvrti

Izvor: DZS (2008.a)

Slika 4.15: Privatna obiteljska kućanstva prema sastavu 2001.- gradske četvrti

Izvor: DZS (2008.a)

U Gradu Zagrebu je 2001. godine bilo 57,3% dvočlanih/tročlanih obiteljskih kućanstva, dok je u cijeloj Hrvatskoj takvih obitelji bilo znatno manje – 48,2% (tablica 4.6). S obzirom da Zagreb predstavlja najveće urbano središte u Hrvatskoj, sasvim je razumljivo da u njemu prevladavaju «nuklearne obitelji», odnosno obitelji s manjim brojem djece te s najviše dvije generacije (roditelji i djeca). Većih razlika u tom pogledu među gradskim četvrtima nema, izuzev nešto manje zastupljenosti bračnih parova s djecom te veće majki/očeva s djecom u četvrtima Donji Grad i Gornji Grad - Medveščak (slika 4.15).

Najveći se broj djece u Gradu Zagrebu rađa u bračnim zajednicama. U izvanbračnim se zajednicama 2011. godine rodilo 14,2% djece i taj udio iz godine u godinu raste (npr. 1998. godine udio je djece rođene izvan braka bio 9,3%). Gledano po gradskim četvrtima najviše se djece izvan braka rađa u četvrti Peščenica - Žitnjak (129), a najmanje u četvrti Podsljeme (18) i Brezovica (11) (ZG STAT, 2012.b).

U okviru socijalne politike u budućnosti će trebati više voditi računa o udjelu jednoroditeljskih obitelji (kao što pokazuju podaci u pravilu su to majke s djecom). Njih u Gradu Zagrebu nije bilo puno više nego li u Hrvatskoj (17,7% u odnosu na 15%), ali se može očekivati njihov porast, a dostupna istraživanja (Raboteg-Šarić i sur., 2003.) pokazuju da jednoroditeljske obitelji žive u značajno težim materijalnim prilikama i suočavaju se s velikim poteškoćama u ispunjavanju obiteljskih obveza te obveza koje proizlaze iz plaćenog rada. Isto je potvrdilo i istraživanje UNDP-a provedeno 2006. godine (UNDP, 2006.a). Većina samohranih roditelja živi u nepovoljnijim materijalnim prilikama od dvoroditeljskih obitelji – oni rjeđe imaju riješeno stambeno pitanje te imaju manja primanja po članu obitelji, pri čemu je medijan ekvivalentnog dohotka kućanstva samohranih majki niži od dohotka samohranih očeva (1.923 naspram 2.692 kune). Nadalje, samohrani se roditelji češće susreću s različitim oblicima financijskih poteškoća kao što je nemogućnost kupnje osnovnih životnih potrepština¹⁰, problem s plaćanjem režijskih troškova te nemogućnost realizacije različitih slobodnih aktivnosti ili ljetovanja (UNDP, 2006.b).

4.2.2. Sklopljeni i razvedeni brakovi

U Gradu Zagrebu, prema popisu stanovništva 2001. godine, 60,8% muškaraca i 52,1% žena starijih od 15 godina živi u braku. Među ženama je nešto veći udio razvedenih žena (6,4%) i udovica (15,7%), usporedimo li ih s muškarcima (3,5 odnosno 3,2%) (ZG STAT, 2008.c). S nevjenčanim suprugom/suprugom u Gradu je Zagrebu 2001. godine živjelo 2,2% stanovnika starijih od 15 godina (u Hrvatskoj 1,7%) (DZS, 2008.a).

Stopa nupcijaliteta u Gradu Zagrebu, kao ni u Hrvatskoj, nije osobito velika i kreće se oko 4,6 sklopljenih brakova na 1000 stanovnika, no za Grad Zagreb je karakteristična nešto veća stopa

---

¹⁰ I tu je nešto bolji položaj samohranih očeva. U kućanstvima svake četvrte samohrane majke unazad godinu dana nedostajalo je novaca za hranu, dok je to bio slučaj u tri od osamnaest kućanstava samohranih očeva (UNDP, 2006.b).

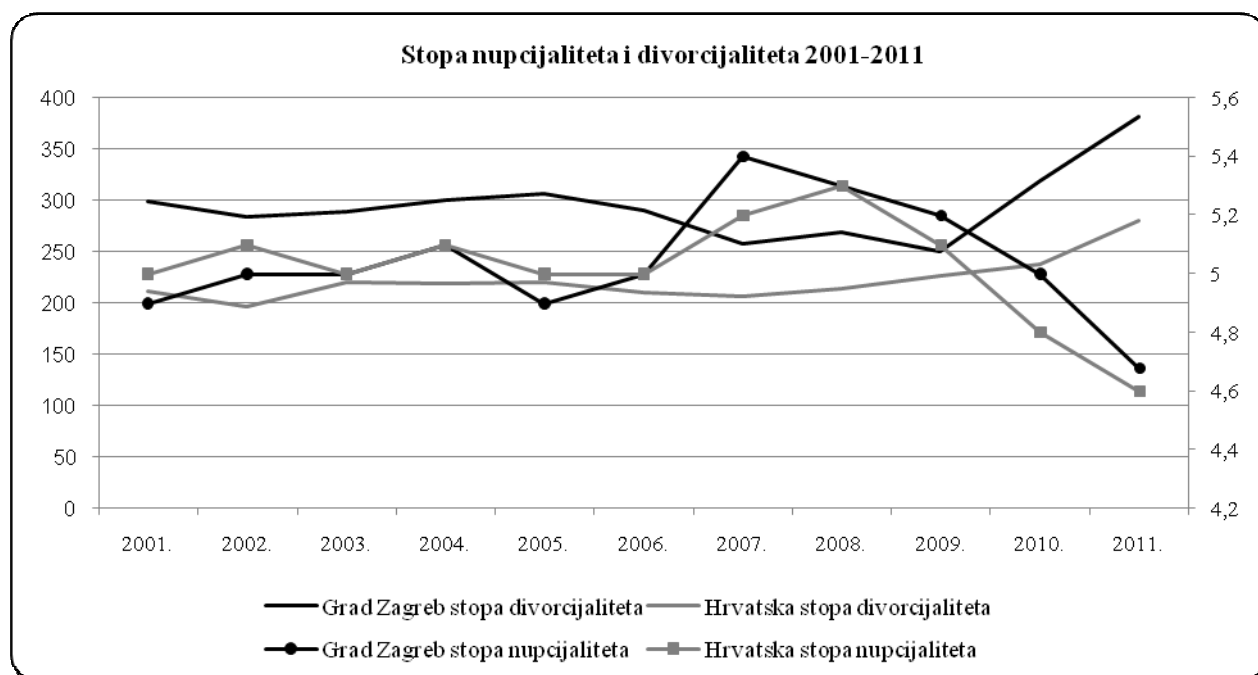
divorcijaliteta (tablica 4.7). Slika 4.16 pokazuje pad nupcijaliteta i porast divorcijaliteta 2011. godine u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj.

Tablica 4.7: Sklopljeni i razvedeni brakovi 2001.-2011. – Grad Zagreb i Hrvatska

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
ZAGREB											
Sklopljeni brakovi	3 789	3 912	3 912	4 022	3 824	3 919	4 209	4 183	4 122	3 990	3 711
- stopa (na 1 000 st.)	4,86	5,0	5,0	5,1	4,9	5,0	5,4	5,3	5,2	5,0	4,68
Razvedeni brakovi	1 131	1 109	1 131	1 204	1 170	1 137	1 082	1 125	1 030	1 270	1 414
- razvedeni na 1 000 sklopljenih	298,5	283,5	289,1	299,4	306,0	290,1	257,1	268,9	249,9	318,3	380,8
HRVATSKA											
Sklopljeni brakovi	22 076	22 806	22 337	22 700	22 138	22 092	23 140	23 373	22 382	21 294	20 211
- stopa (na 1 000 st.)	5,0	5,1	5,0	5,1	5,0	5,0	5,2	5,3	5,1	4,8	4,6
Razvedeni brakovi	4 670	4 496	4 934	4 985	4 883	4 651	4 785	5 025	5 076	5 058	5 662
- razvedeni na 1 000 sklopljenih	211,5	197,1	220,9	219,6	220,6	210,5	206,8	215,0	226,8	237,5	280,1

Izvor: DZS (2007.d; 2008.b, 2009.a, 2010.a, 2011.c, 2012.b), ZG STAT (2007.a, 2008.b, 2009.a, 2010.b, 2011.a, 2012.a)

Slika 4.16: Stope nupcijaliteta i divorcijaliteta 2001.-2011.

Izvor: DZS (2007.d, 2008.b, 2009.a, 2010.a, 2011.c), ZG STAT (2007.a, 2008.b, 2009.a, 2010.b, 2011.a, 2012.a)

Dok žene sklapaju brak najčešće u dobi od 25 do 29 godina (39,23% svih žena koje su 2011. godine sklopile brak), muškarci najčešće brak sklapaju u dobi od 30 do 34 godine (32,22% svih muškaraca koji su 2011. godine sklopili brak). Gledamo li desetak godina unazad vidljiv je pad broja osoba koje sklapaju brak u dobi od 20 do 24 godine¹¹. U pravilu i jedni i drugi sklapaju prvi brak (91,7% muškaraca te 92,6% žena) (ZG STAT, 2012.a). Udio je građanskih brakova 2009. godine u Gradu Zagrebu bio 39%, a vjerskih 61% (DZS, 2010.b).

Gledano po gradskim četvrtima brojem razvedenih brakova 2011. godine prednjače gradske četvrti Peščenica-Žitnjak te Maksimir, dok s druge strane nalazimo četvrti Brezovica i Podsljeme (ZG STAT, 2012.a). Razvodi su kod žena i kod muškaraca najučestaliji u dobi između 30 i 39 godina (38% žena i 30,8% muškaraca od ukupnog broja razvedenih 2011. godine), te u dobi između 40 i 49 godina (29,3% žena i 35,95% muškaraca od ukupnog broja razvedenih 2011. godine). Razvedeni brakovi najčešće traju 20 i više godina (26,3% svih razvedenih brakova 2011. godine), a slijede ono koji traju 5-9 godina (21,6%). Najčešće se razvode brakovi bez uzdržavane djece (43,52%) te oni s jednim uzdržavanim djetetom (31,28%). Skrbništvo se dodjeljuje u pravilu majkama (89,6%), te tek u 7,26% slučajeva očevima (ZG STAT, 2012.a).

4.2.3. *Prekidi trudnoće*

Općenito gledano broj legalno induciranih pobačaja u Hrvatskoj pada. Godine 1990. iznosio je 38 644 da bi se 2011. godine smanjio na 4 347. Usporedimo li Grad Zagreb s ostalim dijelovima Hrvatske, on po broju legalno induciranih pobačaja u 2011. zauzima središnju poziciju, kao i prijašnjih godina. Najveću stopu legalno induciranih pobačaja imaju Međimurska (917,2), Varaždinska (883,8), Istarska (878,5) te Ličko-senjska županija (843,8), a najmanju Splitsko-dalmatinska županija (61,2). Gledano na razini Hrvatske, tijekom su 2011. godine zabilježena 346 legalno inducirana prekida trudnoće kod mladih djevojaka do 19 godina starosti, što čini udio od 7,96% što je manje u odnosu na prošlu godinu (2010. taj je postotak iznosio 8,63%). Uz to, zabrinjava i podatak da već niz godina oko 30,0% žena koje traže pobačaj već ima dvoje djece, dok ih je 2011. godine 35,9% bilo bez djece. To potvrđuje činjenicu da se pobačaj još uvijek koristi kao sredstvo kontracepcije (HZJZ, 2012.a).

---

¹¹ Tako je npr. 1998. godine 19,4% muškaraca sklapalo brak u dobi od 20-24 godine, dok je taj udio 2011. godine bio 8,6%. S druge strane, brak je, u istoj dobnoj skupini, 1998. godine sklapalo 32,8% žena, dok 2007. godine njih 20,4%, a 2011. godine 16,7% (ZG STAT, 2008.a; 2009.b, 2012.a)

Tablica 4.8: Prekidi trudnoće 2010. - Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%/stopa	Apsolutno	%/stopa
Prekidi trudnoće (2010.)	2 038	100	10 401	100
- spontani	322	15,8	1 501	14,4
- legalno inducirani (medicinski)	733	36	4 347	41,8
- ostali*	983	48,2	4 553	43,8
- stopa legalno induciranih/100 000 žena fertile dobi	-	379,8	-	424,9

* Ostali prekidi trudnoće obuhvaćaju slijedeće dijagnoze: izvanmaternična trudnoća, hidatidozna mola, ostali abnormalni produkti začeća, ostali pobačaj i nespecifični pobačaj.

Izvor: HZJZ (2012.a)

4.2.4. Osobna potrošnja i primanja kućanstava

Najkvalitetniji statistički izvori podataka o socio-ekonomskoj strukturi građana Grada Zagreba su: Popis stanovništva, kućanstava i stanova (provodi se svakih 10 godina) i Anketa o potrošnji kućanstava (za gradove se uobičajeno provodi svakih 5 godina). Ovdje dajemo podatke Ankete o potrošnji kućanstava¹² u RH i Gradu Zagrebu za 2005. godinu kada je u Gradu Zagrebu provedena proširena anketa. Naime, Grad Zagreb je za područje svoje nadležnosti proširio obuhvat i na taj način, uz ostalo, osigurao relevantne podatke o socio-ekonomskoj strukturi građana. Proširenim uzorkom obuhvaćeno je 1.512 adresa naseljenih stanova¹³.

¹² Provedba Ankete je metodološki usklađena sa standardima Eurostata.

¹³ Redovito se obuhvaća 750 adresa naseljenih stanova.

Tablica 4.9: Struktura raspoloživih sredstava u kunama – prosjek po kućanstvu 2005. godine

	Prosječna godišnja raspoloživa sredstva		Struktura raspoloživih sredstava %	
	Grad Zagreb	Hrvatska	Grad Zagreb	Hrvatska
Raspoloživa sredstva – ukupno	92 612	77 831	100,00	100,00
- raspoloživi dohodak - ukupno	81 302	69 179	87,79	88,88
- od nesamostalnog rada	46 350	35 279	50,05	45,33
- od samostalne djelatnosti	9 434	11 432	10,19	14,69
- od imovine	739	701	0,80	0,90
- od starosne mirovine	15 797	12 374	17,06	15,90
- od naknada vezanih za nezaposlenost	307	532	0,33	0,68
- od ostalih tekućih primanja*	7 296	7 515	7,88	9,66
- od ostalih tekućih transfera**	1 379	1 346	1,48	1,73
- podignuti krediti	7 304	6 140	7,89	7,89
- podignuti štedni ulozi	1 532	1 167	1,65	1,50
- ostala raspoloživa sredstva ***	2 474	1 345	2,67	1,73

* Ostala tekuća primanja uključuju obiteljske mirovine, primanja vezana uz obitelj (dječji doplati, naknadu za porodni dopust, primanja za opremu novorođenčadi, primanja na ime alimentacije, umanjena za alimentacije plaćene drugima), primanja na teret bolovanja, naknade za tjelesno oštećenje, primanja za zdravstvenu rehabilitaciju, invalidske mirovine, naknadu za troškove stanovanja primljenu od drugih osoba, socijalnu pomoć te stipendije i nagrade za školovanje.

** Ostali tekući transferi predstavljaju razliku primljenih i danih transfera. Primljeni transferi uključuju primanja na ime primitka i darova u novcu i naturi iz zemlje i inozemstva. Dani transferi uključuju izdatke za darove u novcu i naturi osobama u zemlji i inozemstvu te plaćanja kazni i globa.

*** Ostala raspoloživa sredstva obuhvaćaju primanja od prodaje imovine te primanja od osiguranja.

Izvor: ZG STAT (2007.b)

Tablica 4.10: Upotrijebljena sredstva u kunama – prosjek po kućanstvu 2005. godine

	Prosječna godišnja upotrijebljena sredstva		Struktura upotrijebljenih sredstava %	
	Grad Zagreb	Hrvatska	Grad Zagreb	Hrvatska
Upotrijebljena sredstva – ukupno	98 962	82 267	100	100
- osobna potrošnja - ukupno	78 647	69 683	79,46	84,70
- novčana sredstva	78 184	66 270	79,00	80,55
- naturalna potrošnja	463	3 413	0,46	4,15
- štednja	2 549	1 531	2,58	1,86
- otplate zajmova i kredita s kamatama	5 301	4 235	5,36	5,15
- investicije u kuću, stan, imanje	11 962	6 343	12,09	7,71
- obiteljske svečanosti	503	475	0,51	0,58

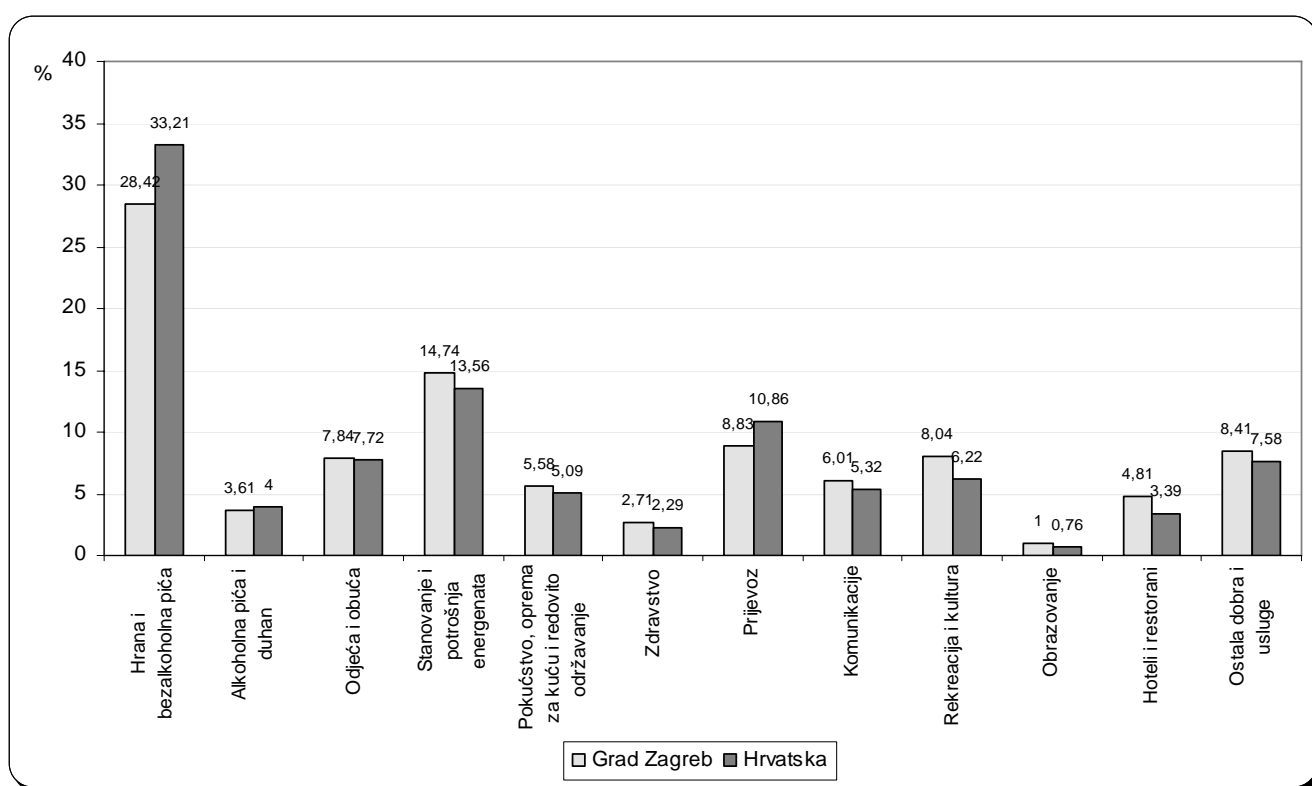
Izvor: ZG STAT (2007.b)

Podaci o osobnoj potrošnji i primanjima kućanstava pokazuju da kućanstva u Gradu Zagrebu prosječno godišnje sveukupno raspoložuju s oko 19% više sredstava nego li kućanstva u Hrvatskoj, dok je struktura raspoloživih sredstava, izuzev veće naturalne potrošnje u Hrvatskoj općenito, podjednaka (tablice 4.9 i 4.10). Slijedom toga, kućanstva u Gradu Zagrebu i sveukupno prosječno godišnje troše 20,3% više sredstava te uspijevaju i određeni dio sredstava uštedjeti, no treba imati na umu da je riječ o podacima iz 2005. godine kada je gospodarska situacija bila znatno drugačija nego danas. Gledamo li

samo osobnu potrošnju¹⁴, kućanstva u Gradu Zagrebu troše oko 12,9% više sredstava nego li kućanstva u Hrvatskoj. Struktura osobne potrošnje pokazuje da stanovnici Grada Zagreba nešto više sredstava, nego stanovnici Hrvatske općenito, troše na stanovanje i potrošnju energenata, rekreaciju i kulturu te hotele i restorane, a manje na hranu i bezalkoholna pića te prijevoz (slika 4.20). Važnim se čini, u ovom kontekstu, osvrnuti na novije pokazatelje o potrošnji kućanstava u Hrvatskoj, za 2010.godinu (DZS, 2001.I). Podaci pokazuju kako su se izdaci za potrošnju smanjili u odnosu na 2009.godinu (za 1,3%). Blagi pad je zabilježen u sljedećim skupinama izdataka: Odjeća i obuća, Pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje kuće te Restorani i hoteli. Za pretpostaviti je da takvi, negativni trendovi nisu zaobišli ni Grad Zagreb.

Slika 4.17: Prosječna godišnja osobna potrošnja i raspoloživi dohodak po kućanstvu 2005. godine

Izvor: ZG STAT (2007.b)

¹⁴ Osobna potrošnja kućanstva podrazumijeva novčanu i naturalnu potrošnju proizvoda i usluga koji služe za podmirivanje životnih potreba članova tog kućanstva. Struktura izdataka za osobnu potrošnju obuhvaća 12 glavnih skupina: hrana i bezalkoholna pića, alkoholna pića i duhan, odjeća i obuća, stanovanje, pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje, zdravstvo, prijevoz, komunikacije, rekreacija i kultura, obrazovanje, hoteli i restorani, ostala dobra i usluge.

4.3. Stambeni standard

4.3.1. Osnovna obilježja stambenih prostora

Tablica 4.11: Osnovna obilježja stanova 2001.– Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Broj stanova - ukupno (2001.)	312 902	-	1 877 126	-
Nastanjeni stanovi (2001.)	271 183	100	1 421 623	100
- od toga u vlasništvu fizičke osobe	260 547	96,0	1 365 650	96,1
- prosječna površina m ²	66,2	-	74,43	-
- prosječan broj članova po jednom stanu	2,89	-	3,1	-
Stanovi koji se povremeno koriste (2001.)	4 944	-	190 931	-
Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost (2001.)	3 795	-	25 546	-
Struktura stanova prema broju soba (2001.)				
- ukupno	271 183	100	1 421 623	100
- 1-sobni	47 693	17,6	178 852	12,6
- 2-sobni	106 134	39,1	468 813	33,0
- 3-sobni	70 069	25,8	396 831	27,9
- 4-sobni	33 241	12,3	269 449	18,9
- 5-sobni i višesobni stanovi	14 046	5,2	107 678	7,6
Stanovi prema opremljenosti (2001.)				
- ukupno	271 183	100	1 421 623	100
- struja	270 877	99,9	1 414 274	99,4
- vodovod	268 404	99,0	1 331 431	93,7
- kanalizacija	268 921	99,2	1 318 594	92,8
- centralno grijanje	192 102	70,8	514 386	36,2
- bez kuhinje, kupaonice i zahoda	835	0,3	4 954	0,3
Privatna kućanstva prema osnovi korištenja stana (2001.)				
- ukupno	275 464	100	1 477 377	100
- privatno vlasništvo ili suvlasništvo	222 697	80,8	1 225 235	82,9
- najmoprimac sa zaštićenom najamninom	9 630	3,5	49 259	3,3
- najmoprimac sa slobodno ugovorenom najamninom	11 742	4,3	42 195	2,9
- najam dijela stana (podstanar)	2 289	0,8	12 570	0,9
- srodstvo s vlasnikom ili najmoprimcem	23 375	8,5	110 008	7,4
- drugo	5 731	2,1	38 110	2,6

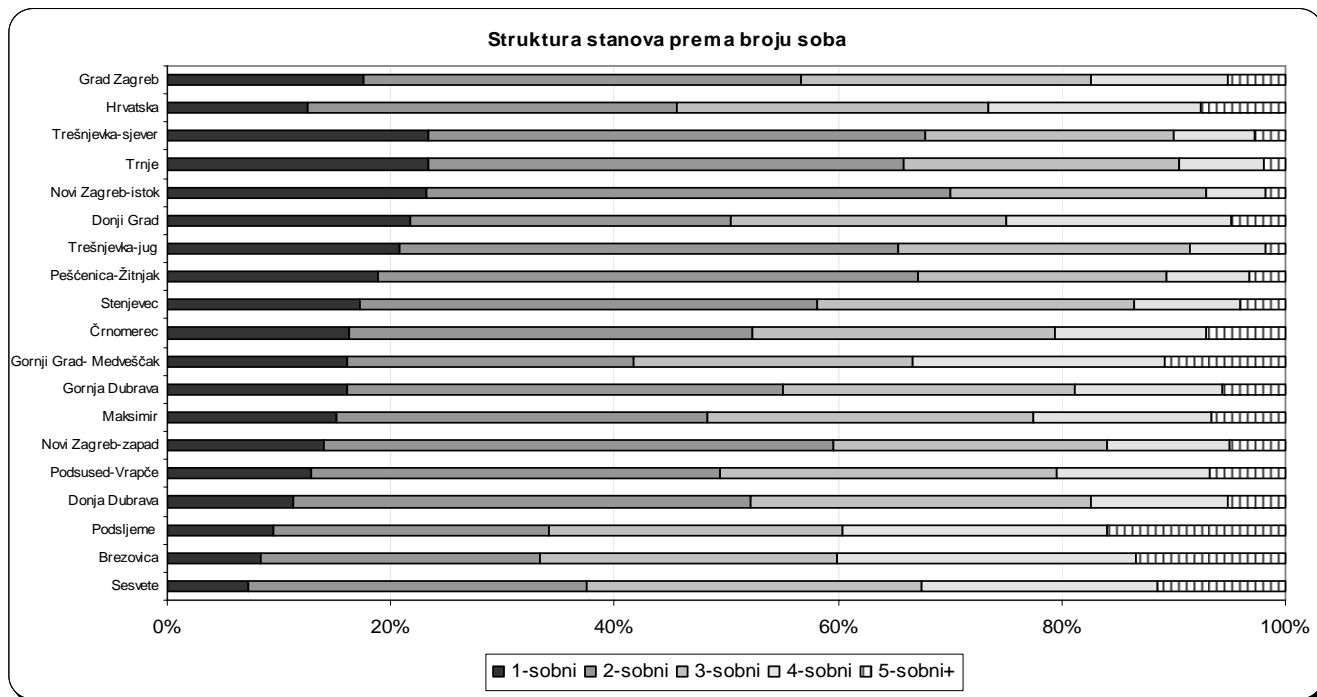
* izračun autora.

Izvor: DZS (2008.a)

Prosječni je stambeni standard u Gradu Zagrebu još uvijek relativno skroman – prevladavaju stanovi manje i srednje površine u kojima obitava nešto manje od 3 osobe po stanu, s prosječnom stambenom površinom od oko 66 m² (manje od hrvatskog prosjeka koji je za 8,5 m² veći). Jednosobni i dvosobni stanovi čine 56,7% svih stanova (u Hrvatskoj 45,6%). Četverosobni te višesobni stanovi čine samo oko 17,5% od ukupnog stambenog fonda (u Hrvatskoj 26,5%), što ne predstavlja povoljnu situaciju (tablica 4.11). Sve je to posljedica relativno siromašne (masovne, kolektivne) stambene izgradnje tijekom druge polovice 20. stoljeća koja je pak bila posljedica snažne migracije u gradove (pa i u Zagreb), siromaštva društva, prevladavajućeg stila i uzora stambene izgradnje, itd. Očekivani i programirani standard stanovanja (oslonjen na međunarodne preporuke) iznosi 25m² s kojima pojedinac

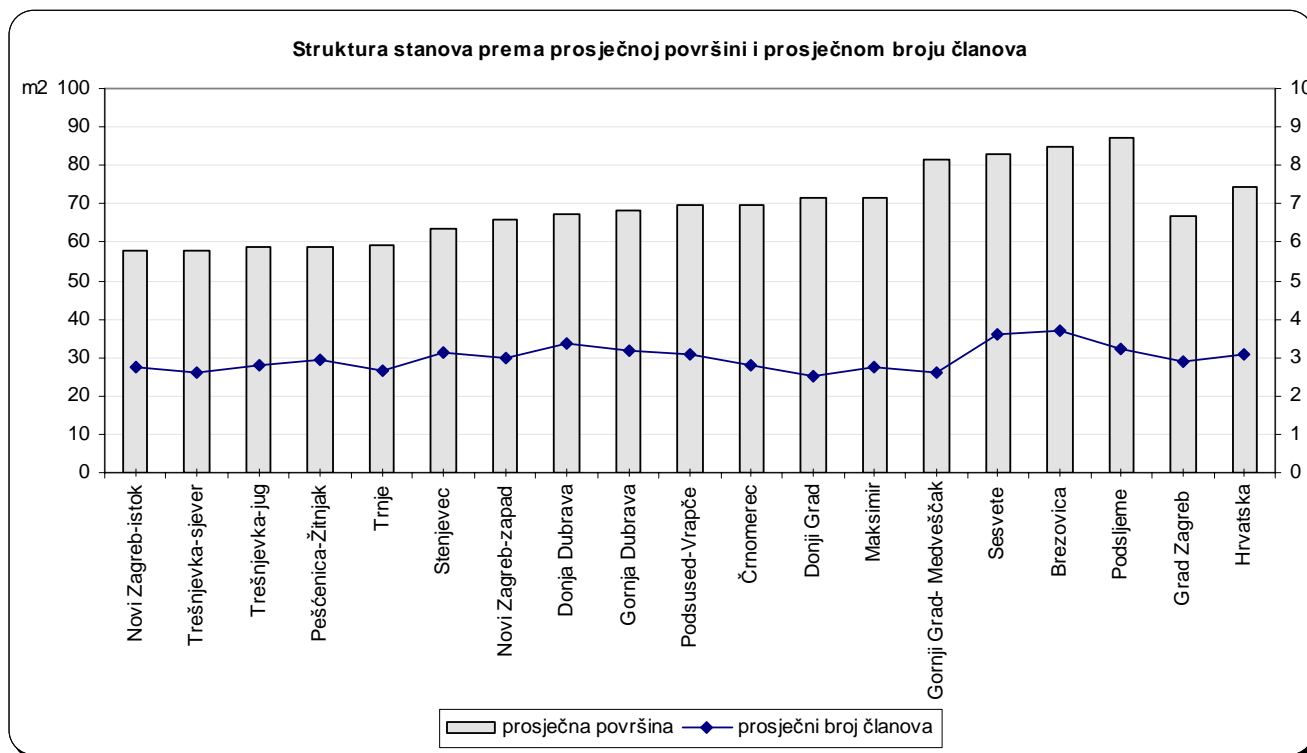
samostalno raspolaže. Kako se veličina stanova kod nas izračunava uz uzimanje u obzir svih prostorija u stambenim objektima, dakle, i pomoćnih prostorija, a ne samo soba, tada možemo vidjeti da je prosječan stambeni standard u Gradu još uvijek relativno nizak.

Slika 4.18: Struktura stanova prema broju soba 2001.

Izvor: DZS (2008.a)

Slika 4.19: Struktura stanova prema prosječnoj površini i prosječnom broju članova 2001.

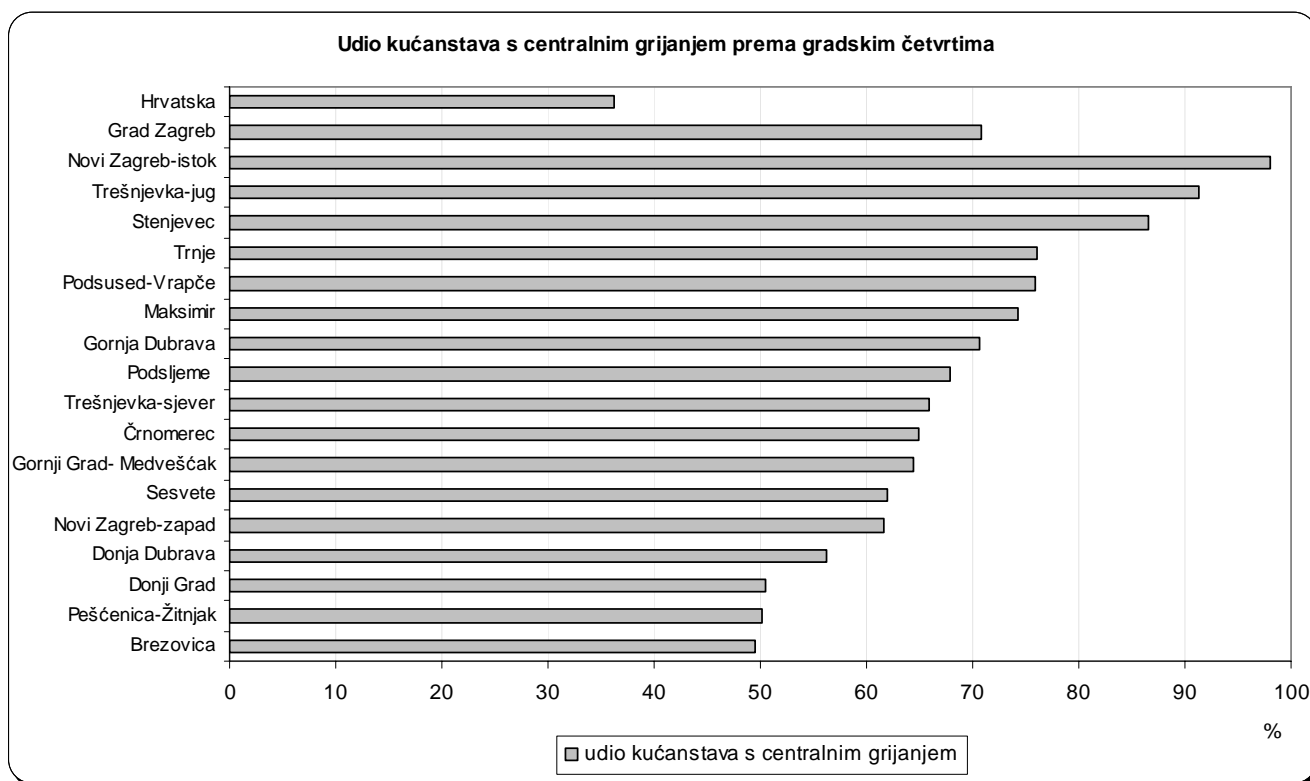

Izvor: DZS (2008.a)

Gledano po gradskim četvrtima manji stanovi prevladavaju u četvrtima Trešnjevka-sjever, Trnje i Novi Zagreb-istok, dok se s nešto većim stambenim prostorima ističu četvrti Sesvete, Brezovica i Podsljeme (slika 4.22). Unatoč tome, stanovnici tih četvrti u prosjeku ne raspolažu najmanjim odnosno najvećim stambenim prostorom po članu kućanstva. Naime, s najvećim stambenim prostorom po članu kućanstva raspolažu stanovnici gradske četvrti Gornji Grad-Medveščak (u prosjeku 31,1 m²), a zatim slijede stanovnici četvrti Donji Grad – 28,6 m² po članu kućanstva. S druge strane stanovnici četvrti Peščenica-Žitnjak i Donja Dubrava raspolažu sa svega 20,1 m² stambenog prostora po članu kućanstva (DZS, 2008.a).

S obzirom na ubrzanu privatizaciju stanovanja u Hrvatskoj tijekom posljednjih petnaestak godina, ne začuđuje podatak da je nešto više od 80% stanova u privatnom vlasništvu (u Hrvatskoj 83%). Najmoprimaca sa zaštićenom najamninom u Hrvatskoj ima samo 3,3%, a u Zagrebu 3,5% (tablica 4.11) što govori o činjenici da je «socijalno stanovanje» i u zemlji i u Gradu Zagrebu, u odnosu na druge europske zemlje, vrlo zapostavljeno. Nadalje, s obzirom na postojeće trendove izgradnje u Gradu (primjerice «urbane vile») te na pojačanu socijalnu diferencijaciju i stratifikaciju stanovništva, u budućnosti će se najvjerojatnije prosječan standard stanovanja postupno poboljšavati, no ne tako brzo i ne podjednako za sve socijalne slojeve u Gradu.

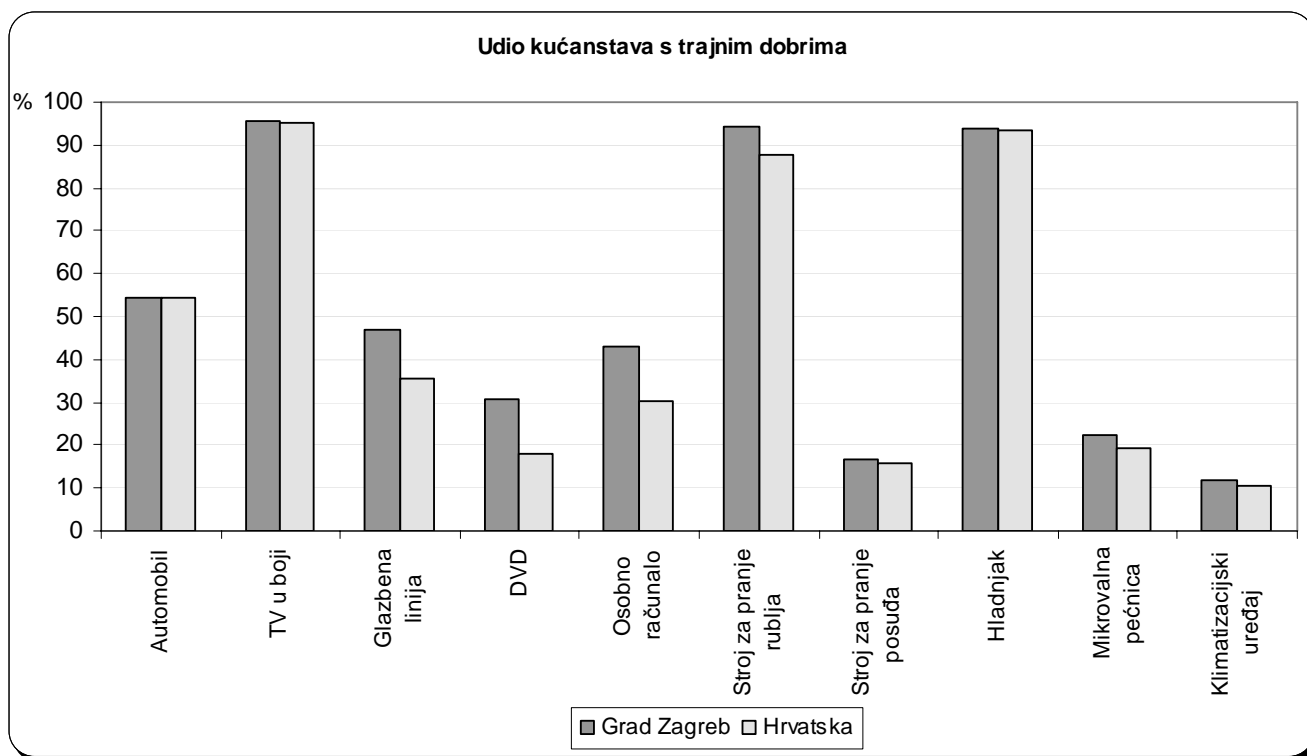
Slika 4.20: Udio kućanstava s centralnim grijanjem prema gradskim četvrtima 2001.

Izvor: DZS (2008.a)

Komunalna opremljenost stambenih jedinica je relativno zadovoljavajuća u Gradu kao cjelini, iako nije podjednaka u svim dijelovima. Stanovi u Gradu Zagrebu su u 70% slučajeva opremljeni centralnim grijanjem (toplovod, etažno grijanje), a svim drugim komunalijama u skoro 100% slučajeva. Usporedimo li komunalnu opremljenost stambenih jedinica Grada Zagreba s prosjekom Hrvatske vidimo da Grad Zagreb znatno bolje stoji, posebice kada se radi o centralnom grijanju, ali i o opremljenošću kanalizacijom i vodovodom (tablica 4.11). Pojedini gradski predjeli – gradske četvrti, prilično se razlikuju u stupnju osnovne i dodatne opremljenosti te stoga i mogućnosti podmirivanja osnovnih i dodatnih potreba svojih stanovnika. Naime, pogledamo li pregled kućanstava koja su opremljena centralnim grijanjem po gradskim četvrtima možemo vidjeti kako u pojedinim četvrtima centralno grijanje ima tek 50-tak % stanovnika (Brezovica, Peščenica-Žitnjak), dok u drugima njih 90% ili više (Novi Zagreb-istok, Trešnjevka-jug) (slika 4.23).

Slika 4.21: Udio kućanstava s trajnim dobrima 2005.

Izvor: ZG STAT (2007.b)

4.3.2. *Novoizgrađeni stanovi*

Nakon naglog rasta broja novoizgrađenih stanova unazad nekoliko godina¹⁵ te izrazito visokog pada 2009. godine (za čak 43,7%), pad se nastavlja i 2010. godine (za 20% u odnosu na prethodnu godinu), a 2011. ponovo slijedi izrazit pad od 39,4% u odnosu na 2010. godinu. Korisna površina novoizgrađenih stanova u Zagrebu je 2011. godine bila 74,1 m² što je za 2,4 m² manje u odnosu na prošlogodišnju situaciju (tablica 4.12). Podatak o veličini novoizgrađenih stanova dodatno zabrinjava povežemo li ga s već postojećim podacima o relativno skromnom stambenom standardu na području Grada Zagreba (stanovi manje i srednje površine što dovodi do toga da pojedinac često samostalno ne raspolaže sa 25 m² stambenog prostora, a s koliko bi trebao prema međunarodnim preporukama).

Pogledamo li razlike među županijama možemo vidjeti da Grad Zagreb zajedno s Ličko-senjskom, Splitsko-dalmatinskom, Zadarskom i Požeško-slavonskom županijom ulazi u krug županija u kojima se u prosjeku grade najmanji stanovi¹⁶. S druge je strane prosječna korisna površina novoizgrađenih stanova u Međimurskoj županiji iznosila 139,4 m² u 2011. godini (DZS, 2012.d). Gledano po gradskim četvrtima, najviše se stanova gradilo u gradskim četvrtima Trešnjevka-jug, Novi Zagreb-zapad i Podsused-Vrapče. Dominiraju dvosobni i trosobni stanovi (slika 4.22) (ZG STAT, 2012.c).

Tablica 4.12: Novoizgrađeni stanovi 2011.– Grad Zagreb i Hrvatska

	Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Struktura novoizgrađenih stanova prema broju soba				
- ukupno	2 388	100	12 390	100
- 1-sobni	270	11,31	1 462	11,8
- 2-sobni	958	40,12	3 593	29
- 3-sobni	609	22,5	2 920	23,57
- 4-sobni	384	16,1	2 482	20,03
- 5-sobni i više	167	7	1 933	15,6
Prosječna korisna površina novoizgrađenih stanova - m²	74,1	-	90,4	-
Cijene prodanih novih stanova – prosječno kn/m²				
- ukupno*	12 348	100	11 764	100
- građevno zemljište	2 492	20,18	2 378	20,21
- gradnja i dobit izvođača	7 317	59,26	7 150	60,78
- ostali troškovi	2 539	20,56	2 236	19

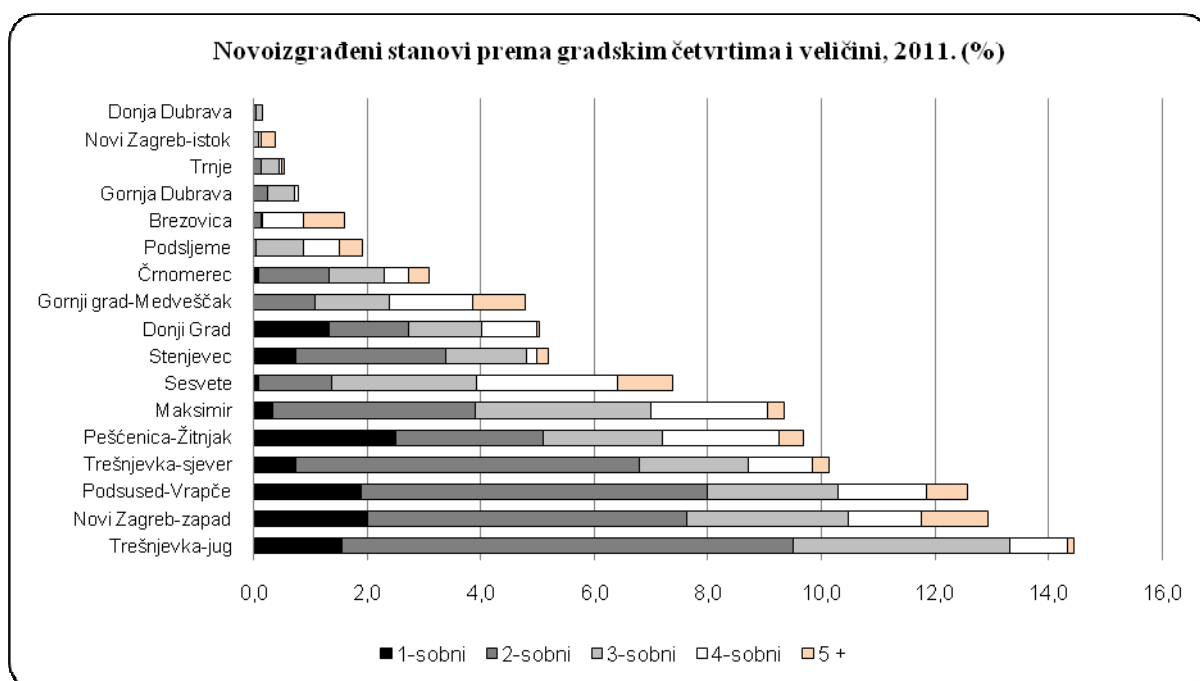
* prosječna cijena 1 m² novosagrađenih stanova koje su prodavala trgovačka društva i dr. pravne osobe te APN

Izvor: DZS (2012.d, 2012.e)

¹⁵ U Gradu Zagrebu 2007. godine izgrađeno je 166,2% stanova više nego li u 2002. godini (DZS, 2008.f).

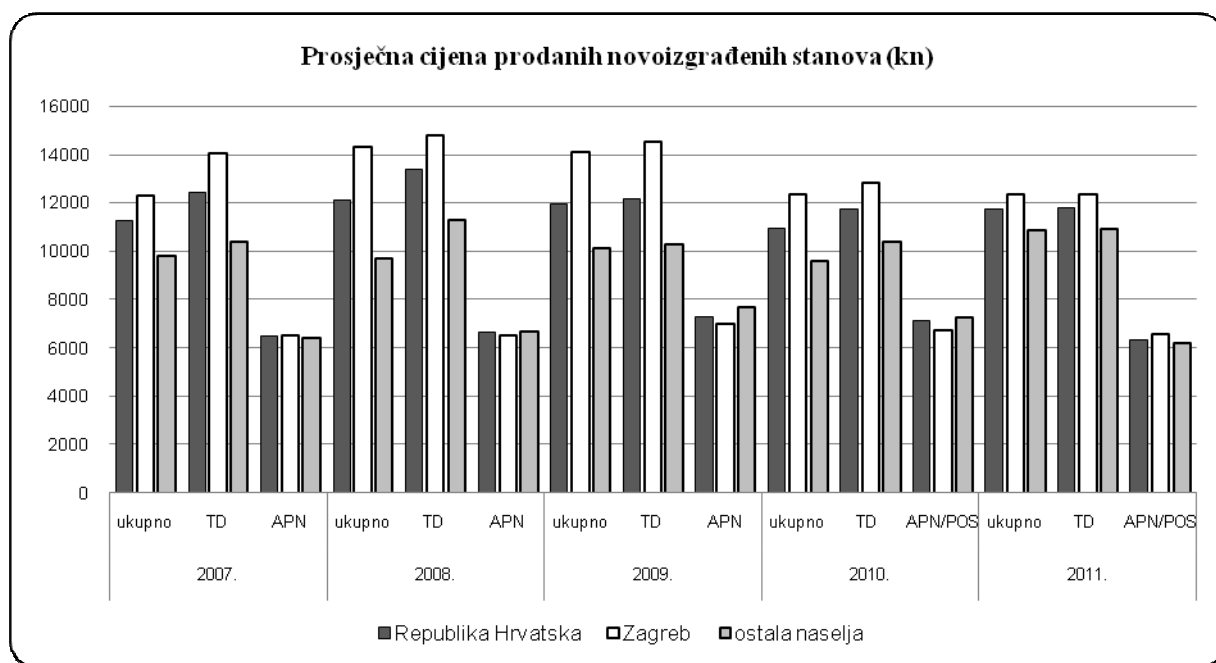
¹⁶ U 2011. godini prosječna je korisna površina novoizgrađenih stanova u Ličko-senjskoj županiji iznosila 72,7 m², u Splitsko-dalmatinskoj 76,3 m² te u Zadarskoj 80,6 m² (DZS, 2012.d).

Slika 4.22: Novoizgrađeni stanovi prema gradskim četvrtima i veličini 2011.

Izvor: ZG STAT (2012.c)

Slika 4.23: Prosječna cijena prodanih novoizgrađenih stanova 2007.-2011. – Grad Zagreb i Hrvatska

Napomena: u kunama. **Ukupno**=prosječna cijena 1 m² novosagrađenih stanova koje su prodavala trgovačka društva i dr. pravne osobe te **APN**; **TD**=prosječna cijena 1 m² novosagrađenih stanova koje su prodavala trgovačka društva i dr. pravne osobe; **APN**= prosječna cijena 1 m² novosagrađenih stanova koje je prodavao APN. **POS**=stanovi prema Zakonu o društveno poticanoj stanogradnji.

Izvor: DZS (2009.a, 2011.c, 2012.e)

Gledamo li sveukupnu prosječnu cijenu novoizgrađenih stanova po metru kvadratnom vidimo da je ona u Zagrebu za 5% viša nego li u Hrvatskoj općenito. Nadalje, gledamo li odnos cijene stanova u Zagrebu te ostalim naseljima u Hrvatskoj, prosječna je cijena stanova po metru kvadratnom u Zagrebu 2011. godine bila 12,1% veća nego li u ostalim naseljima u Hrvatskoj. Izuzmemo li iz cijene stanova one stanove koji su prodani kao sastavni dio programa poticajne stanogradnje cijena je u Zagrebu viša za 13,2% od one u ostalim naseljima u Hrvatskoj (DZS, 2012.e)¹⁷. Isto tako, prosječna cijena metra kvadratnog prodanog stana koji je izgrađen i prodan na tržištu je znatno veća od cijene metra kvadratnog stana iz programa poticajne stanogradnje (slika 4.23).

Usporedimo li podatke s onima od prethodne godine, možemo vidjeti da se prosječna cijena novoizgrađenih stanova po metru kvadratnom povećala za 7,23% na razini cijele Hrvatske. Povećanje cijena zabilježeno je i u ostalim naseljima u Hrvatskoj za 12,9%, dok se u Zagrebu cijena povećala za 0,2% (DZS, 2011.d, 2012.e)¹⁸.

Važno je spomenuti i da Grad Zagreb sukladno Odluci o najmu stanova (Službeni glasnik Grada Zagreba, 22/09) rješava stambena pitanja građana postupajući po Konačnoj listi reda prvenstva (lista se utvrđuje po provedenom natječaju koji se raspisuje svakih pet godina) te po Listi izvan reda prvenstva za osobe u iznimno teškom socijalno-zdravstvenom položaju (temeljem obrazloženih mišljenja nadležnih Gradskih ureda).

Tako je u studenom 2009. godine gradonačelnik Grada Zagreba raspisao je Natječaj za davanje u najam stanova u vlasništvu Grada Zagreba sukladno članku 9. stavku 2. navedene Odluke o najmu stanova na koji je podnijeto 3 235 zahtjeva.

Tijekom 2011. godine, sukladno navedenoj Odluci o najmu stanova, Grad Zagreb je stambeno zbrinuo dodjelom stanova u najam: 16 osobe/obitelji postupajući po Konačnoj listi reda prvenstva utvrđenoj 21. prosinca 2004. (temeljem natječaja koji je bio raspisan u listopadu 2003.) te 21 osoba/obitelji temeljem Liste izvan reda prvenstva, a na inicijativu obrazloženih mišljenja nadležnih Gradskih ureda (Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje).¹⁹

Gradska skupština Grada Zagreba je 24. rujna 2009. donijela Odluku o najmu stanova (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/09) kojom se uređuju uvjeti, postupak i mjerila za davanje stanova u najam na gotovo istovjetan način kao što je bilo uređeno Pravilnikom o najmu stanova koji je prestao važiti 2. listopada 2009. godine. Ovom Odlukom smanjen je imovinski cenzus po članu obiteljskog domaćinstva za ostvarivanje prava na najam gradskog stana te je proširen krug osoba koje se smatraju osobama u izuzetno teškom socijalno - zdravstvenom položaju i kojima se stan može dati u najam izvan Liste reda prvenstva.

---

¹⁷ Izračun autora prema podacima DZS-a.

¹⁸ Izračun autora prema podacima DZS-a

¹⁹ Podaci Gradskog ureda za imovinsko pravne poslove i imovinu Grada.

Vezano uz temu stambene (ne)zbrinutosti, u 2012. godini, objavljena je publikacija „Beskućništvo: Pogled iz različitih perspektiva“, u izdanju Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom. Publikacija predstavlja vrijednu ilustraciju socijalne situacije u Gradu Zagrebu i u Republici Hrvatskoj, a u odnosu na pojavu siromaštva i socijalne isključenosti. Publikacija na temu beskućništva, primjer je dobre prakse u informativnom i istraživačkom prostoru, primjer je koji potiče na promišljanje i iznalaženje različitih mogućnosti za zadovoljavanje nepokrivenih potreba za istraživanjima društvenih fenomena u socijalnom sektoru, kako aplikativnih tako i fundamentalnih istraživanja. Na razini retorike često nailazimo na predanost argumentiranom pristupu izučavanja pojava u socijalnom sektoru, no ponekad se stječe dojam da se podrška navedenom pristupu koristi i u dnevno političke svrhe? Stoga je nužno istaknuti vrijednost navedene publikacije kako na informativnoj razini tako i u odnosu na otvaranje prostora za istraživanjem pojava u socijalnom sektoru. Publikacija daje pregled o pojavi beskućništva iz različitih kutova gledanja/perspektiva - od analize dionica kvalitativnog istraživanja o fenomenu beskućništva u RH, do prezentacije rezultata aplikativnog istraživanja o ovoj pojavi u Gradu Zagrebu, te daje pregled različitih uloga ključnih dionika na lokalnoj i nacionalnoj razini u ublažavanju i saniranju pojave, sve do prezentiranja različitih (praktičnih/životnih) modela dobre prakse u pružanju podrške ovoj nadasve ranjivoj socijalnoj skupini.

4.4. Odgoj i obrazovanje

Tablica 4.13: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju program predškolskog odgoja u Gradu Zagrebu

	2009/10		2010/11		2011/12	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%	Apsolutno	%
dječji vrtići i druge pravne osobe* - ukupno	260	100	271	100	278	100
- državni	205	78,8	210	77,5	216	77,7
- privatni	40	15,4	47	17,3	47	16,9
- vjerskih zajednica	15	5,8	14	5,2	14	5
djeca – ukupno	34 713	100	36 833	100	37 209	100
- do 3 godine	8 808	25,4	9 843	26,7	9 974	26,8
- od 3 – 5 godina	13 839	39,9	14 297	38,8	14 715	39,6
- 5 -7 i stariji od 7 godina	12 066	34,7	12 693	34,5	12 520	33,7
zaposleni- ukupno	5 331	100	5 466	100	5 550	100
- odgojitelji i učitelji	3 062	57,4	3 148	57,6	3 233	58,3
- medicinske sestre, zdravstveni radnici	237	4,4	220	4,0	216	3,9

*Svaka teritorijalno odvojena jedinica (područni odjel) smatra se vrtićem.

Izvor: DZS (2010.d, 2011.e, 2012.f)

Iako se u Gradu Zagrebu osiguravaju novi vrtićki kapaciteti te je udio djece u vrtićima svake godine nešto veći u odnosu na onu prethodnu (tablica 4.13), to još uvijek ne pokriva potrebe stanovništva. Naime, u prosjeku je 2011. godine oko 38,6% djece do 2 godine starosti te oko 87,2% djece od 3-6 godina starosti²⁰ bilo obuhvaćeno ovakvim tipom skrbi²¹. Iako broj ustanova koje pružaju navedene usluge u Gradu raste, potrebni su dodatni naponi kako bi Grad ponudio mrežu ustanova kojom bi se svim stanovnicima, kojima je to potrebno, osigurala skrb za djecu u odgovarajućim ustanovama u blizini mjesta stanovanja. Što se tiče novih kapaciteta, 2011. godine izgrađen je 1 novi objekt namijenjen predškolskim programima, 2 objekta su proširena te je zakupljen prostor za 4 dječja vrtića, čime je otvoreno 37 novih odgojno-obrazovnih skupina redovnog programa (499 djece). Ipak, i uz te je napore 2011. godine 670 djece ostalo bez mjesta u vrtiću uslijed nedostatnih kapaciteta, što je ipak zamjetno manje nego li prethodne godine kada je zbog nedostatnih kapaciteta bez mjesta u vrtiću ostalo 1951 dijete²².

Ovome treba dodati i podatak da je 9 773 učenika osnovne škole obuhvaćeno produženim boravkom u školi (u nižim razredima obuhvaćeno je 34,73% ukupnog broja učenika nižih razreda). Iako je broj učenika obuhvaćenih produženim boravkom u školi bilježio porast u 2009. (otvoreno je 26 novih skupina, od čega je 8 skupina u 4 osnovne škole koje su po prvi put organizirale program produženog boravka), u 2010. nije bilo otvaranja novih programa produženog boravka. U školskoj godini 2010/2011. otvorene su 2 nove odgojno-obrazovne skupine produženog boravka u dvjema osnovnim školama. Ipak, određeni broj učenika još uvijek ostaje bez te mogućnosti. Tako su interesi i potrebe

²⁰ Procjena s obzirom na broj živorođene djece i broj djece uključene u predškolske programe.

²¹ Pokrivenost uslugama predškolske skrbi ipak je znatno viša nego li općenito u Hrvatskoj (prema procjeni 2011. godine oko 18,8% djece do 2 godine starosti te oko 54,4% djece od 3-6 godina starosti) (Matković, 2007.b).

²² Podaci Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport.

zaposlenih roditelja zadovoljeni u 99 škola u kojima je organiziran produženi boravak, dok u sedam škola u Gradu Zagrebu, uslijed nedostatka prostora, nije uopće osiguran dnevni boravak²³.

I u Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu većina učenika pohađa državne škole. Usporedno s 2010. godinom u tom pogledu nije došlo do značajnijih promjena gledamo li osnovne škole. Nadalje, počela je djelovati jedna privatna gimnazija više dok je broj ostalih privatnih srednjih škola ostao isti (tablica 4.15)²⁴.

Tablica 4.14: Osnovne škole u Gradu Zagrebu (kraj šk.g.2010/2011. i početak šk.g.2011/2012.)

	škole		učenici		učitelji-nastavnici	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Osnovne škole – ukupno	135	100	57 713	100	4 958	100
– redovite	125	92,6	57 090	99	4 627	93,3
- državne	121	89,6	56 657	98,2	4 548	91,7
- privatne	4	3	433	0,8	79	1,6
- škole za djecu i mladež s teškoćama u razvoju	10	7,4	623	1,1	331	6,7
- državne	10	7,4	623	1,1	331	6,7
- privatne	-	-	-	-	-	-
Osnovne umjetničke škole	11	100	4 006	100	515	100
- glazbene	8	72,7	3 644	91	431	83,7
- državne	8	72,7	3 644	91	431	83,7
- privatne	-	-	-	-	-	-
- baletne	3	27,2	362	9	84	16,3
Osnovne škole – obrazovanje odraslih	1	100	95	100	5	100

Izvor: ZG STAT (2012.d)

²³ Podaci Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport.

²⁴ Podaci Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport.

Tablica 4.15: Srednje škole u Gradu Zagrebu (kraj 2010./2011. i početak 2011./2012. godine)

	Škole		učenici		učitelji-nastavnici	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Srednje škole – ukupno	102	100	38 257	100	4 254	100
- redovite	98	96,1	37 707	98,6	4 150	97,6
- gimnazije	34	33,3	15 048	39,3	1 290	30,3
- državne	21	20,6	13 409	35,1	1 012	23,8
- privatne	9	8,8	804	2,1	176	4,1
- vjerske privatne	4	3,9	835	2,2	102	2,4
- tehničke i srodne škole	38	37,3	16 109	42,1	1 673	39,2
- državne	31	30,4	15 572	40,7	1 549	36,4
- privatne	7	6,9	537	1,4	124	2,9
- industrijske i obrtničke škole	16	15,7	4 970	13	678	15,9
- državne	15	14,7	4 958	13	665	15,6
- privatne	1	1	12	0,0	13	0,3
- srednje škole za mladež s teškoćama u razvoju	4	3,9	550	1,4	104	2,5
- državne	4	3,9	550	1,4	104	2,5
Srednje umjetničke škole - ukupno	10	100	1 580	100	509	100
- glazbene	6	60	783	49,6	351	69
- državne	5	50	774	49	349	68,6
- privatne	1	10	9	0,6	2	0,4
- baletne	2	20	144	9,1	67	13,2
- državne	2	20	144	9,1	67	13,2
- likovna umjetnost i dizajn	2	20	653	41,3	91	17,9
- državne	2	20	653	41,3	91	17,9
- privatne	-	-	-	-	-	-
Srednje škole – obrazovanje odraslih - ukupno	11	100	2 167	100	368	100
- tehničke i srodne škole	11	100	2 167	100	368	100
- državne	9	81,8	2 105	97,1	363	98,6
- privatne	2	18,2	62	2,9	5	1,4
- industrijske i obrtničke škole	-	-	-	-	-	-
- državne	-	-	-	-	-	-

Izvor: ZG STAT (2012.e)

Tu se postavlja i pitanje o broju djece izvan školskog procesa, posebice osvrnemo li se na kasnije iznesene podatke koji pokazuju kako je većina osoba izvan tržišta rada bez ili nižeg obrazovnog stupnja. Osvrnemo li se na podatke o broju ponavljača, možemo indirektno vidjeti da situacija više zabrinjava u srednjim školama. Naime, školske je godine 2011./2012. bilo 129 ponavljača u osnovnim školama (8% više nego li 2010. godine) te čak 991 ponavljača u srednjim školama (2% manje nego li 2010. godine)²⁵ (ZG STAT, 2011.b; 2011.c; 2012.d; 2012.e). Osvrnemo li se na osnovne škole najčešće ponavljače nalazimo u sedmom (33,3%) i petom razredu (20,9%), a najmanje u drugom (2,3%) te trećem i četvrtom razredu (3,1%) (ZG STAT, 2012.d). U srednjim školama udio ponavljača pada s prelaskom u viši razred, pa tako najviše ponavljača nalazimo u prvim razredima (41,2%), slijede drugi (31,9%), treći (20,7%) te četvrti razred (5,4%) (ZG STAT 2012.e).

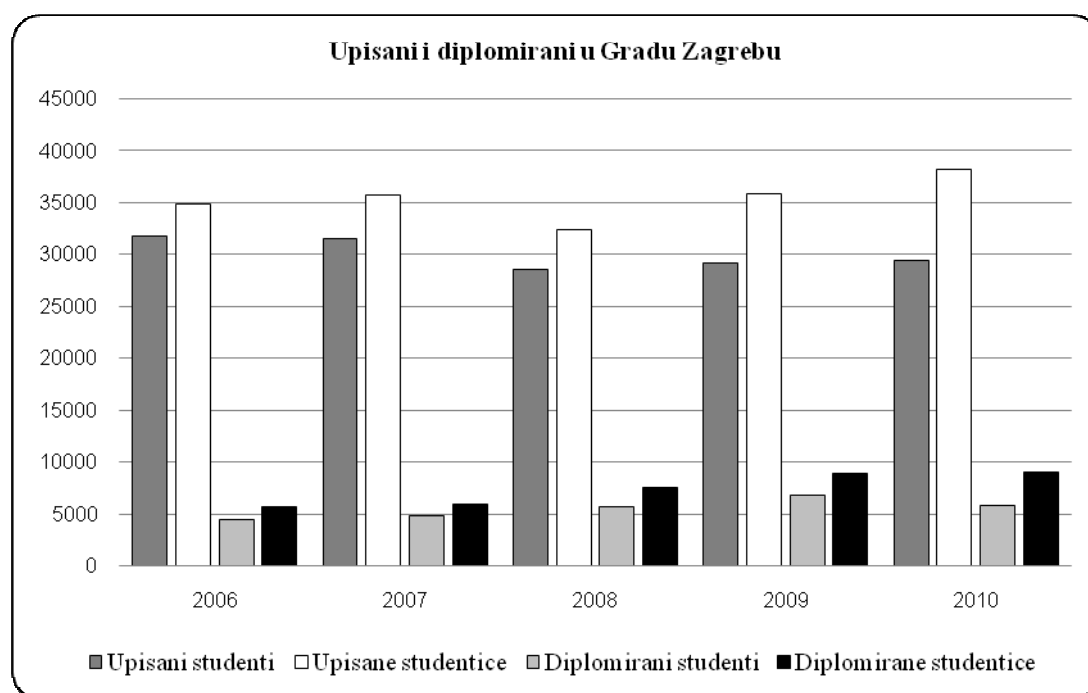
²⁵ Podaci Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje Grada Zagreba.

Tablica 4.16: Visoko obrazovanje (ak. god. 2010./2011.)

	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Studenti – ukupno upisani	67 675	100	148 616	100
od toga studentice	38 204	56,5	85 126	57,3
Diplomirani studenti, 2010.	14 805	100	32 243	100
od toga studentice	8 991	60,7	19 596	60,8

Izvor: DZS (2011.f, 2011.g)

Slika 4.24: Upisani i diplomirani studenti u Gradu Zagrebu 2004.-2008.

Izvor: ZG STAT (2011.d)

Budući da podaci za visoko obrazovanje za 2011. nisu bili dostupni u vrijeme izrade socijalne slike osvrnut ćemo se na podatke od prethodne godine koji mogu biti u određenoj mjeri pokazatelji trenutne situacije. Broj upisanih studenata 2010. godine u odnosu na 2009. godinu bio je nešto veći i na razini Hrvatske (za 2,3%) i u Gradu Zagrebu (za 4%). Iz godine u godinu povećavao se broj diplomiranih studenata kako u Hrvatskoj općenito, tako i u Gradu Zagrebu, 2010. godine je to povećanje zaustavljeno. Isto tako, žene nešto češće nego li muškarci upisuju i završavaju fakultet (slika 4.24).

Iako ne značajan, Grad Zagreb još uvijek stipendira relativno mali broj učenika i studenata. Tako je i 2011. godine stipendirano: 341 učenik koji se obrazuje za deficitarna zanimanja za potrebe obrtništva; 450 nadarenih učenika i studenata (od toga 239 učenika, 201 studenta diplomskih i preddiplomskih studija, 10 studenata poslijediplomskih studija); 3 učenika srednjih škola nagrađenih na međunarodnim natjecanjima; 39 učenika i studenata s invaliditetom (od toga 18 učenika i 21 student) te

26 učenika i studenata slabijeg socijalnog statusa (od toga 13 učenika i 13 studenata). Novčana pomoć koja se dodjeljuje temeljem Programa javnih potreba učeničkog i studentskog standarda te sredstava za pomoć djeci zagrebačkih branitelja poginulih ili nestalih u Domovinskom ratu za 2011. godinu dodijeljena je za 133 djece zagrebačkih branitelja (od toga 9 učenika srednjih škola i 124 studenata)²⁶.

---

²⁶ Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport.

4.5. Zaposlenost i nezaposlenost

4.5.1. Zaposlenost

Tablica 4.17: Zaposlenost (stanje 30.lipnja 2012.)

	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Zaposleni				
- ukupno	397 365	100	1 395 532	100
- u poslovnim subjektima (pravne osobe) svih oblika vlasništva	359 430	90,45	1 150 307	82,42
- vlasnici i zaposleni u obrtu i u djelatnostima slobodnih profesija	37 348	9,43	214 022	15,33
- poljoprivrednici	587	0,14	31 203	2,2
Zaposleni u poslovnim subjektima (pravne osobe) prema vrsti radnog odnosa				
- ukupno	327 988	100	1 074 369	100
- na neodređeno vrijeme	292 135	89,1	938 950	87,4
- na određeno vrijeme	33 464	10,2	128 132	11,9
- pripravnici i vježbenici	2 389	0,7	7 287	0,7
Zaposleni u poslovnim subjektima prema oblicima vlasništva				
- ukupno	330 104	100	1 150 307	100
- državno vlasništvo	127 572	38,64	426 688	37,1
- privatno vlasništvo	179 298	54,3	639 145	55,6
- zadružno vlasništvo	105	0,03	3 875	0,3
- mješovito vlasništvo	23 129	7,0	80 599	7,0
Zaposleni u poslovnim subjektima prema stupnju obrazovanja				
- ukupno	327 988	100	1 074 369	100
- VSS	90 466	27,6	212 584	19,78
- VŠS	27 130	8,27	89 840	8,36
- SSS	157 601	48,0	519 649	48,36
- NSS	8 340	2,5	31 728	2,95
- VKV	5 258	1,6	20 166	1,87
- KV	19 617	5,98	103 268	9,61
- PKV	5 096	1,55	23 948	2,22
- NKV	14 480	4,41	73 186	6,81
Samozaposlene osobe (2001.)				
- ne zapošljavaju radnike	13 266	3,7	-	-
- zapošljavaju radnike	16 724	4,7	-	-

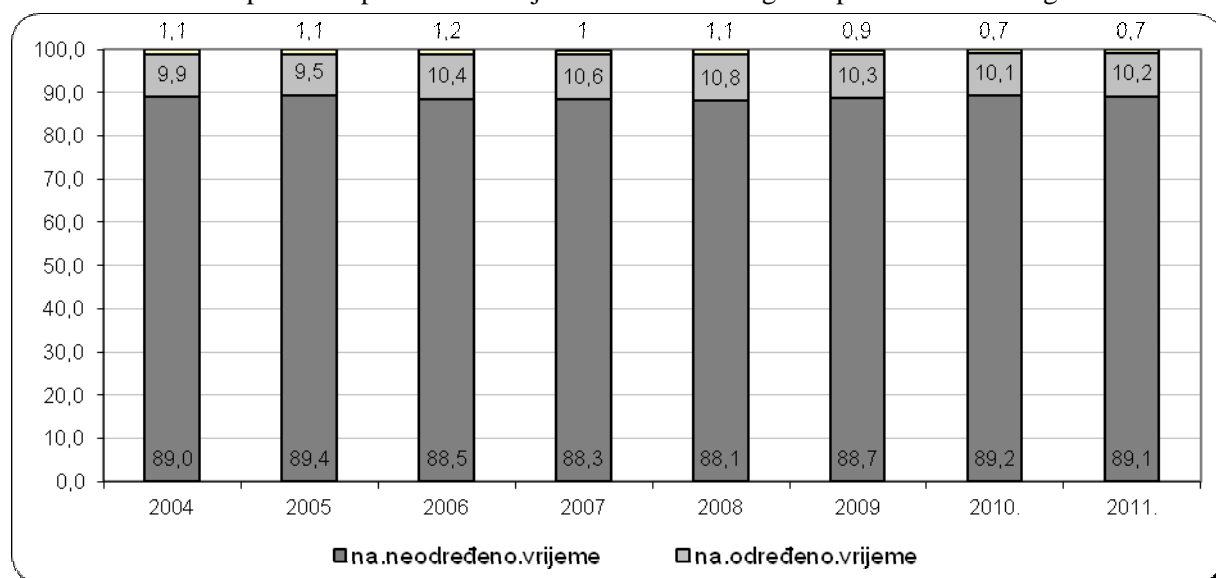
Napomena: U zaposlene prema stupnju stručnog obrazovanja, vrsti radnog odnosa te prema obliku vlasništva nije uključena procjena broja zaposlenih u poslovnim subjektima (pravne osobe) koje imaju manje od 10 zaposlenih, a nisu dostavili izvještaj, jer se obrada prema navedenim obilježjima vrši samo na temelju dostavljenih izvještaja. Zbog toga se razlikuju podaci o broju ukupno zaposlenih u poslovnim subjektima i broju zaposlenih prema navedenim obilježjima.

Izvor: DZS (2012.g); ZG STAT (2012.f)

Stopa je zaposlenosti u Hrvatskoj 2011. godine iznosila 39,5% (DZS, 2012.m), što je daleko niže od prosjeka Europske unije (64,28%) (Eurostat, 2012.b) te od cilja *Europe 2020* (75%), dok je stopa nezaposlenosti (13,5%) (tablica 4.19) daleko viša od prosjeka Europske unije (9,7%) (Eurostat, 2012.c). Iako je u Zagrebu situacija nešto povoljnija od one u ostalim dijelovima Hrvatske (slika 4.28), postoji još puno mjesta za poboljšanje.

Od ukupnog broja zaposlenih osoba, najviše ih je zaposlenih na neodređeno vrijeme. Broj osoba koje rade na određeno vrijeme unazad nekoliko godina stagnira te se kreće oko 10% (slika 4.25). Najveći udio osoba radi u poslovnim subjektima koji su privatnom vlasništvu, a zatim slijede oni u državnom. Zaposlene su osobe najčešće srednje ili visoke stručne spreme (tablica 4.1).

Slika 4.25: Zaposleni u poslovnim subjektima u Gradu Zagrebu prema vrsti radnog odnosa 2004.-2011.

Izvor: ZG STAT (2006.b, 2007.c, 2007.d, 2008.c, 2009.c, 2010.c, 2011.e, 2012.f)

Tablica 4.18: Zaposleni na području Grada Zagreba prema područjima NKD-a i visini prosječne isplaćene neto plaće (2011.)

	Broj zaposlenih		Prosječna neto plaća u kunama (III mjesec)	+/- od prosječne neto plaće 6 291 kn
	Apsolutno	%		
Ukupno	323 107	100	6 413	-
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1 701	0,5	6 565	152
Rudarstvo i vađenje	1 642	0,5	8 104	1 691
Prerađivačka industrija	47 003	14,5	6 374	-39
Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	3 633	1,1	7 701	1 288
Građevinarstvo	27 334	8,4	5 176	-1 237
Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	74 572	23,1	5 612	-801
Hoteli i restorani	14 264	4,4	4 613	-1 800
Prijevoz, skladištenje i veze	20 149	6,2	6 597	184
Financijsko posredovanje/djelatnosti osiguranja	19 680	6,1	9 359	2 946
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	2 917	0,9	6 272	-141
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	34 186	10,5	6 357	-56
Obrazovanje	27 714	8,6	6 282	-131
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	28 441	8,8	6 268	-145
Umjetnost, zabava, rekreacija	9 107	2,8	6 101	-312
Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	9 911	3,1	6 008	-405
Djelatnosti kućanstva	853	0,2	-	-

Izvor: ZG STAT (2012.f, 2012.g)

Struktura zaposlenog stanovništva još uvijek ne odgovara profilu relativno velikog urbanog centra kakav je Zagreb, odnosno u strukturi zaposlenosti još uvijek ne dominiraju sektori uslužnih djelatnosti. Struktura zaposlenih prema NKD-u nije se znatno promijenila usporedimo li je s onom prethodne godine. Prosječna je neto plaća u odnosu na isto razdoblje prethodne godine porasla za 1,94% (ZG STAT, 2012.g). Proučimo li strukturu zaposlenih prema područjima NKD-a i njihove plaće možemo vidjeti da je oko 14,4% osoba zaposleno u djelatnostima s prihodima većima od prosječne neto isplaćene plaće (6.413,00 kuna) (tablica 4.18).

4.5.2. Nezaposlenost

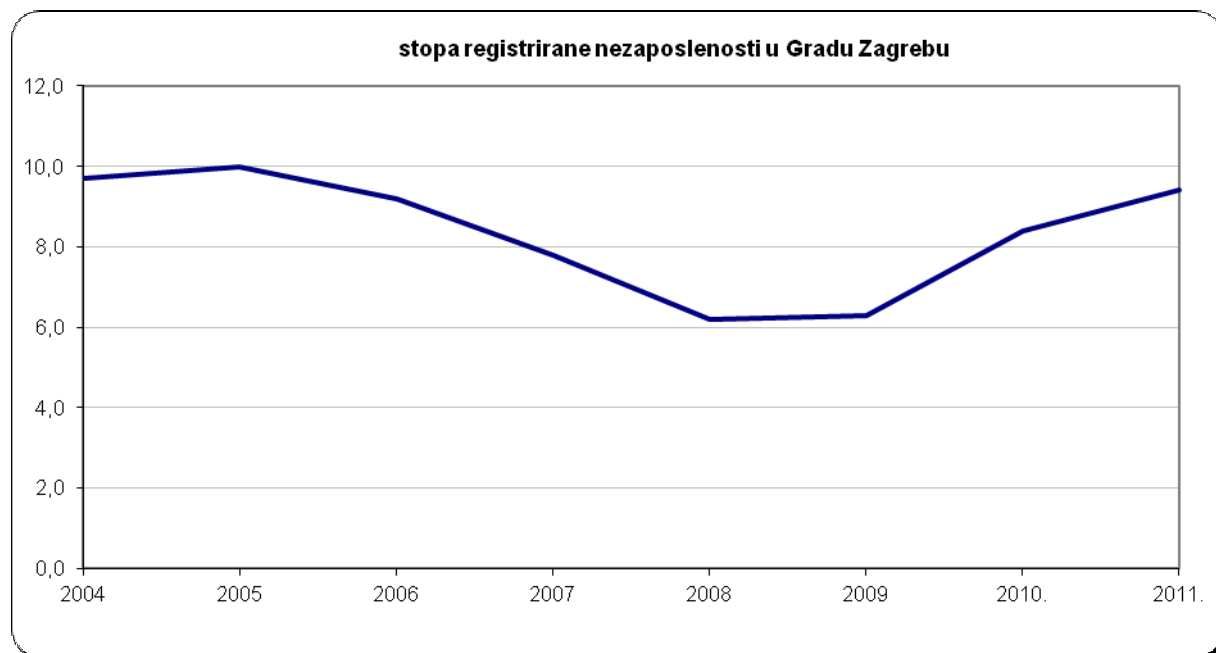
Tablica 4.19: Kretanje nezaposlenosti (stanje 31.12.2011.)

NEZAPOSLENOST	Grad Zagreb		Hrvatska	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Nezaposleni – ukupno	38 900	100	315 438	100
- od toga žene	19 835	51,0	168 976	53,6
- osobe koje prvi puta traže zaposlenje	7 939	20,4	55 548	17,6
- od toga žene	4 235	10,9	28 893	9,2
Udio dugotrajne nezaposlenosti (1-2 god.)	7 284	18,8	52 176	16,6
Udio dugotrajne nezaposlenosti (>2 god.)	11 140	28,7	87 759	27,9
Udio pojedinih dobnih skupina				
- 20-24 godine	4 517	11,6	44 045	14,0
- 25-29 godine	5 904	15,2	43 960	13,9
- stariji od 50 godina	11 629	29,9	81 932	26,0
Stopa registrirane nezaposlenosti	-	9,4	-	17,8
Stopa nezaposlenosti prema ARS	-	-	-	13,5
Nezaposleni prema obrazovanju				
- bez škole i nezavršena osnovna škola	1 323	3,4	18 138	5,8
- osnovna škola	6 875	17,7	69 150	21,9
- stručna škola za zanimanja u trajanju do 3 g. i škola za KV i VKV radnike	22 784	58,6	195 651	62,0
- SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godine, gimnazija	2 566	6,6	13 757	4,4
- viša škola, I. stupanj fakulteta i stručni studij	5 352	13,8	18 742	5,9
- fakulteti, akademije, magisterij, doktorat	38 900	100	315 438	100
Korisnici novčanih naknada za nezaposlene 2010.	10 360	100	78 439	100
- od toga žene	5 221	50,4	39 436	50,3

Izvor: HZZ (2011., 2012.a), DZS (2012.1), ZG STAT (2012.f)

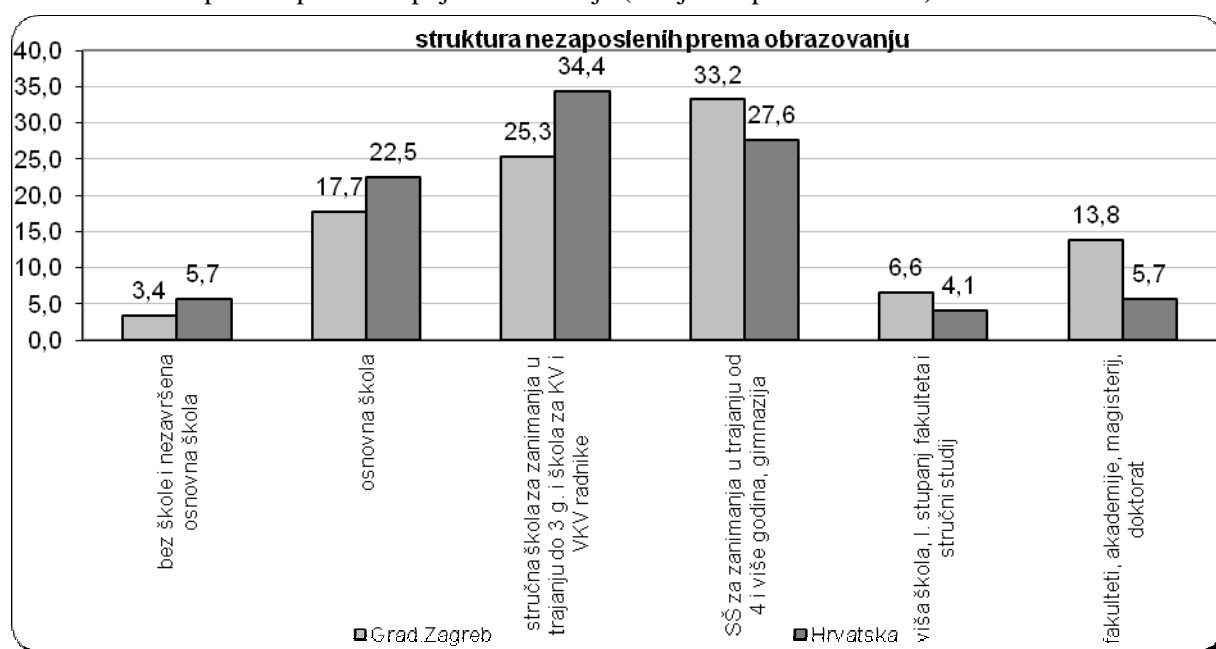
Iako je situacija glede stope nezaposlenosti još uvijek nešto bolja u odnosu na Hrvatsku općenito, a i u odnosu na ostale županije (slika 4.28), Grad Zagreb je suočen s brojnim problemima kojima treba posvetiti pažnju. Slika 4.26 pokazuje porast stope registrirane nezaposlenosti u 2011. godini. Grad Zagreb ima relativno velik broj nezaposlenih osoba (tablica 4.19). Neki su od problema koji se ističu unazad nekoliko godina, pa tako i 2011. godine dugotrajna nezaposlenost te nezaposlenost mladih i starijih osoba. Naime, među nezaposlenim osobama prevladavaju one nezaposlene duže od dvije godine, a velik je udio i onih nezaposlenih u trajanju od 1-2 godine. Tako je 2011. godine bilo 45,5% dugotrajno nezaposlenih osoba u Gradu Zagrebu. Isto tako, 26,8% nezaposlenih osoba je u dobi od 20-29 godina, dok je njih 30,4% starije od 50 godina. Razina obrazovanosti znatno utječe na trajanje nezaposlenosti pa tako veliki broj osoba nižeg i srednjeg obrazovanja traži posao (slika 4.27). Visok udio dugotrajno nezaposlenih osoba sam po sebi zabrinjava, a dodatno povežemo li ga s činjenicom da su nezaposlene osobe najčešće niže obrazovane te starije životne dobi. Nezaposlenih koji traže prvo zaposlenje bilo je čak 20,2%, što govori o tome da je nalaženje prvog zaposlenja mnogo veći problem nego što se to na prvi pogled može činiti. Posebno je zabrinjavajuće što se u tom pogledu Grad Zagreb gotovo ni malo ne razlikuje od Hrvatske, premda ima bitno nižu stopu registrirane nezaposlenosti. Tijekom 2010. godine tek je oko 26% nezaposlenih osoba primalo novčanu naknadu za nezaposlene (u 2009. godini njih 23,6%) (tablica 4.19). Dodatno zabrinjava podatak dobiven u istraživanju UNDP-a o kvaliteti života koji pokazuje kako od ukupnog broja ispitanika u Gradu Zagrebu njih 19% živi u kućanstvima u kojima niti jedan član kućanstva nije zaposlen (Matković, 2007.a).

Slika 4.26: Stopa registrirane nezaposlenosti u Gradu Zagrebu (stanje 31. prosinca, 2011.)

Izvor: ZG STAT (2012.f)

Slika 4.27: Nezaposleni prema stupnju obrazovanja (stanje 31. prosinca 2011.)

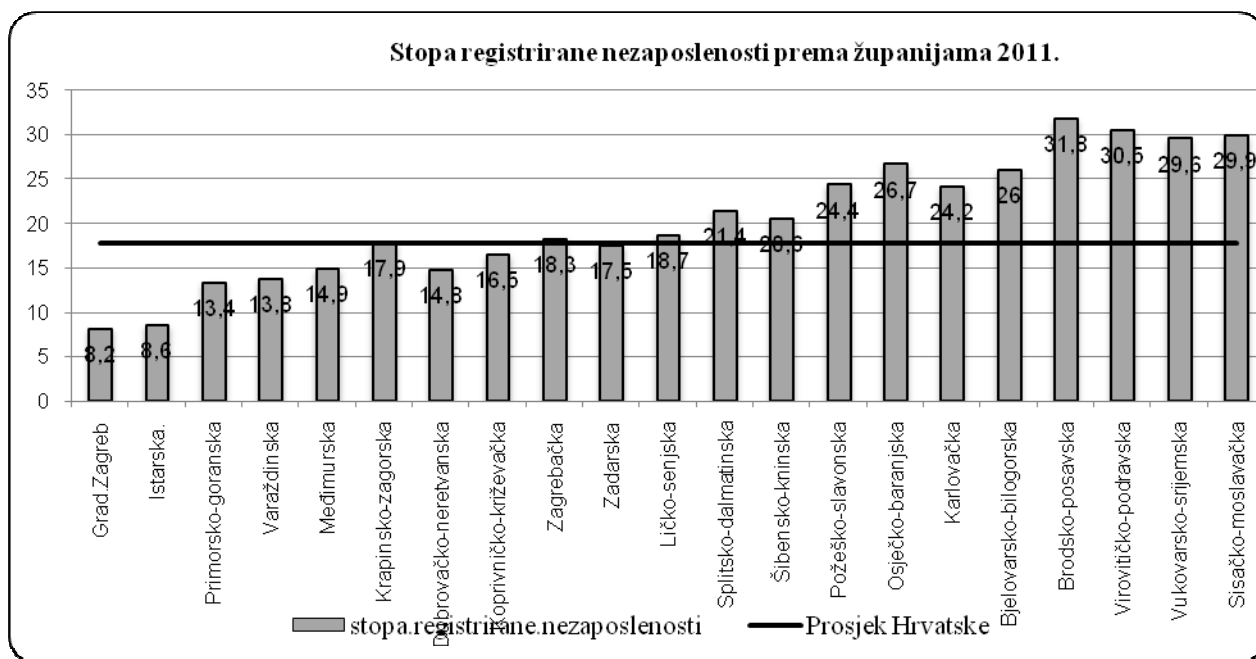

Izvor: HZZ (2012.a)

Prema podacima za mjesec listopad 2011. godine vidljivo je kako se broj registriranih nezaposlenih osoba pri Zavodu smanjio u odnosu na 2010. godinu. Možemo vidjeti kako je u odnosu na stanje u listopadu 2010. godine, u listopadu 2011. godine bilo 2,3% manje osoba prijavljenih na Zavodu za zapošljavanje u Gradu Zagrebu (u Hrvatskoj 3,5% manje). Gledamo li strukturu nezaposlenih, broj se dugotrajno nezaposlenih osoba u Gradu Zagrebu povećao se s 44% krajem 2009. godine na 49% krajem listopada 2011. (u Hrvatskoj je to malo manje izraženo, pa imamo povećanje s 45% na 47%) (HZZ, 2011.a). U pravilu su nezaposlene mlađe osobe do 29 godina (33%) ili osobe starije od 50 godina (26,8%), njih 37% do 6 mjeseci. To svakako nameće potrebu za dodatnim intervencijama države, posebice u cilju njihova što bržeg uključivanja na tržište rada.

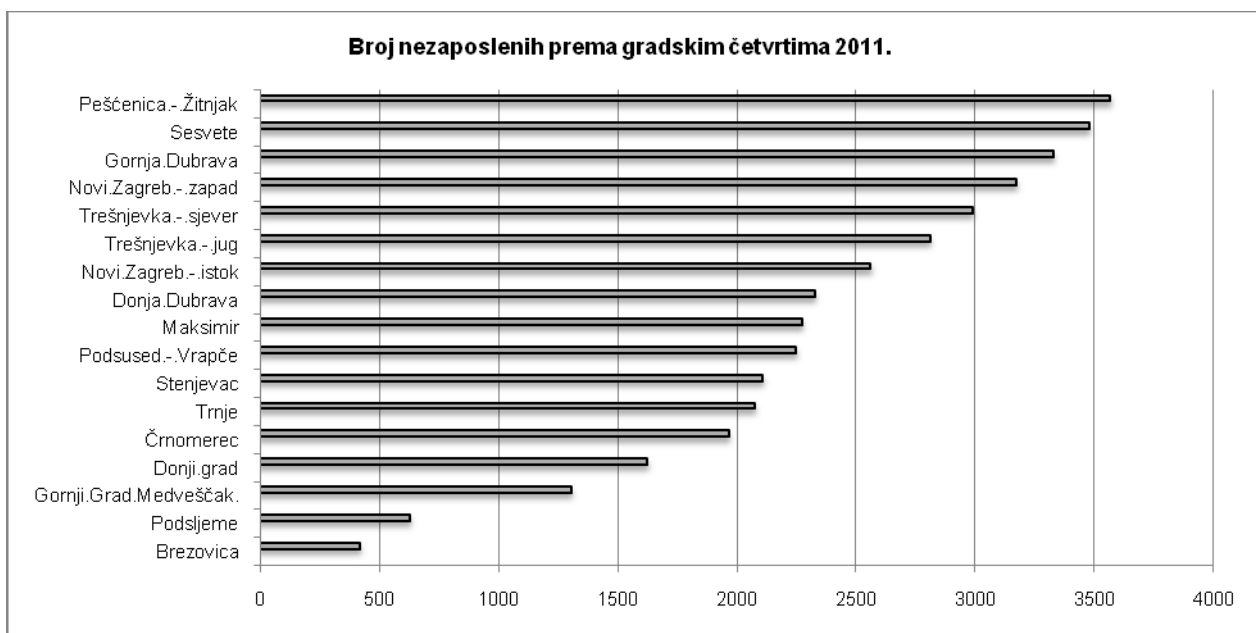
Gledano prema županijama, 2011. godine je najniža stopa nezaposlenosti zabilježena u Gradu Zagrebu, te je bila znatno ispod hrvatskog prosjeka (slika 4.28). U usporedbi s prethodnom godinom prosječna stopa nezaposlenosti se povećala u većini županija kao i u Republici Hrvatskoj (HZZ, 2012.a). Broj nezaposlenih po gradskim četvrtima varira, pa tako najveći broj nezaposlenih 2011. godine nalazimo u četvrtima Peščenica-Žitnjak, Sesvete i Gornja Dubrava (slika 4.29).

Slika 4.28: Registrirana stopa nezaposlenosti prema županijama (godišnji prosjek 2011.)

Izvor: HZZ (2012.a)

Slika 4.29: Broj nezaposlenih prema gradskim četvrtima 2009. (stanje 31. prosinca 2011.)

Izvor: ZG STAT (2012.f)

4.6. Ekonomski pokazatelji

Tablica 4.20: BDP 2009

	BDP mil. kn	% (Hrvatska = 100)	BDP/stanovnik (kn)	BDP/stanovnik (EUR)	BDP/stanovnik (USD)	Indeks (Hrvatska = 100)
Republika Hrvatska	328 672	100	74 208	10 111	14 054	100
Grad Zagreb	103 331	31,4	130 749	17 814	24 761	176,2
Vukovarsko-srijemska	9 520	2,6	43 843	5 974	8 303	59,1
Brodsko-posavska	7 754	2,2	41 144	5 606	7 792	55,4

Napomena: BDP na razini županija po stanovniku mjeri proizvodnost, a ne životni standard. U tablici su iskazani podaci za Brodsko-Posavsku i Vukovarsko-srijemsku županiju jer su to županije s najnižim BDP-om po stanovniku u Hrvatskoj 2009. godine.

Izvor: DZS (2012.h)

Prezentirani podaci pokazuju da je Grad Zagreb neosporno najjači gospodarski centar u Hrvatskoj te da se na njegovom primjeru potvrđuje pravilo da je u većim gradovima obrt kapitala, proizvodnost rada te koncentracija kapitala najveća. Stoga ne čudi da on ostvaruje 31,4% ukupnoga hrvatskoga BDP-a, odnosno da je BDP po stanovniku za 76,2% veći od hrvatskoga prosjeka. Usporedimo li ovu situaciju s onom 2006. godine, možemo vidjeti da je ta nadmoć ipak malo oslabila budući da je 2006. godine Grad Zagreb činio 32,6% ukupnog BDP-a Hrvatske, dok je BDP po stanovniku bio za 84,4% viši od hrvatskog prosjeka. Nadalje, usporedimo li Grad Zagreb s drugim županijama ponovno se ističu Brodsko-posavska i Vukovarsko-srijemska županija s najnižim BDP-om po stanovniku, daleko nižim od hrvatskog prosjeka, a i s niskim udjelom u ukupnom BDP-u (tablica 4.20). Do 2007. godine BDP bilježi konstantan rast i on je nešto intenzivniji u Gradu Zagrebu nego li općenito u Hrvatskoj. Gledamo li postotni rast BDP-a u milijunima kuna, on je u Gradu Zagrebu rastao od 2000-te za 8-12% godišnje, dok je u Hrvatskoj taj rast iznosio 7-10% godišnje²⁷. Sukladno tome povećavaju se i prihodi i rashodi proračuna (slika 4.33). Gledamo li strukturu proračuna vidimo da je za naknade građanima i kućanstvima, isto kao i prethodne godine, izdvojeno 3,5% sredstava, što je manje nego 2007. godine (5,9%) (tablice 4.21 i 4.22). Ovdje je važno napomenuti kako je industrijska proizvodnja u 2009. godini bilježi pad te se tako nastavlja i u 2010. (tablica 4.23).

²⁷ Napominjemo da se radi o nominalnom indeksu, a ne o realnoj stopi rasta. Ona je u Hrvatskoj 2007. godine iznosila 5,5%, 2008. godine 2,4%, a 2009. događa se pad od 5,8% koji ostaje aktualan i u prvom te drugom tromjesečju 2010. godine (2,5%) (DZS, 2010.f).

Tablica 4.21: Struktura gradskog proračuna – ostvareni prihodi

	Kuna	%
PRIHODI POSLOVANJA	6.416.300.000,00	96,5
- prihodi od poreza	4.593.000.000,00	69,1
- pomoći	90.800.000,00	1,4
- prihodi od imovine	438.100.000,00	6,6
- prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima	279.200.000,00	4,2
- ostali prihodi	22.600.000,00	0,3
PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	231.400.000,00	3,5
- prihodi od prodaje neproizvedene imovine	135.400.000,00	2,0
- prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	96.000.000,00	1,4
UKUPNI PRIHODI	6.647.700.000,00	100

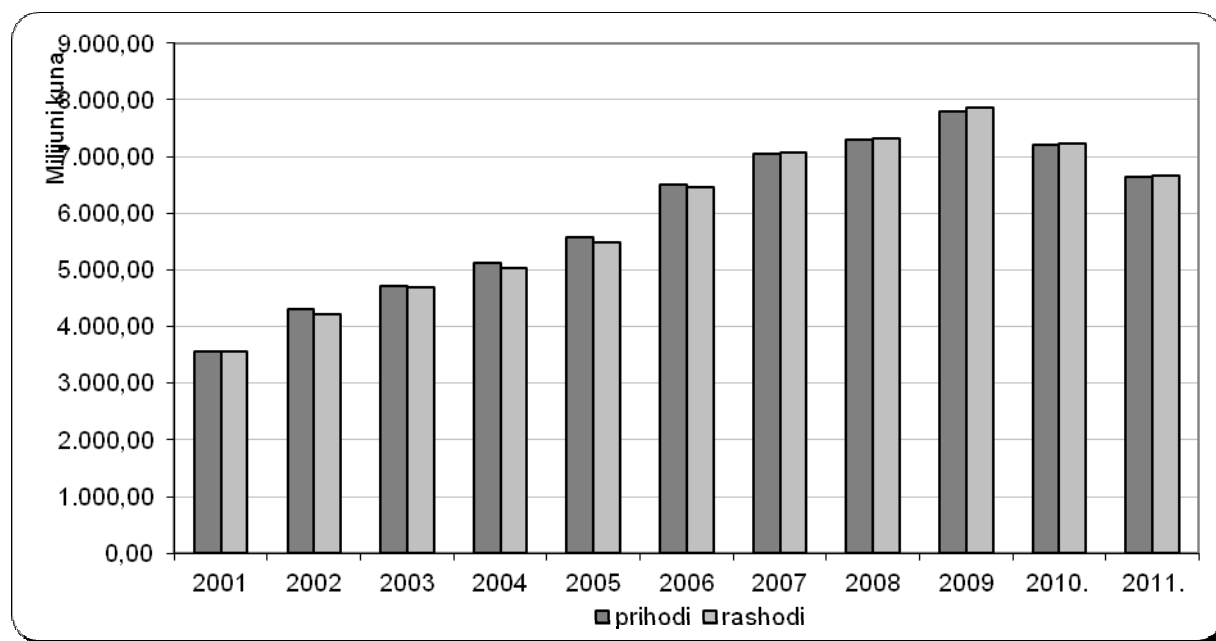
Izvor: Grad Zagreb (2012)

Tablica 4.22: Struktura gradskog proračuna – ostvareni rashodi

	Kuna	%
RASHODI POSLOVANJA	5.595.958.300,00	83,9
Rashodi za zaposlene	1.509.099.900,00	22,6
Materijalni rashodi	2.148.073.500,00	32,2
Financijski rashodi	56.258.800,00	0,8
Subvencije	762.795.000,00	11,4
Pomoći	126.720.000,00	1,9
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	236.481.500,00	3,5
Ostali rashodi	819.889.600,00	12,3
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.076.303.900,00	16,1
Rashodi za nabavu neproizvedene imovine	93.807.200,00	1,4
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	897.235.300,00	13,4
Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	85.261.400,00	1,3
UKUPNO RASHODI	6.672.262.200,00	

Izvor: Grad Zagreb (2012)

Slika 4.30: Proračun Grada Zagreba 2001.-2011.

Izvor: Grad Zagreb (2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012)

Tablica 4.23: Industrijska proizvodnja – Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb	Hrvatska
Stopa rasta 2005.	4,7	5,1
Stopa rasta 2006.	2,2	4,5
Stopa rasta 2007.	7,3	5,6
Stopa rasta 2008.	0,0	1,6
Stopa rasta 2009.	-5,6	-9,2
Stopa rasta 2010.	-5	-0,6
Stopa rasta 2011.	Nema podataka	1,2

Izvor: DZS (2007.f, 2008.d, 2009.n, 2010.k, 2011.i, 2012.n), ZG STAT (2008.c, 2009.a, 2010.h, 2012.i)

Tablica 4.24: Prosječna mjesečna plaća 2011. godine (u kunama) – Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb	Hrvatska
prosječna neto plaća	6 395	5 493
prosječna bruto plaća	9 528	7 891
indeksi nominalnih neto plaća	101,7	100,8
indeksi realnih neto plaća	-	98,7

Izvor: DZS (2012.i), ZG STAT (2012.h)

U Gradu Zagrebu veća je i prosječna neto plaća – 16,4% veća od hrvatskog prosjeka (tablica 4.24). Usporedimo li to s prethodnom godinom, možemo vidjeti da je 2010. godine ta razlika bila približno ista (2010. godine ona je iznosila 17,7%). Nakon nekoliko godina uzastopnog nominalnog rasta,²⁸ 2011. godine indeks nominalnih neto plaća je tek nešto iznad 100 (tablica 4.24).

Najviše plaće isplaćuju se u djelatnosti financijsko posredovanje/djelatnosti osiguranja, a najniže u području uslužnih djelatnosti (tablica 4.18). Gledano od 2004.-2006. godine na djelu je bio trend smanjenja broja zaposlenih koji primaju plaću nižu od prosječne plaće, da bi 2007. i 2008. godine broj osoba koje primaju plaću ispod prosjeka ponovno porastao. U 2009. situacija se nešto popravlja te se udio osoba koje primaju plaću nižu od prosječne plaće malo smanjio²⁹. Usmjerimo li se na podatke za 2010. godinu, možemo primijetiti kako udio osoba koje primaju plaću nižu od prosječne plaće iznosi 63,7% (ZG STAT, 2011.g). Tu se nameće pitanje što je dovelo do takve situacije da je danas udio osoba koje primaju plaću nižu od prosječne plaće veći nego li u prvoj polovici 2000tih, posebice povežemo li taj podatak s činjenicom da troškovi života iz godine u godinu evidentno rastu (tablica 4.24). Pogledamo li u detaljnije u podatke, nameće se jedan zaključak. Naime, dok je prosječna plaća iz godine u godinu bilježila rast, što je dovelo do njezina prelaska u viši razred, isti taj trend nije vidljiv kod udjela osoba pojedinog razreda tj. nije bilo takve mobilnosti osoba iz razreda s nižom plaćom u razrede s višom plaćom. Stoga, zabrinjava činjenica da dok se jednom manjem dijelu stanovništva prihodi povećavaju, što utječe na iznos prosječne plaće, znatno veći broj stanovništva ostaje na istim primanjima koja postaju nedostatnima za normalan život.

---

²⁸ Lančani indeksi nominalnih plaća su se kretali u pravilu od 102 do 109,7 u razdoblju od 2000. do 2009. godine, a lančani indeksi realnih plaća od 102 do 105 (ZG STAT, 2011.f).

²⁹ Prije 2004. godine oko 60% zaposlenih primalo je plaću manju od prosječne plaće, 2004. godine 59,9% zaposlenih, 2006. godine 51,6% zaposlenih da bi taj udio ponovno porastao 2007. godine na 57,8%, a 2008. na 68,2% zaposlenih (ZG STAT, 2007.e, 2008.d, 2009.e).

4.7. Zdravstvena zaštita

4.7.1. Uzroci smrtnosti

Tablica 4.24 : Uzroci smrtnosti 2011. – Grad Zagreb i Hrvatska

	Grad Zagreb			Hrvatska		
	Apsolutno	%	Stopa/ 100 000	Apsolutno	%	Stopa/ 100 000
Umrli – ukupno	8 396	100	1 062,78	51 019	100	1 158,79
Umrli prema najčešćim uzrocima smrti						
bolesti cirkulacijskog sustava	3 943	47,0	499,11	24 841	48,69	564,21
bolesti novotvorina	2 466	29,37	309,62	13 861	27,17	314,82
ozljede, trovanja i neke druge posljedice vanjskih uzroka	388	4,6	49,11	2 767	5,42	62,85
bolesti probavnog sustava	286	3,4	36,2	2 314	4,54	52,56
bolesti dišnog sustava	385	4,6	48,73	2 052	4,02	46,61
endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	190	2,3	24,05	1 230	2,41	27,94
Nasilne smrti – ukupno	388	100	49,11	2 767	100	62,85
nesretni slučaj	275	70,1	34,8	2 007	72,5	45,58
samoubojstvo	99	25,5	12,53	702	25,4	15,94
ubojstvo	13	3,3	1,64	50	1,8	1,14
nerazjašnjeno ili nepoznatog uzroka	-	-	0,0	6	0,2	0,24
Umrli u prometnim nesrećama	62	0,7	8,07	504	100	11,44

Izvor: HZJZ (2010.a, 2012.b), DZS (2011.i, 2012.j), ZG STAT (2010.b, 2012.a)

Usporedimo li Grad Zagreb i Hrvatsku po uzrocima smrtnosti vidimo da je struktura uzroka podjednaka, samo što su stope u Gradu Zagrebu u pravilu nešto niže, izuzev bolesti dišnog sustava gdje je situacija nešto viša (tablica 4.26)³⁰. S obzirom na prezentirane podatke, moglo bi se reći da se Zagreb ni po čemu posebnom ne izdvaja po zdravstvenim pokazateljima od drugih većih urbanih sredina. Bolesti su dijelom posljedica i načina života, ambijenta te običaja. Bolesti cirkulacijskog sustava i bolesti novotvorina svakako bi se mogle smanjiti, napose ove prve koje se velikim dijelom mogu prevenirati promjenom načina života i redovitim preventivnim pregledima.

Usporedimo li pokazatelje o radu stacionarnih zdravstvenih ustanova u Gradu Zagrebu s onima u Hrvatskoj općenito (tablica 4.27) možemo vidjeti kako više od četvrtine kapaciteta ustanova otpada upravo na Grad Zagreb, dok se gotovo 30,6% dana bolničkih liječenja u Hrvatskoj 2011. godine odvijalo u Gradu Zagrebu. Broj je postelja na 1 000 stanovnika veći nego li u Hrvatskoj općenito, no taj podatak treba uzeti s rezervom budući da se u bolnicama na području Grada Zagreba liječe i bolesnici drugih županija. Dok se razlika u prosječnoj dužini liječenja nešto smanjila u odnosu na 2008. godinu, iskorištenost postelja u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj se smanjila, najprimjetnija je razlika nastala u prosječnom broju dana neiskorištenih kreveta između dva pacijenta (interval obrtaja), koji je

³⁰ Pri tome je potrebno je uzeti u obzir činjenicu da su bolnice na području Grada Zagreba isto tako i bolnice državne razine što znači da se u njima liječe i bolesnici iz drugih, osobito Zagrebu bližih, područja Hrvatske.

značajnije porastao u Gradu Zagrebu i u Republici Hrvatskoj (u odnosu na 2008.godinu). Te promjene bi se jednim dijelom mogle pripisati povećanju broja postelja.

Tablica 4.25: Stacionarne zdravstvene ustanove 2009.-2011. – Hrvatska i Grad Zagreb

	2009.		2010.		2011.	
	Grad Zagreb	Hrvatska	Grad Zagreb	Hrvatska	Grad Zagreb	Hrvatska
broj postelja	6 562	23 967	7 316	25 017	7 512	25 671
broj postelja na 1000 stanovnika	8,42	5,40	9,23	5,66	9,47	5,98
broj doktora	1 952	5 205	1 859	5 582	1 989	5 758
broj postelja po jednom doktoru	3,4	4,6	3,94	4,48	3,78	4,46
broj ispisanih bolesnika	237 251	743 052	243 998	745 692	248 967	749,747
broj dana bolničkog liječenja	2 223 430	7 210 881	2 095 549	7 053 292	2 134 987	6 966 783
prosječna dužina liječenja	9,37	9,7	8,59	9,46	8,58	9,29
godišnja zauzetost postelja	339	301	286	282	284	271
% iskorištenosti postelja	92,83	82,43	78,47	77,24	77,87	74,35
broj pacijenata po krevetu	36,16	31,00	33,35	29,81	33,14	29,21
interval obrtaja	0,72	2,07	2,36	2,79	2,44	3,21

Izvor: HZJZ (2010.b, 2011.a, 2012.c)

4.7.2. Osobe liječene zbog zlouporabe droga

S 435,6 liječena ovisnika na 100.000 odraslih stanovnika, Grad Zagreb se nalazi znatno iznad hrvatskog prosjeka (tablica 4.28). Udio je osoba liječenih 2011. godine ostao praktički isti kao i prethodne (2010. godine) te je njihov udio u ukupnom broju liječenih bio 17,8% (u razdoblju od 2006. do 2008. godine taj se udio kretao od 23,3-25%, dok je 2010. iznosio 17,7%). Usporedimo li Grad Zagreb s ostalim županijama, vidimo da veći problem ovisnosti, kao i prethodnih godina, pokazuju samo Istarska (542,5) i Zadarska županija (493,7). Ista je situacija i s ovisnicima o opijatima uz dodatni spomen Šibensko-Kninske županije i stope ovisnika o opijatima od 322,5 prema 318,2 Grada Zagreba (HZJZ, 2012.d). Usporedimo li podatke s onima iz prijašnjih godina, stanje se nije bitno promijenilo.

Tablica 4.26: Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, 2011.

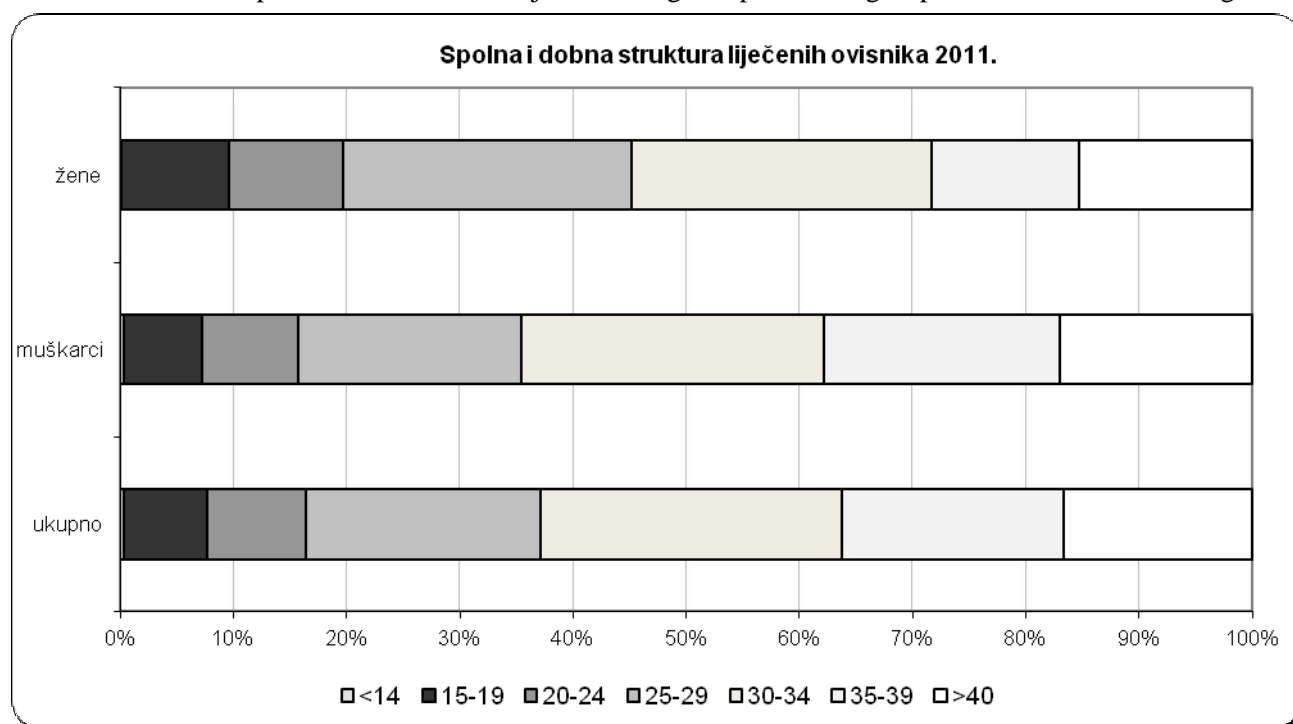
	liječene osobe ukupno				prvi put liječeni			
	broj	stopa na 100.000*	od toga opijati	stopa na 100.000* (opijati)	svi tipovi ovisnosti	udio od liječenih osoba (%)	od toga opijatni tip	udio od prvi put liječenih
Hrvatska	7 632	257,0	6 167	207,6	1 136	14,9	329	29,0
Grad Zagreb	2 331	435,6	1 703	318,2	414	17,8	73	17,6

Izvor: HZJZ (2012.d)

Tijekom 2011. godine liječilo se 82,3% muškaraca i 17,7% žena s prebivalištem u Gradu Zagrebu. Dakle, broj je muškaraca na liječenju 4,6 puta veći od broja žena (HZJZ, 2012.d). Najveći udio liječenih muškaraca je u dobi 30 do 34 godine (26,7%), a zatim 35 do 39 godina (20,9%). Žene koje dolaze na liječenje su, ukupno gledano, malo mlađe, njih 26,4% (359) je bilo u dobi 30 do 34 godine, a 25,5% u dobi od 25 do 29 godina. (slika 4.31). Prosječna je dob liječenih ovisnika u Republici Hrvatskoj je 32.2 godine, što ukazuje na trend rasta prosječne dobi liječenih ovisnika. Za 2011. godinu nemamo podataka, a 2010. godine od ukupnog broja liječenih osoba bilo je 12,7% samaca, dok ih je čak 80,2% živjelo u obiteljima (53,1% u primarnoj obitelji). Na liječenje se u pravilu upućuju sami (39,3%) ili ih upućuju liječnik primarne zdravstvene zaštite (19,2% slučajeva) te sud (uvjetna kazna) – u 16,4% slučajeva.

Gledamo li način otkrivanja zlouporabe sredstava ovisnosti u 2010. godini u najvećem se broju slučajeva radilo o članu obitelji (32,2%) te policiji (14,7%). Zabrinjavaju podaci iz 2010. godine koji pokazuju kako eksperimentiranja s drogom započinju već s 16,0 godina, dok se prvo uzimanje heroina događa s 20,5 godina, a prvo intravensko uzimanje s 22,0 godina. Od prvog eksperimentiranja do prvog liječenja prosječno protekne 9,5 godina. Osobe najčešće počinju uzimati drogu ili zbog utjecaja vršnjaka i partnera (27,2%) ili iz znatiželje (11,6). Nadalje zabrinjava i podatak da roditelji uzimatelja opijata za problem svoje djece saznaju najčešće tek nakon 2 do 3 godine od početka uzimanja psihoaktivnih sredstava (18,2%), te njih čak 13,0% nakon 4 godine i više, dok ih 5,9% za problem ni ne zna. Glede navedenih pokazatelja Grad se Zagreb značajno ne razlikuje od prosjeka Hrvatske (HZJZ, 2011.b). Usporedba podataka s onima dostupnima za prošle godine ne ukazuje na neku bitnu promjenu u uočenim trendovima. Važno je napomenuti da se radi samo o registriranim ovisnicima te je za pretpostaviti da je stvarna brojka daleko veća. Nadalje, s obzirom na činjenicu da podaci pokazuju kako prva eksperimentiranja započinju upravo u prvim razredima srednje škole, nameće se potreba razvoja dodatnih preventivnih programa te sadržaja za djecu te dobi.

Slika 4.31: Dobna i spolna struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga s prebivalištem u Gradu Zagrebu

Izvor: HZJZ (2012.d)

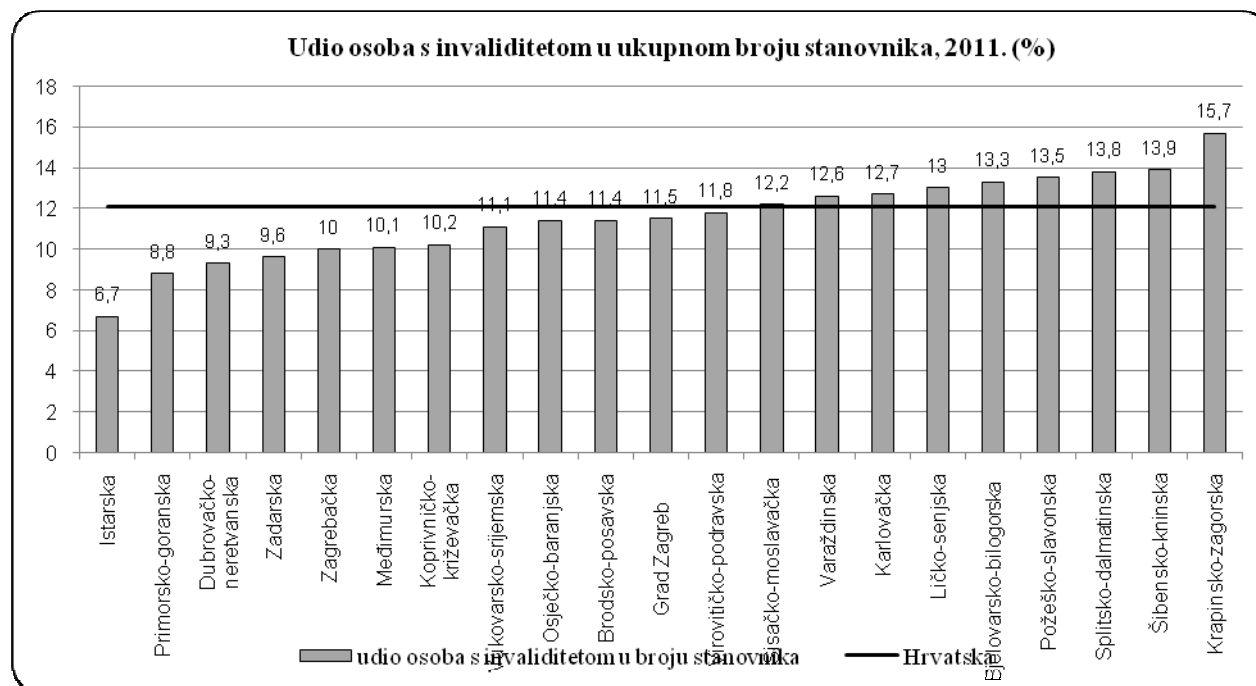
Ovdje je važno napomenuti i kako je Grad Zagreb tijekom 2008. godine proveo istraživanje o mladima u Gradu Zagrebu. Rezultati istraživanja pokazuju kako čak 65,2% mladića i 43,6% djevojaka za vrijeme izlazaka najčešće konzumiraju alkohol. Nadalje, njih 7,5% navodi kako vrijeme izlaska najčešće koriste za konzumiranje opojnih sredstava (13,3% mladića i 3,1% djevojaka). Važno je i istaknuti kako njih 62,7% ostaje vani koliko dugo žele (56,7% djevojaka i 70,5% mladića), pri čemu posebice zabrinjava činjenica da je njih 35,1% u dobi od 15-17 godina (Galić i sur., 2009.).

4.7.3. Osobe s invaliditetom

Pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo vodi se registar osoba s invaliditetom. Podaci pokazuju da od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Hrvatskoj, kojih je u 2011. godini bilo 518 081 tisuća, u Gradu Zagrebu živi njih 91 480. Iako je to najveći udio u Hrvatskoj, stavimo li taj broj u omjer s ukupnim brojem stanovnika, možemo vidjeti da daleko veći broj osoba s invaliditetom ima Krapinsko-zagorska županija, dok Grad Zagreb zauzima središnje mjesto u usporedbi s drugim dijelovima Hrvatske te spada među one županije u kojima je udio nešto manji nego u Hrvatskoj općenito (slika 4.32). Gledamo li prevalenciju invaliditeta, ona se ne razlikuje značajno od prosjeka Hrvatske, ali niti od drugih dijelova Hrvatske. Tako je u Gradu Zagrebu najveća prevalencija u dobnoj skupini 65+ (30,1%), slijedi dobna skupina 20-64 (9,6%) te dobna skupina 0-19 (5,1%). Gledamo li obrazovnu strukturu 48,5% osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu nema završenu osnovnu školu ili ima samo

osnovnoškolsko obrazovanje, dok ih 36,7% ima srednjoškolsko obrazovanje, a 7,1% osoba je s visokom ili višom stručnom spremom (HZJZ, 2012.e).

Slika 4.32: Udio osoba s invaliditetom u ukupnom broju stanovnika prema županijama 2011.

Izvor: HZJZ (2012.e)

Prema podacima HZJZ-a u Gradu Zagrebu je 3 458 zaposlenih (zaposleni, privremeno radno nesposobni) osoba s invaliditetom, od toga 53% muškaraca. Osobe s invaliditetom, prema podacima sustava socijalne skrbi, u najvećem broju (80%) žive u obitelji dok ih oko 13% živi samo, 5,6% ih boravi u ustanovi, a oko 1% ima udomitelja ili skrbnika. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 16% osoba s invaliditetom. Oko 48% osoba, koje ostvaruju prava iz sustava socijalne skrbi, imaju potrebu za pomoći i njegom u punom opsegu. U Gradu Zagrebu 6 606 djece ostvaruje pravo na primjereni oblik odgoja i obrazovanja, od čega 65% dječaka (HZJZ, 2012.e).

U Gradu Zagrebu provedeno je istraživanje o poštivanju prava osoba s invaliditetom. Istraživanje je provedeno 2001. i 2005. godine, pri čemu je glavni cilj bio utvrditi globalni indeks poštivanja prava osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu. Istraživanje je pokazalo da je generalni indeks poštivanja prava osoba s invaliditetom 2001. godine iznosio 30%, da bi se 2005. godine popeo na 52%. Time se Grad Zagreb našao u prosjeku europskih zemalja, gdje indeks iznosi 50%. Gledamo li vrijednosti po zasebnim standardnim pravilima, najveću je vrijednost ostvarilo pravilo „religija“ (ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u vjerskom životu zajednice), a najnižu pravilo „zapošljavanje“ koje se odnosi na aktivno podupiranje osoba s invaliditetom u svijetu rada i zapošljavanja³¹ (Šostar i sur.,

³¹ Procjenjivala su se 22 standardna pravila koja pokrivaju (poredana od najboljeg ka najlošijem rezultatu ostvarenom 2005. godine): religiju, kulturu, organizacije osoba s invaliditetom, razvijanje svijesti, rehabilitaciju, rekreaciju i šport, obiteljski život i osobni integritet, kreiranje politike i planiranje, pristupačnost, koordinaciju djelovanja, nadzor i ocjenjivanje

2006.). Unatoč određenom poboljšanju, činjenica da se standardna pravila koja se odnose, između ostaloga, na „zdravstvenu zaštitu“, „odgoj i obrazovanje“, „dohodovnu i socijalnu sigurnost“ te „zapošljavanje“ nalaze pri dnu ljestvice zabrinjava te je kod planiranja programa namijenjenih osobama s invaliditetom potrebno posvetiti posebnu pozornost upravo tim područjima života osoba s invaliditetom.

4.8. Socijalna zaštita

4.8.1. Ustanove socijalne skrbi

Na području grada Zagreba djeluju različite ustanove socijalne skrbi (dom za starije i nemoćne osobe, djecu, osobe s invaliditetom i dr.). Centar za socijalnu skrb Zagreb organiziran je u 11 ureda i u nadležnosti je Ministarstva socijalne politike i mladih. U nadležnosti su Ministarstva i domovi za psihički bolesne odrasle osobe, domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe, domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te domovi za djecu s poremećajima u ponašanju.

4.8.1.1. Ustanove socijalne skrbi u nadležnosti Grada Zagreba

U 2011. godini na području Grada djelovalo je 11 gradskih (ukupnog kapaciteta 3 603 korisnika) i 20 „privatnih“³² (ukupnog kapaciteta 1 074 korisnika) domova za starije i nemoćne osobe. Upravo nedovoljan broj ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba u javnom sektoru,³³ ali i izvaninstitucionalnih oblika skrbi doveo je do proliferacije privatnih ustanova takve vrste. No, veliki problem predstavlja cijena za smještaj starijih osoba koja nerijetko nadmašuje visinu mirovina korisnika pa se pojavljuje nužna pomoć ostalih članova obitelji (ako ih ima) ili države u (su)financiranju smještaja³⁴. Prema podacima Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom 2011. godine bilo je 41 134 zahtjeva za smještaj za dom (od toga 40 084 za domove kojima je Grad Zagreb osnivač i 1 050 za privatne domove), uz napomenu da ovaj broj ne odgovara stvarnom stanju budući da je dio zahtjeva predan u više domova te se procjenjuje da se brojka stvarno zainteresiranih kreće oko 18 866. Stoga je u tijeku izrada baze podataka koja bi omogućila uvid u stvaran broj podnesenih zahtjeva.³⁵ To je veliko povećanje u odnosu na 2010. godinu kada je bilo 13 000 zahtjeva za smještaj (povećanje iznosi 216,4%), a procjena stvarno zainteresiranih bila je 7000 (ovdje je došlo do povećanja od 45,1%). Isto tako, možemo vidjeti da, iako tek procijenjen, broj zahtjeva znatno nadmašuje stvaran kapacitet domova na području Grada. Uzevši u obzir postojeća demografska kretanja i obiteljske promjene, te će potrebe i nadalje rasti te iziskivati dodatni razvoj institucionalnih, a prije svega izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije osobe.

Domovi osiguravaju i pojedine oblike izvaninstitucionalne skrbi, pa se tako u okviru 9 domova provodio Projekt gerontoloških centara (oko 7 000 korisnika) te se isto tako organizirala prehrana (za 1 781 korisnika u okviru gradskih domova te 38 u okviru privatnih domova), pranje rublja (za 6 korisnika

---

³² Tu se ubrajaju domovi različitih osnivača kao što su npr. vjerske zajednice, trgovačka društva, udruge i druge domaće ili strane pravne ili fizičke osobe.

³³ Na području Hrvatske je zaključno s 31.12.2007. godine bilo 18 019 osoba na čekanju za smještaj u dom za starije i nemoćne osobe, te je taj broj do 31.12.2008. porastao na 22 493 osoba, a do 31.12.2009. na 25 170 (MZSS, 2008.a, 2009.a, 2010.a).

³⁴ Podaci za područje Hrvatske govore kako je 2011. smještaj korisnika u državne domove za starije i nemoćne bio (su)financiran od strane obveznika države u 28% slučajeva, dok su u 72% slučajeva korisnici sami, ili uz pomoć drugih, plaćali svoj smještaj (za nedržavne domove ti postoci iznose 14,6% za sufinanciranje i 86% za samostalno plaćanje). Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom za Grad Zagreb govore kako je 2009. godine u 54% slučajeva smještaj korisnika u domove za starije i nemoćne bio (su)financiran od strane obveznika uzdržavanja ili države (za 4,5% korisnika troškove je sufinancirala država, dok je država u potpunosti pokrivala troškove za 10% korisnika).

³⁵ Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.

u okviru gradskih domova te 25 u okviru privatnih domova) i dnevni boravak (za 55 korisnika u gradskim).³⁶

Među ustanovama socijalne skrbi čiji je osnivač Grad Zagreb je i Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“ (broj je korisnika – žrtava na smještaju iznosio 116, od čega 46 odraslih osoba - žena i 70 djece). Osim usluga smještaja u Domu „Duga – Zagreb“, na izdvojenoj se lokaciji ustanove provodi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja (tijekom 2011. godine u tretman je bilo uključeno 42 osoba) te usluga tzv. „Duginog telefona“ – besplatne telefonske linije za prevenciju počinjenja nasilja u obitelji (u 2011. godini uslugu su koristile ukupno 62 osobe).

Dnevni centar za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom – Zagreb“ jedina je ustanova u RH koja razvija i kontinuirano provodi rehabilitacijske programe za djecu s višestrukim teškoćama. Također, jedina je ustanova u kojoj je omogućen individualni rad s djecom u dobi od 0 do 4 godine te koja je uvela sasvim nove metode u području skrbi za djecu s višestrukim teškoćama u kombinaciji s oštećenjem vida. Ustanova je započela s radom 2009. godine te je do danas kroz različite programe uslugu dobilo više od 500 djece iz cijele Hrvatske.

Centar za rehabilitaciju „Silver“ (suosnivači ove ustanove su Grad Zagreb, Ministarstvo socijalne politike i mladih – tadašnje Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet) namijenjen je osposobljavanju slijepih osoba i osoba s drugim vrstama oštećenja za kretanje uz pomoć psa vodiča te korištenje tehnike bijelog štapa, kao i uzgoja te školovanja pasa pomagača (terapijski, rehabilitacijski i psi vodiči). Broj korisnika u 2011. godini iznosio je 197 osoba.

4.8.2. *Prava iz sustava socijalne skrbi*

Kao i ostatak Hrvatske, Grad Zagreb je suočen s problemom siromaštva i socijalne isključenosti. Iako se stopa rizika siromaštva u Hrvatskoj 2006. godine smanjila u odnosu na razdoblje između 2001.-2004. godine te je iznosila 16,3%, 2007. godine bilježi se ponovan rast siromaštva te stopa rizika siromaštva iznosi 17,4% gdje se zadržava i 2008. godine da bi 2009. godine porasla na 18%, a 2010. na 20,6% (DZS, 2007.f, 2008.e, 2009.e, 2010.g, 2011.j). Premda ne postoje posebni podaci za Grad Zagreb, može se pretpostaviti da je stopa siromaštva u Zagrebu niža u odnosu na cijelu Hrvatsku, što ne znači da je broj siromašnih zanemariv. Naime, ako i pretpostavimo da je stopa siromaštva u Gradu Zagrebu nešto niža od hrvatskog prosjeka, možemo sa sigurnošću pretpostaviti da je barem 100 000 ljudi siromašno.

---

³⁶ Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.

Tablica 4.29: Pokazatelji siromaštva i nejednakosti

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
HRVATSKA						
Stopa rizika od siromaštva (%)	19,3	19,0	18,9	20,2	20,6	21,1
Prag rizika od siromaštva (kune)						
- jednočlano kućanstvo	20 926	22 311	23 327	26 703	25 200	24 240
- kućanstvo s 2 odrasle osobe i 2 djece	43 945	46 853	46 853	56 076	52 920	50 904
Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu aktivnosti (%)						
- zaposlenici	4,2	4,2	4,1	5,2	5,0	5,3
- samozaposleni	25,1	24,1	28,0	26,7	12,7	17,6
- nezaposleni	33,4	35,8	33,8	42,0	44,7	42,5
- umirovljenici	25,4	24,8	24,7	25,8	23,2	22,2
- ostali neaktivni	29,1	30,7	27,3	30,2	35,0	33,0
Ginijev koeficijent	0,29	0,30	0,30	0,29	0,32	0,31
EU 27						
Stopa rizika od siromaštva (%)	16,0	17,0	16,5		16,4	16,5
Ginijev koeficijent	0,30	0,31	0,31		0,31	

*zbog različite metodologije, podaci za Hrvatsku i za EU 27, nisu sasvim usporedivi.

Izvor: DZS (2007.f, 2008.e, 2009.e, 2010.g, 2011.j, 2012.o)

U 2011. godini stopa je rizika od siromaštva prema najčešćem statusu u aktivnosti bila najveća za nezaposlene osobe i iznosi 42,5%. Najmanja stopa rizika od siromaštva je za zaposlenike i iznosi 5,3% (tablica 4.29).

4.8.2.1. Prava iz nadležnosti CZSS-a

Korisnici su unutar sustava socijalne skrbi putem Centra za socijalnu skrb Zagreb 2011. godine ostvarili sveukupno 121 839 različitih prava (tablica 4.30). Sveukupno je bilo 61 905 korisnika različitih prava (7,8% stanovništva u Zagrebu), od čega 68,8% odraslih korisnika te 31,2% maloljetnih korisnika (tablica 4.31). Usporedimo li podatke s prethodnom godinom, broj je korisnika blago porastao (za 3,4%), kao i broj ostvarenih prava (za 4,8%).

Tablica 4.30: Prava, usluge i mjere socijalne skrbi putem Centra za socijalnu skrb Zagreb 2011. godine

Skrbnništvo ili posvojenje	Skrb izvan vlastite obitelji	Odgojne mjere zaštite i sigurnosti	Pomoć za osposobljavanje	Novčane pomoći i drugi materijalni oblici pomoći	Ostali oblici skrbi i usluge
4 576	4 818	1 454	402	32 285	78 304

Izvor: ZG STAT (2012.a)

Tablica 4.31: Maloljetni i punoljetni korisnici socijalne skrbi 2011. godine

Maloljetni korisnici		Punoljetni korisnici	
Ukupno	19 315	Ukupno	42 590
Djeca i mladež prema kojima je primijenjena mjera obiteljsko – pravne zaštite	7 518	Osobe koje nemaju dovoljno sredstava za život/prihoda za uzdržavanje	8 253 / 7 046
Djeca i mladež društveno neprihvatljiva ponašanja	2 248	Osobe društveno neprihvatljivog ponašanja	4 010
Tjelesno ili mentalno oštećena djeca i mladež	3 749	Tjelesno ili mentalno oštećene osobe	6 455
Psihički bolesna djeca i mladež te ovisnici	269	Psihički bolesne osobe i ovisnici	3 783
Druga djeca i mladež u stanju različitih potreba socijalne skrbi	5 531	Odrasle osobe u stanju različitih potreba socijalne skrbi usluge socijalne skrbi	13 043

Izvor: ZG STAT (2012.a)

Većina se prava iz sustava socijalne skrbi dodjeljuje putem CZSS-a. Među novčanim je pomoćima najznačajnije pravo na stalnu pomoć koje je namijenjeno pojedincima i obiteljima koji nemaju vlastitih prihoda ili su im prihodi niži od propisanog cenzusa. Prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih stalnu je pomoć u 2011. godini u Gradu Zagrebu ostvarilo ukupno 9 412 osoba, 8,7% više nego li u 2010. godini. To znači da je 1,2% stanovnika Grada Zagreba ostvarivalo stalnu pomoć (2004. godine taj je udio iznosio 1,6%, 2005. godine 1,4%, 2006. godine 1,3%, 2007. godine 1,2%, a 2008., 2009. i 2010. godine 1%). Udio je korisnika stalne pomoći u Gradu Zagrebu znatno manji od prosjeka u Republici Hrvatskoj gdje je ovom pomoći obuhvaćeno 2,3% stanovnika, kao i od većine županija. Povežemo li te podatke sa stopom siromaštva, vidimo da je sustavom socijalne skrbi obuhvaćen daleko niži broj korisnika te veliki broj onih u riziku od siromaštva ostaje izvan sustava. Tu se postavlja pitanje koliko postojeći cenzus odgovara postojećoj situaciji, a time i prikladnosti iznosa same pomoći.

Tablica 4.32: Broj korisnika i pomoći iz sustava socijalne skrbi (pregled po Uredima CZSS³⁷) – stanje 31.prosinca 2011.

PRAVO	UREDI CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB											ukupno CZSS ZAGREB
	Centar	Črnomerec	Dubrava	Maksimir	Medveščak	Novi Zagreb	Peščenica	Sesvete	Susedgrad	Trešnjevka	Trnje	
Stalna pomoć - ukupno (samaca i obitelji)	268	186	970	249	168	576	626	416	368	615	245	4 687
- obuhvaćenih osoba	393	273	2 256	349	243	1 103	1 649	958	721	995	472	9 412
Jednokratna pomoć - ukupno pomoći	261	785	2 879	834	437	2 026	930	940	460	1 770	709	12 031
- korisnici (samci i obitelji)- jednom ili više puta odobrena pomoć	200	680	1 717	-	274	998	567	870	-	950	230	6 486
Doplatak za pomoć i njegu	239	342	1 055	392	279	1 264	568	862	632	710	351	6 694
Pomoć i njega u kući	17	23	25	6	38	20	16	8	40	3	11	207
Osobna invalidnina	82	138	471	168	82	451	224	258	320	337	144	2 675
Potpore za obrazovanje	10	27	397	-	39	142	269	-	5	128	38	1 055
Usluge stručne pomoći u obitelji	30	7	29	6	5	15	16	10	10	15	3	146
pravo na status roditelja njegovatelja	2	14	61	32	4	49	15	21	25	21	4	248
Smještaj u udomiteljsku obitelj (djeca i odrasli)	25	38	126	48	23	86	69	61	53	68	33	630
Smještaj u obiteljski dom (djeca i odrasli)	0	7	8	10	2	7	6	20	8	11	1	80
Usluge pomoći pri uključivanju u programe odgoja i obrazovanja	11	4	3	7	3	10	1	1	-	152	-	192
Smještaj u dom socijalne skrbi (djeca i odrasli)	272	198	231	186	212	318	183	223	201	566	175	2 765

Izvor: MSPM (2012.a)

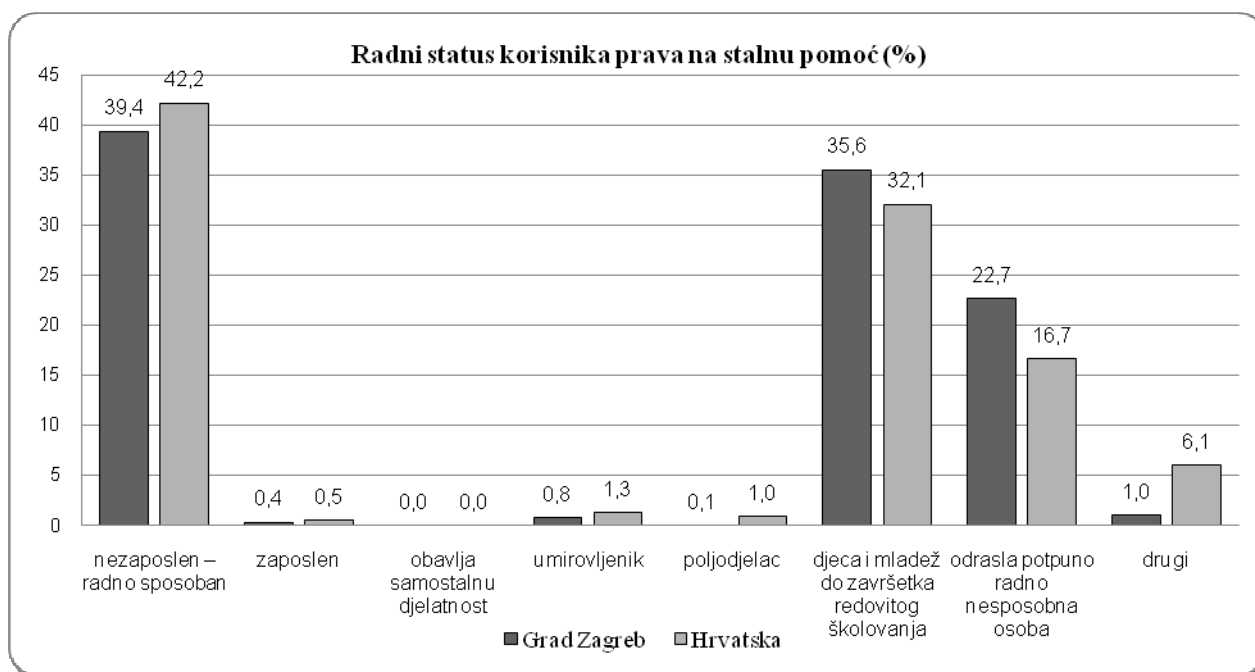
³⁷ Centri su organizirani po područjima bivših općina Grada Zagreba.

U 2011. godini sveukupno je isplaćeno 12 031 jednokratnih pomoći (tablica 4.32). Usporedno s ranijom godinom isplaćeno je 17% manje jednokratnih pomoći. U 2011. godini bilježi se rast korisnika prava na status roditelja njegovatelja u odnosu na 2010. (za 24%) te korisnika osobne invalidnine (za 14%) (MSPM, 2011.a, 2012.a). Usporedimo li broj korisnika s onim iz 2010. godine, možemo vidjeti i da se 2011. godine značajnije povećao broj djece i odraslih smještenih u obiteljski dom - (od 49 na 80 osoba) (MSPM, 2011.a, 2012.a). Stupanjem na snagu Zakona o socijalnoj skrbi (NN, 57/11) korisnicima pomoći za uzdržavanje i djeci smještenoj u udomiteljsku obitelj uvodi se potpora za školske udžbenike umjesto jednokratne pomoći za kupnju školskih udžbenika koja se može odobriti i ostalim osobama u stanju potrebe. Isto tako, podmirenje troškova smještaja u učeničkom domu odobrava se kroz jednu od potpora za obrazovanje, potporu za troškove smještaja u učeničkom domu.

4.8.2.1.1. Struktura korisnika prava na stalnu pomoć

Gledamo li strukturu korisnika prava na stalnu pomoć možemo vidjeti da u Gradu Zagrebu stalnu pomoć prima podjednaki broj muškaraca (51%) i žena (49%) (i u Hrvatskoj je udio muškaraca i žena podjednak, 51,6% žena i 48,4% muškaraca). Osvrnemo li se na dob korisnika, više od 50 godina ima 27,7% korisnika u Zagrebu i 27,7% korisnika u Hrvatskoj. U dobi od 18 do 50 godina je 38,2% korisnika u Zagrebu i 35,3% korisnika u Hrvatskoj, dok 34,1% u Zagrebu i 37% u Hrvatskoj čine maloljetni korisnici (MSPM, 2012.a, 2012.b, 2012.c).

Slika 4.33: Radni status korisnika prava na stalnu pomoć 2011.

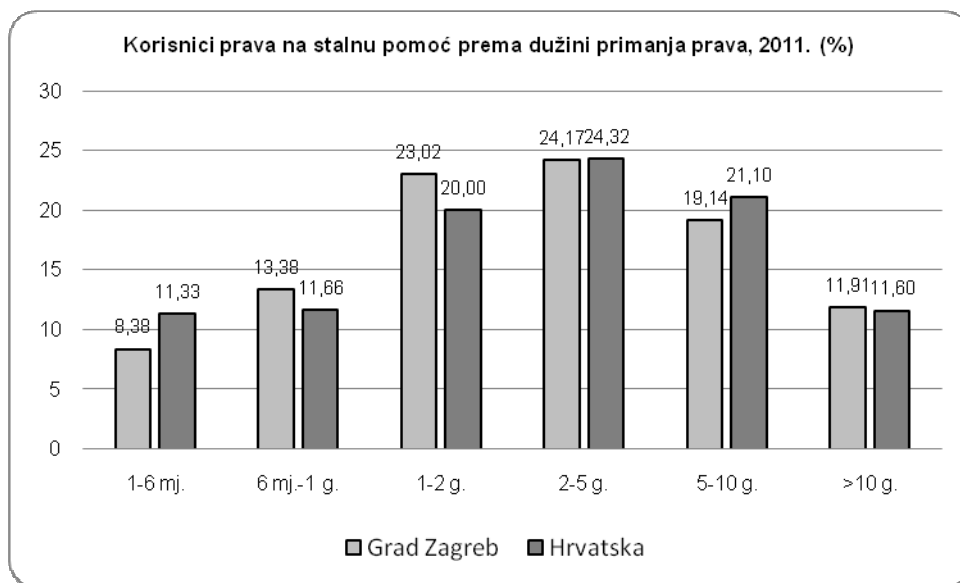
*stanje od 31. prosinca 2011. godine

Izvor: MSPM (2012.b)

U pravilu se radi o nezaposlenim radno sposobnim osobama te drugim ovisnim osobama, prije svega djeci i mladeži do završetka redovnog školovanja (slika 4.33). Povežemo li te podatke s kasnije iznesenim podacima koji ukazuju da se u pravilu radi o dugotrajnim korisnicima novčanih pomoći situacija posebice zabrinjava te se nameće potreba dodatne analize karakteristika primatelja novčane pomoći, kao i razvoja adekvatnih mjera koje bi doprinijele njihovom osamostaljivanju i izlasku iz sustava.

Situacija još više zabrinjava osvrnemo li se na analizu radno sposobnih korisnika stalne pomoći Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (MZSS, 2009.d) koja je pokazala kako većina radno sposobnih korisnika stalne pomoći prima stalnu pomoć dugotrajno – njih 81,1% u Gradu Zagrebu prima pomoć duže od jedne godine. Gledamo li spolnu strukturu korisnika u Gradu Zagrebu, češće se radi o muškarcima (51%). Prema obiteljskom statusu, to su najčešće obitelji s dvoje ili više djece (u 38,6% slučajeva) te samci (30,6%). Kod samaca je važno napomenuti da su to najčešće muškarci (u 68,6%) slučajeva. Nadalje, većina je radno sposobnih korisnika prava na stalnu pomoć nižeg obrazovnog statusa – 27,5% osoba je bez završene osnovne škole, 33,5% osoba ima završenu osnovnu školu, a njih 34,6% završenu srednju školu. Njih najviše je u dobi od 40-49 godina (28,5%), 50-59 godina (24,5%) te u dobi od 30-39 godina (20,7%). %).

Slika 4.34: Korisnici prava na stalnu pomoć prema dužini primanja prava 2011.

Izvor: MZSS (2012.a, 2012.c)

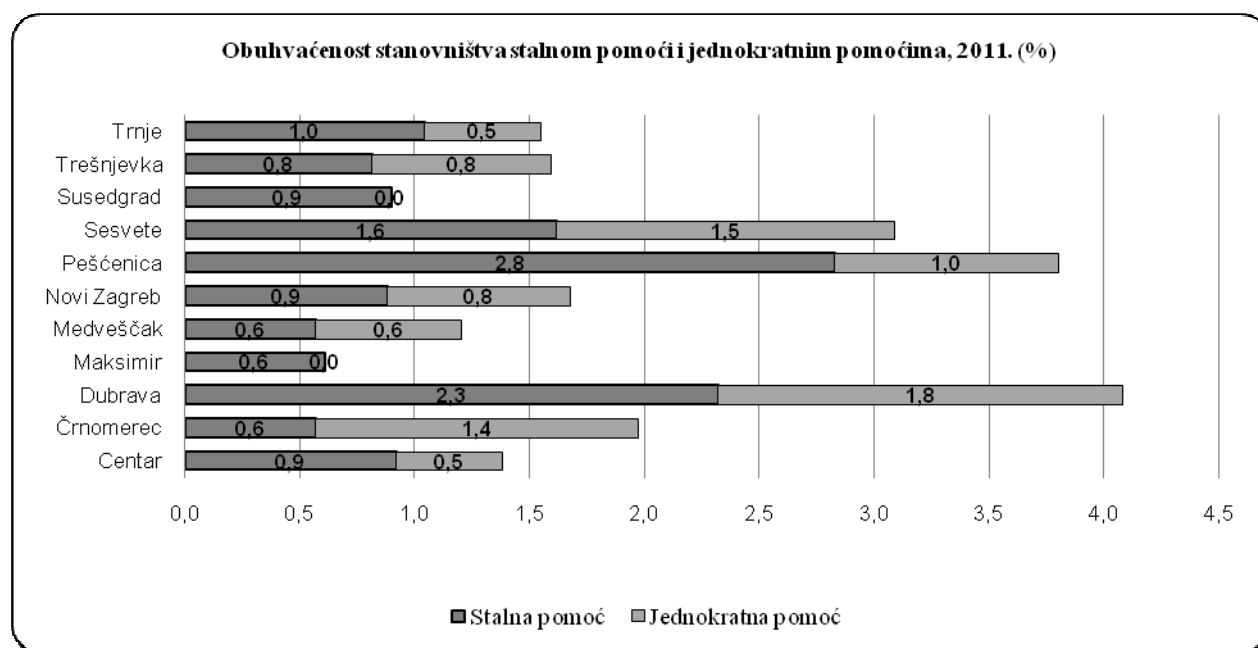
Pozornost treba privući podatak da većina korisnika pravo na stalnu pomoć prima dvije i više godina (u čak 55,2% slučajeva), kako u Gradu Zagrebu tako i u Hrvatskoj općenito (slika 4.34). Gledamo li strukturu obitelji najviše korisnika prava na stalnu pomoć živi u samačkim kućanstvima (58,4% u Gradu Zagrebu, 51,2% u Hrvatskoj), a zatim slijede dvočlane (13,8% u Gradu Zagrebu, 15% u Hrvatskoj) te tročlane obitelji (10,4% u Gradu Zagrebu, 11,3% u Hrvatskoj). Povećani iznos pomoći prima 32,4% primatelja stalne pomoći – 23,9% radno nesposobnih osoba i 8,1% djece samohranih

roditelja te 0,4% trudnica nakon 12 tjedana trudnoće i roditelja do 2 mjeseca nakon poroda (u Hrvatskoj 18,3% radno nesposobnih osoba i 4,7% djece samohranih roditelja te 0,5% trudnica nakon 12 tjedana trudnoće i roditelja do 2 mjeseca nakon poroda). Primatelji stalne pomoći u pravilu su osobe nižeg obrazovnog statusa – 30,5% ih je bez osnovne škole, 34,4% sa završenom srednjom školom te 2,9% sa višim ili visokim obrazovanjem (MSPM, 2012.a, 2012.b, 2012.c).

4.8.2.1.2. Korisnici prava u sustavu socijalne skrbi prikazani prema uredima Centra za socijalnu skrb Zagreb

Gledamo li broj korisnika novčanih pomoći, Ured Peščenica, Dubrava i Sesvete imaju znatno veći udio korisnika stalne pomoći u odnosu na preostale urede. Nadalje, Ured Dubrava, Peščenica i Sesvete spadaju u tri ureda na čijem području najveći udio stanovnika ostvaruje pravo na stalnu ili jednokratnu novčanu pomoć (slika 4.35). Razlozi značajnih razlika u udjelu korisnika stalne pomoći u pojedinim područjima Grada Zagreba mogu se samo pretpostaviti. Velika je vjerojatnost da je ona posljedica strukture i karakteristika stanovništva. Primjerice, može se pretpostaviti da je ona posljedica činjenice da na području Dubrave i Peščenice živi veći broj romske populacije te višečlanih obitelji, koji u većoj mjeri ostvaruju novčane pomoći. Na tim je područjima, uz Sesvete i Trešnjevku, isto tako najveći udio registriranih nezaposlenih osoba. No, to je samo pretpostavka koja, nesumnjivo, ukazuje na potrebu istraživanja karakteristika stanovništva u pojedinim dijelovima Grada Zagreba, koje mogu utjecati na ostvarivanje stalne pomoći, odnosno uzroke i rasprostranjenost siromaštva u pojedinim sredinama. Usporedno s istraživanjem siromaštva na području Grada Zagreba bilo bi dobro analizirati rad pojedinih područnih ureda Centra za socijalnu skrb Zagreb te usporediti ujednačenost kriterija u postupanju, odnosno druge indikatore koji mogu utjecati na odobravanje pomoći.

Slika 4.35: Obuhvaćenost stanovništva stalnom te jednokratnim pomoćima po uredima 2011.

Izvor: procjena prema podacima MZSS-a (2011.a)

Polazeći od iznesenih rezultata može se zaključiti da je različitim oblicima pomoći u sustavu socijalne skrbi obuhvaćeno znatno manje stanovnika Grada Zagreba od stope siromaštva u Hrvatskoj. Pri tome ipak treba voditi računa o činjenici da općenito u Hrvatskoj znatno manji broj osoba prima novčane pomoći, nego što to sugerira stopa siromaštva, jer je iznos pomoći vrlo nizak i ne prati realne potrebe stanovništva. Socijalna pomoć za samce je povećana i time je Hrvatska na neki način udovoljila Vijeću Europe, no i dalje je socijalna pomoć nedostatna.

Grad Zagreb se suočava i s problemom trgovanja ljudima. Prema podacima Ureda za ljudska prava na području Policijske uprave Zagrebačke³⁸ 2006. godine identificirano je 5 odraslih žrtava trgovanja ljudima (sve su žrtve bile strani državljani i ženskog spola), a u 2011. godini, identificirano je 14 žrtava trgovina ljudima (13 hrvatskih državljana i 1 Bosne i Hercegovine). Tijekom tog razdoblja svake je godine identificirano između 7 i 19 žrtava. Gledano na razini Hrvatske, evidencija se o pojavnosti trgovanja ljudima sustavno vodi od 2002. godine i od tada je pa do kraja 2010. godine u Hrvatskoj identificirano sveukupno 105 žrtvi trgovanja ljudima. Najčešći su pojavnici prisiljavanje na prostituciju, uspostava ropstva, odnosno prisiljavanje na fizički rad te kupnja s ciljem sklapanja braka.

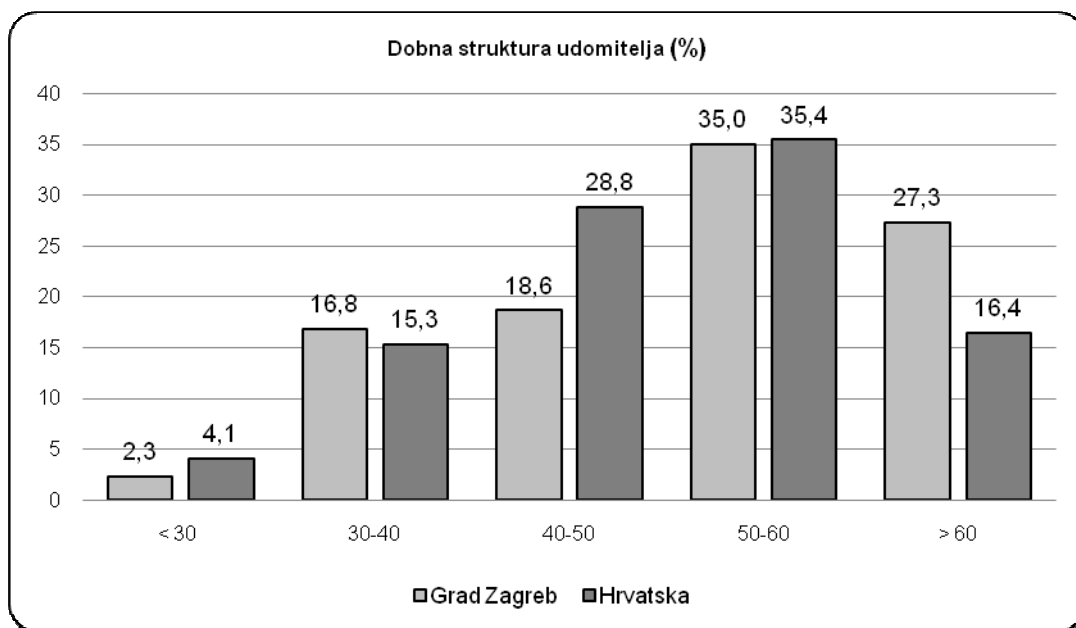
4.8.2.1.3. Udomitelji na području Grada Zagreba

U Gradu Zagrebu su 2011. godine bila registrirana 220 udomitelja (2010. godine na području je Grada djelovalo 212 udomiteljskih obitelji), od čega 86,8% žena (u Hrvatskoj 2 820 udomitelja, od čega 83% žena). U pravilu se radi o osobama starije životne dobi (slika 4.37), koje su u više od polovine slučajeva bez prihoda iz radnog odnosa (slika 4.38). Iako, usporedimo li podatke iz 2008. godine, situacija se u tom pogledu u Gradu Zagrebu promijenila te se udio udomitelja s primanjima iz radnog odnosa povećao s 34,3% 2007. godine na 48,8% 2011. godine. S druge je strane broj udomitelja bez prihoda u Gradu Zagrebu pao s 9,9% 2007. godine na 4,3% 2009, da bi se 2010. godine ponovno povećao na 6,6% (MZSS, 2008.b, 2009.c, 2010.c). U 2011. godini udio udomitelja bez primanja bio je 4,1% (MSPM, 2012.c). Na smještaju najčešće imaju jednog korisnika (u 60,0% slučajeva u Gradu Zagrebu te u 42,0% slučajeva u Hrvatskoj). Bez korisnika na smještaju bilo je 11,8% udomitelja u Gradu Zagrebu te njih 6,7% u Hrvatskoj. U udomiteljske je obitelji u Gradu Zagrebu krajem 2011. godine bilo smješteno sveukupno 630 korisnika, od čega 35,4% djece (5 426, od čega 34,8% djece u Hrvatskoj) (MSPM, 2012.a, 2012.c).

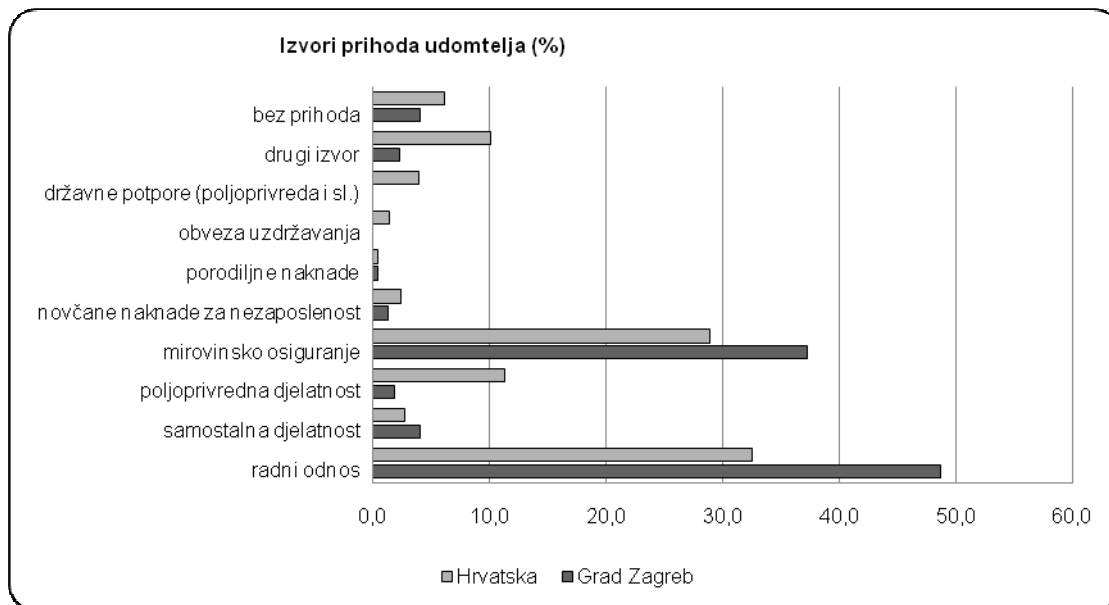
³⁸ Podaci se prikupljaju prema nadležnostima Policijskih uprava, pri čemu je potrebno voditi računa da je Policijska uprava Zagrebačka nadležna za područje Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Stoga je podatak potrebno uzeti s rezervom jer to obuhvaća znatno šire područje od samog Grada Zagreba.

Slika 4.36: Dobna struktura udomitelja u 2011. godini

Izvor: MSPM (2012.a, 2012.c)

Slika 4.37: Izvori prihoda udomitelja u 2011. godini

Izvor: MSPM (2012.a, 2012.c)

4.8.2.2. Prava iz nadležnosti Grada Zagreba

Osim naprijed navedenih prava koja se financiraju iz državnog proračuna, Grad Zagreb isto tako izdvaja određeni dio sredstava za prava iz sustava socijalne skrbi. Dok su pravo za podmirenje troškova stanovanja i pravo za ogrjev prava na koje Grad Zagreb kao jedinicu područne samouprave obvezuje Zakon o socijalnoj skrbi (NN 57/11), Grad Zagreb za građane nižeg socijalnog statusa propisuje i druga prava temeljem Odluke o socijalnoj skrbi (Službeni glasnik Grada Zagreba 12/11 i 19/11). Također, pomoći socijalne skrbi pružaju se i temeljem drugih propisa: Pravilnika o mjerilima i postupku za utvrđivanje nesposobnosti za samostalan život i rad i nedostatak sredstava za uzdržavanje za osobe s prebivalištem u RH kojima se zdravstvena zaštita ne osigurava po drugoj osnovi (NN 39/02) i Odluke o određivanju pogrebnih poslova koji se financiraju iz proračuna Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 4/01). U tablici 4.32 daje se osnovni pregled pomoći koje su stanovnicima Grada Zagreba odobrene u 2011. godini.

Zanimljivi su podaci o broju korisnika pomoći za podmirenje troškova stanovanja. Tu pomoć prema Zakonu o socijalnoj skrbi, može ostvariti samac ili obitelj ako njihov mjesečni prihod u posljednja tri mjeseca, prije mjeseca u kojem je zahtjev podnesen, ne prelazi propisanu visinu sredstava za uzdržavanje. Budući da je propisana visina sredstava za uzdržavanje jednaka visini stalne pomoći, korisnici stalne pomoći, ako ispunjavaju druge propisane uvjete, mogli bi ostvariti i pomoć za troškove stanovanja. No, dok je s jedne strane sveukupno odobreno 4 687 stalnih pomoći, s druge je strane isplaćeno samo 1 738 pomoći za podmirenje troškova stanovanja³⁹. Na tako veliku razliku u prvom redu utječe činjenica da veliki udio korisnika stalne pomoći živi u „prevelikim“ stanovima. Naime, jedan je od uvjeta ostvarivanja tog prava i da površina stana ne bude veća od propisane⁴⁰. Isto tako, veliki broj podstanara nije u mogućnosti pribaviti Ugovor o najmu stana, a što je potreban dokument u postupku ostvarivanja prava.

Gledamo li strukturu korisnika novčane pomoći umirovljenicima, najviše njih prima pomoć u iznosu od 200,00 kuna mjesečno (50,7%), zatim 300,00 (28,5%) i 400,00 kuna mjesečno (20,8%). Usporedimo li ove podatke s onima od prethodnih godina, možemo vidjeti da se tijekom 2010. godine struktura značajno promijenila pri čemu je porastao udio korisnika koji primaju najmanji iznos pomoći i obratno, dok je 2011. struktura ostala ista. Slična je situacija i kod novčane pomoći namijenjene korisnicima doplatka za pomoć i njegu/osobne invalidnine gdje je 2011. godine 26,3% korisnika ostvarivalo pravo na iznos od 100,00 kuna, a 73,7% korisnika na iznos od 200,00 kuna mjesečno⁴¹.

---

³⁹ Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.

⁴⁰ Za samca površina ne smije prelaziti 25 m², za dvočlanu obitelj 35 m², za tročlanu obitelj 45 m², za četveročlanu obitelj 55 m². Za svakog daljnjeg člana obitelji dodaje se još 5 m² stana (Pravilnik..., NN broj: 29/98, 117/00 i 81/04.). Odluka o socijalnoj skrbi Grada Zagreba propisuje da osnovica na temelju koje se utvrđuje visina pomoći za podmirenje troškova stanovanja je osnovica koju određuje Vlada RH za stalnu pomoć, uvećana za 20%. Također, ovom Odlukom propisana je veličina i obilježja stana, koja za samca iznosi 30 m².

⁴¹ Izračun autora temeljem podataka Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.

Tablica 4.33: Broj korisnika prava socijalne skrbi koja se financiraju iz gradskog proračuna 2011.

Oblik pomoći	Broj samaca	Broj obitelji	Ukupno korisnika
Pomoć za podmirenje troškova stanovanja	572	1 166	1 738
Pomoć u obiteljskim paketima		634	1 969
Pravo na besplatnu mjesečnu/godišnju pokaznu kartu			134 948
Novčana pomoć umirovljenicima			17 698
Prehrana u pučkoj kuhinji			3 911
Pomoć djeci u mliječnoj hrani			138
Dječje ljetovanje			2 639
Smještaj u prenoćište			140
Novčana pomoć korisnicima doplatka za pomoć i njegu i korisnicima osobne invalidnine			7 731
Pomoć i njega u kući			426
Novčana pomoć za osobne potrebe (džeparac) korisnicima domova za starije i nemoćne osobe			368
Prigodni paketi za djecu povodom Uskrsa			3 685
Prigodni paketi za djecu povodom Sv. Nikole			3 600
Novčana pomoć umirovljenicima povodom Božića			17 698
Prigodni paketi za korisnike smještaja u domovima za starije i nemoćne povodom Božića			3 571
Novčana pomoć umirovljenicima povodom Uskrsa			20 367
Prigodni paketi za korisnike smještaja u domovima za starije i nemoćne povodom Uskrsa			3 571
Oblik pomoći (prema drugim propisima)			Ukupno korisnika
Pomoć za ogrjev			910
Ukop po minimalnom socijalnom standardu			31
Zdravstvena zaštita neosiguranim osobama			3 203

Izvor: Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje

U oblike pomoći socijalne zaštite ubraja se i savjetovanje i pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća. U Savjetovalištu za korisnike socijalne zaštite u 2011. godini pružene su ukupno 545 usluge savjetovanja, te 152 usluge savjetovanja za udomitelje i članove udomiteljskih obitelji, a u Savjetovalištu za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja pruženo je ukupno 739 usluga savjetovanja (riječ o savjetovanju osobnim, telefonskim putem te putem elektroničke pošte). Usluge Savjetovišta za osobe s invaliditetom i članove njihovih obitelji u 2011. godini koristilo je ukupno 329 osoba, a usluge Savjetovišta za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji ukupno 675 korisnika godišnje. Većina je korisnika usluge savjetovanja koristila višekratno.

Vezano uz ostvarivanje prava iz lokalnih sredstava zabrinjava podatak dobiven u istraživanju UNDP-a o kvaliteti života, a vezano uz osobe starije životne dobi, koji govori kako socijalnu pomoć iz lokalnih izvora češće dobivaju kućanstva u kojima žive starije osobe umirovljenici nego kućanstva u kojima žive starije osobe bez mirovina (Šućur, 2008.).

Uz prava u sustavu socijalne skrbi, Grad Zagreb je propisao i pravo na pomoć za opremu novorođenog djeteta pri čemu se za prvo dijete isplaćuje iznos od 1.800,00 kuna (u jednakim godišnjim obrocima tijekom 3 kalendarske godine), drugo dijete iznos od 3.600,00 kuna (u jednakim godišnjim obrocima tijekom 3 kalendarske godine), a za treće i svako slijedeće dijete iznos od 54.000,00 (u jednakim godišnjim obrocima tijekom 6 kalendarskih godina). U 2011. godini pravo na pomoć za opremu novorođenog djeteta sveukupno je koristilo 5 247 osoba, pri čemu je ostvareno 2 424 pomoći za prvo dijete, 1 830 pomoći za drugo dijete, 72 pomoći za prvo i drugo dijete, 883 pomoći za treće i svako daljnje dijete, 25 pomoći za drugo i treće dijete, 10 pomoći za treće i četvrto dijete, 2 pomoći za prvo, drugo i treće dijete te 1 pomoć za drugo, treće i četvrto dijete. Isto tako, nastavljena je isplata pomoći ostvarenih prethodnih godina i to: za ukupno 7 271 korisnika koji su pravo ostvarili u 2010. godini, za ukupno 4 447 korisnika koji su pravo ostvarili u 2009. godini, za 1073 korisnika prava za treće i svako daljnje dijete iz 2008. godini, za 1 027 korisnika prava za treće i svako daljnje dijete iz 2007. godine te za 1 053 korisnika prava za treće i svako daljnje dijete iz 2006. godine. Sve u svemu, 2011. godine bilo je ukupno 20 556 korisnika pomoći za opremu novorođenog djeteta.

4.8.3. Prava iz nadležnosti Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje

U Gradu Zagrebu su 2011. godine bila 22 428 korisnika prava na doplatu za djecu (tablica 4.34). Broj je korisnika u odnosu na 2010. godinu za 0,7% veći, dok je broj djece za 0,6% manji.

Tablica 4.34: Korisnici prava na doplatu za djecu 2011.

Korisnici doplatka za djecu (prosjeak)	Broj djece (prosjeak)	Isplaćeni doplatka za djecu u tisućama kuna	Prosječni godišnji doplatka po djetetu u kunama	Broj slučajeva isplate za opremu djeteta*
22 428	41 957	195 505	4 660	11 726

* Podaci se odnose na broj isplate za područje Grada Zagreba i Zagrebačke županije – Područni ured Zagreb
Izvor: ZG STAT (2012.a)

Zagreb je i «grad umirovljenika». Oko 25% građana prima mirovinu koja, iako je prosječno viša nego u Hrvatskoj, u često slučajeva nije dostatna za zadovoljavanje osnovnih potreba. U tom se smislu može govoriti o tendenciji koja će se najvjerojatnije nastaviti i u budućnosti – broj ovisnog stanovništva zbog pojačanog će starenja stanovništva i produžene dužine života najvjerojatnije nastaviti i dalje rasti.

Tablica 4.35: Korisnici mirovina temeljem Zakona o mirovinskom osiguranju (stanje 31. prosinca 2011.)

	ZAGREB		HRVATSKA	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Ukupno				
- broj korisnika	197 554	100	1 124 099	100
- prosječan staž	31	-	29,3	-
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	2 810,15	-	2 151,12	-
Starosna mirovina				
- broj korisnika	124 759	63,2	630 445	56,1
- prosječan staž	34	-	32,4	-
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	3 064,16	-	2 362,86	-
Invalidska mirovina				
- broj korisnika	43 034	21,8	254 437	22,6
- prosječan staž	24	-	23,6	-
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	2 313,75	-	1 918,83	-
Obiteljska mirovina				
- broj korisnika	29 765	15,1	239 217	21,3
- prosječan staž	31	-	27,5	-
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	2 464,66	-	1 840,16	-

Napomena: prosječne mjesečne mirovine umanjene su za porez i prirez.

Izvor: HZMO (2012), ZG STAT (2012.a)

Tablica 4.36: Korisnici mirovina prema vrstama mirovina po Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihove obitelji (stanje 31. prosinca 2011.).

	ZAGREB		HRVATSKA	
	Apsolutno	%	Apsolutno	%
Ukupno				
- broj korisnika	8 448	100	70 411	100
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	5 695,71	-	5 251,94	-
Najniža mirovina				
- broj korisnika	12	0,1	358	0,5
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	2 343,70	-	2 324,87	-
Invalidska mirovina				
- broj korisnika	6 946	82,2	58 099	82,5
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	5 397,61	-	4 914,91	-
Obiteljska mirovina				
- broj korisnika	1 490	17,6	11 954	17,0
- prosječna mjesečna mirovina u kunama	7 112,38	-	6 977,64	-

*prosječne mjesečne mirovine umanjene su za porez i prirez

Izvor: HZMO (2012.)

Broj je osiguranika na broj umirovljenika u Gradu Zagrebu iznosio 2,13:1⁴² 2011. godine (u Hrvatskoj 1,21:1). Situacija se u tom pogledu nešto pogoršala u Gradu Zagrebu (2,26:1 u 2010. godini), a na razini Hrvatske je ostala približno ista (1,23:1 u 2010. godini). Vezano uz broj korisnika prava temeljem Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07 i 41/08) on je gotovo ostao isti – za 0,2% se povećao u odnosu na prethodnu godinu. Dok je 2007. godine, u odnosu na 2006. godinu, znatno porastao broj korisnika prava temeljem Zakona o pravima branitelja iz Domovinskog rata i članova njihove obitelji (NN 174/04, 92/05, 02/07 i 107/07) – za 13,1%, taj je rast 2008. te 2009. godine bio znatno blaži – za 5,6% odnosno 6,4%. U 2010. godini broj korisnika prava temeljem Zakona o pravima branitelja iz Domovinskog rata i članova njihove obitelji bilježi daljnji rast (1,1%), a tijekom 2011. godine stagnira (povećao se tek za 0,4%). U pravilu se posljednjih godina radi o povećanju broja korisnika prava na invalidsku mirovinu (od 2007. do 2009.), dok je u 2010. broj korisnika neznatno u rastu, a od 2011. u neznatnom padu (rast od 17,4% 2007. godine, 6,7% 2008. godine, 7,4% 2009. godine, 0,2% 2010. godine te pad od 0,5% 2011. godine). Sličan je trend u cijeloj Hrvatskoj uz rast broja korisnika na invalidsku mirovinu od čak 31,7% 2007. godine u odnosu na 2006. godinu, 10,8% 2008. godine u odnosu na 2007. godinu, 12,8% 2009. u odnosu na 2008. godinu, 0,9% za 2010. godine u odnosu na 2009. godinu te puno manjih 0,2% 2011. godine u odnosu na 2010.

---

⁴² Izračun autora temeljem dostupnih podataka HZMO-a (2009.).

4.9. Sufinanciranje programa i projekata udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba

Na inicijativu Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, a u cilju unapređenja sustava dodjele financijskih potpora programima i projektima organizacija civilnog društva iz javnih izvora u Republici Hrvatskoj, Gradonačelnik Grada Zagreba, 2. ožujka 2011., donio je Zaključak o osnivanju i imenovanju Koordinacije Grada Zagreba za ujednačenost suradnje i postupka dodjele financijskih potpora udrugama (Službeni glasnik Grada Zagreba, 4/11).

Među zadaćama Koordinacije su:

- koordiniranje gradskih upravnih tijela u cilju unapređivanja suradnje Grada Zagreba i udruga koje djeluju na području Grada kroz financiranje, savjetovanje i redovito informiranje;
- koordiniranje izrade gradskih odluka o načinu, kriterijima i postupcima dodjele, pravilima ugovaranja i praćenja provedbe financiranih projekata/programa udruga za područja za koja se potpore daju u cilju uspostavljanja ujednačenog i transparentnog sustava dodjele javnog novca;
- praćenje usklađenosti gradskih odluka o načinu, kriterijima i postupcima dodjele, pravilima ugovaranja i praćenja provedbe financiranih projekata/programa udruga s Kodeksom pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga (Narodne novine 16/07).

Namjera osnivanja ove Koordinacije je bolje koordiniranje, financiranje i suradnja s organizacijama civilnog društva na razini svih ureda gradske uprave. Dodjeljivanje financijskih potpora za programe i projekte do kraja 2011. bilo je uređeno zasebnim odlukama nadležnih ureda gradske uprave. Inicijativom Koordinacije pristupilo se ujednačavanju gradskih odluka za dodjelu potpora udrugama te su u prosincu 2011. ujednačene odluke za područja socijalnog i humanitarnog značenja, zaštite potrošača, promicanja zdravlja, branitelja iz Domovinskog rata i njihovih obitelji, borbe II. svjetskog rata i civilne invalide rata, zaštite okoliša i održivog razvoja, održive energetske politike, ljudskih prava, mladih, zaštite životinja i temeljnih vrijednosti Europske unije.

Odluke uređuju pitanja: koja su to područja od interesa za Grad Zagreb, način dodjeljivanja potpora, najniži i najviši iznos potpore, postupak dodjele, raspisivanje i objava javnog natječaja, uvjeti natječaja, sadržaj prijave na natječaj, način prijave, rok i mjesto podnošenja prijave, provedba postupka i kriterija za odabir programa/projekata, pravo prigovora, ugovor o financijskoj potpori, nadzor nad provođenjem odluka, te pitanje sankcija za postupanja suprotna odredbama odluka.

Cilj i svrha izmijenjenih odluka u skladu je i s preporukama Ureda za udruge Vlade RH za primjenu Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore

programima i projektima udruga, a koji je Hrvatski sabor donio 2007. (NN 16/07). Prikaz broja financiranih programa i projekata 2011. godine dan je u tablici 4.37.

Tablica 4. 07: Prikaz prema Gradskom uredu za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradskom uredu za zdravstvo i branitelje

financirano putem:	Natječaja	Zaključka gradonačelnika, a na prijedlog Povjerenstva	Zaključka gradonačelnika, a na prijedlog Ureda	ukupno programa/ projekata
PODRUČJE OD SOCIJALNOG ZNAČAJA				
Prevenција neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži				
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	161	-		
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	189	-		
Socijalni i humanitarni značaj				
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	70	-	50	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	85		58	-
PODRUČJE ZAŠTITE OSOBA S INVALIDITETOM				
Programi i projekti socijalnog i humanitarnog značaja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom				
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	64	/	52	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	91	/	59	-
PODRUČJE ZDRAVSTVA				
Prevenција ovisnosti (duhan, alkohol i psihoaktivne tvari)				
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	82	-	21	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	82	-	22	-
Javnozdravstveni i zdravstveni programi				
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	59	-	35	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	59	-	29	-
PODRUČJE HRVATSKIH BRANITELJA				
Udruge proizašle iz Domovinskog rata, Drugog svjetskog rata i civilnih invalida rata				
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	82	22	-	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	143	23	-	-

Izvor: Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje

Također, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport svake godine raspisuje Natječaj za predlaganje programa ili projekata udruga mladih ili udruga za mlade Grada Zagreba. Slijedom Gradskog programa djelovanja za mlade Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 14/04) ovi programi ili projekti obuhvaćali su 2011. godine osam područja: obrazovanje i informatizacija mladih, zapošljavanje i poduzetništvo mladih, socijalna politika prema mladima, zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje mladih, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, izgradnja civilnog društva i volonterski rad, kultura mladih i slobodno vrijeme te mobilnost, informiranje i savjetovanje mladih (tablica 4.38).

Tablica 4.38: Prikaz prema Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i šport

financirano putem:	Natječaja	Zaključka gradonačelnika, a na prijedlog Ureda	ukupno programa/projekata
Obrazovanje i informatizacija mladih			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	21	1	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	24	1	-
Zapošljavanje i poduzetništvo mladih			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	3	-	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	3	-	-
Socijalna politika prema mladima			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	13	2	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	16	2	-
Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje mladih			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	15	2	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	17	2	-
Aktivno sudjelovanje mladih u društvu			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	9	2	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	9	2	-
Izgradnja civilnog društva i volonterski rad			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	11	-	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	11	-	-
Kultura mladih i slobodno vrijeme			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	37	10	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	40	10	-
Mobilnost, informiranje i savjetovanje mladih			
- ukupan broj financiranih udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba	13	1	-
- ukupan broj financiranih programa ili projekata	15	1	-

Izvor: Podaci Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport

Sukladno prikazanim podacima vidimo kako su Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, Gradski ured za zdravstvo i branitelje te Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport i u 2011. godini nastavili sufinancirati programe i projekte udruga te drugih pravnih i fizičkih osoba putem natječaja, kao i putem zaključaka Gradonačelnika Grada Zagreba, a na prijedlog Povjerenstava.

Za sve navedene programe/projekte udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba u 2011. godini sveukupno je dodijeljeno oko 20.200.000,00 kn.

Grad Zagreb u partnerstvu s udrugama sudjeluje u provedbi projekata koji se financiraju iz fondova europske unije (tablica 4.38). Glavni cilj sudjelovanja u partnerskim projektima je jačanje inovativnih kapaciteta organizacija civilnog društva u pružanju ciljanih socijalnih usluga (u području socijalnih, zdravstvenih i obrazovnih potreba) u kojima ovaj tzv. treći sektor donosi dodatnu vrijednost.

Tablica 4.39: Projekti u partnerstvu između Grada Zagreba i udruga/drugih subjekata

Naziv udruge/drugog subjekta	Naziv projekta	Fond EU iz kojeg se financira projekt	Udio Grada Zagreba u partnerstvu/dodijeljena sredstva
Društvo za psihološku pomoć u partnerstvu s Gradom Zagrebom	Izgradnja kapaciteta za koordinirano suzbijanje obiteljskog nasilja u zajednici	MATRA – program nizozemskog Ministarstva vanjskih poslova	150.000,00 kn
Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Zagreb u partnerstvu s Gradom Zagrebom, Centrom za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI) te Udrugom žena Romkinja „Bolja budućnost“	„Bolja perspektiva žena Romkinja na tržištu rada“	IPA program IV. komponente – operativni program „Razvoj ljudskih potencijala 2007. – 2009.“	70.000,00 kn (sredstva dodijeljena u 2010. godini)
Udruga za zaštitu i promicanje mentalnog zdravlja „Svitanje“	„Pružanje jednakih mogućnosti za zapošljavanje osoba s invaliditetom zbog psihičkih poremećaja“	IPA IV. komponenta – grant shema „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“	2.400 EUR (udio u plaći djelatnika – podatak iz Ugovora) Dodijeljeno: 20.000,00 kn
Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“	„Uši širom otvorene – jačanje kompetencija učenika s oštećenim sluhom i drugim oštećenjima“	IPA IV. komponenta grant shema „Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje“	2.210,90 EUR (udio u plaći djelatnika) Dodijeljeno: 10.000,00 kn
URIHO – Ustanova za rehabilitaciju	„Uvođenje modela virtualne radionice za	IPA IV. komponenta grant	1.142,52 EUR (udio u plaći djelatnika)

hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem	dugotrajno nezaposlene osobe s invaliditetom s ciljem povećanja njihove zapošljivosti“	shema „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“	
Društvo osoba s cerebralnom i dječjom paralizom Zagreb	„Promocija i edukacija o mogućnostima osoba s motoričkim teškoćama“	Europska inicijativa za demokraciju i ljudska prava EIDHR	-
SURADNJA			
Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava	„Obrazovanje i osnaživanje slijepih i slabovidnih učenika i učenika s tjelesnim invaliditetom za integraciju na tržište rada“	IPA IV. komponenta, grant shema „Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje“	Dodijeljeno 15.000,00 kn
Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet	„Zapošljavanje slijepih osoba – prednost ili nedostatak“	IPA IV. komponenta grant shema „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“	-
OSTALO			
CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje	„Jednake mogućnosti za žene i djevojke s oštećenjem vida“	Delegacija EU u Hrvatskoj, program Europska inicijativa za demokraciju i ljudska prava – EIDHR Country Based Support Scheme	Dodijeljeno 10.000,00 kn
Naziv srednje škole	Naziv projekta	Fond EU iz kojeg se financira projekt	Udio Grada Zagreba u partnerstvu/dodijeljena sredstva
Elektrotehnička škola	„Fleksibilnim učenjem ka tržištu rada“	IPA – Instrument pretpristupne pomoći za razdoblje od 2007-2013 (projekt se provodio od rujna 2010. do rujna 2011.)	10.000 EUR u kunsjoj protuvrijednosti
Veterinarska škola	„Veterinary VET by Acovene“	IPA – Instrument pretpristupne pomoći za razdoblje od 2007-2013.	10.000 EUR u kunsjoj protuvrijednosti

		(projekt se provodio od rujna 2010. do rujna 2011.)	
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga	„Regionalna suradnja u kozmetici – put ka tržištu rada“	IPA – Instrument pretpristupne pomoći za razdoblje od 2007-2013. (projekt se provodio od studenog 2010. do studenog 2011.)	10.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti
Poljoprivredna škola	„Agroturistički centar izvrsnosti (ACI) hrvatsko iskustvo kao ideja za EU model“	IPA – Instrument pretpristupne pomoći za razdoblje od 2007-2013. (projekt se provodio od rujna 2010. do rujna 2011.)	10.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti
Tehnička škola Rudera Boškovića	„Stvaranje novih prilika za gospodarstvo temeljeno na znanju u području računalstva i računalnog inženjerstva“	IPA – Instrument pretpristupne pomoći za razdoblje od 2007-2013. (projekt se provodio od rujna 2010. do rujna 2011.)	10.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti
PARTNERSTVA GRADSKOG UREDA ZA ZDRAVSTVO I BRANITELJE			
Naziv udruge	Naziv projekta	Fond EU iz kojeg se financira projekt	Udio Grada Zagreba u partnerstvu/dodijeljena sredstva
PET +	Zdravi eko život	Program Zajednice „Health 2008-2013“ Natječaj: „Health 2009“ koji je raspisala Izvršna agencija za zdravlje i potrošače Europske komisije (Executive Agency for Health and Consumers)	70.000,00 kn

Izvor: Podaci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu u šport i Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje

5. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Ovogodišnja je socijalna slika Grada Zagreba nadopunjena novim podacima. Možemo konstatirati da i dalje nema niza podataka koji bi bili potrebni izradu socijalne slike te da se neki podaci objavljuju s velikim zakašnjenjem. U prilogu je objavljena lista indikatora pomoću kojih je izvršena analiza (Prilog I.), gdje je naglašeno s kojim je indikatorima napravljena ova analiza, a koje je indikatore potrebno u budućnosti dodatno pratiti.

Kao što je već bilo napominjano u svim dosadašnjim socijalnim slikama, svake bi godine (ili barem svake druge godine) u Gradu Zagrebu trebalo provesti anketu o socijalnoj situaciji. Anketom bi se dobili dodatni važni podaci kojih nema u drugim izvorima te bi se saznali stavovi građana o njihovim specifičnim potrebama, pogledu na socijalne intervencije, načinu života, životnim orijentacijama i sl. Ovogodišnja je socijalna slika ukazala na niz zanimljivih trendova, prije svega na neznatan porast stanovništva u odnosu na 2001. godinu, što je posljedica dugogodišnjeg niskog prirodnog prirasta (ove se godine broj živorođenih izjednačio s brojem umrlih) te neznatnog pozitivnog migracijskog salda (ipak, ove je godine zaustavljen trend silaznog migracijskog salda, vidljiv tijekom prethodnih godina). Najizraženiji je trend starenje stanovništva, koje je znatno izraženije u Gradu Zagrebu nego li u Hrvatskoj općenito. Za Grad Zagreb karakteristično je sve kasnije stupanje u brak, sve kasnije rađanje djece (jasno je vidljiv pomak s dobne skupine 20-29 u dobnu skupinu 30-39), porast broja djece rođene izvan braka, povećanje stope divorcijaliteta i jednoroditeljskih obitelji, velik broj samačkih kućanstava te dominantan broj obitelji s manjim brojem djece. Sve to ukazuje na potrebu evaluacije i redefiniranja postojećih mjera pronatalitetne politike Grada Zagreba, a dugoročno će zasigurno iziskivati i intenzivniji razvoj dodatnih usluga skrbi, bilo institucionalnih ili izvaninstitucionalnih. Naime, sukladno prikazanim statističkim podacima te dobivenim rezultatima, ti su kapaciteti i danas nedostatni, a s obzirom na prikazane trendove problem će postati još izraženiji (zapravo, već se sada upozorava na nedostatak izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije i nemoćne osobe, što dovodi do bespotrebne institucionalizacije). Ove se godine utrostručio broj zahtjeva predanih za smještaj u domove za starije i nemoćne osobe. Nadalje, velik broj osoba čeka na smještaj u ustanove za starije osobe, dok, temeljem dobivenih podataka, možemo reći da su izvaninstitucionalni oblici skrbi podzastupljeni. Iako Grad Zagreb prednjači u pokrivenosti djece predškolskim ustanovama, ti kapaciteti još uvijek nisu dostatni te je tako i ove godine oko 670 djeteta ostalo bez mjesta u vrtiću. Podaci ukazuju i na zabrinjavajući stambeni standard u Gradu Zagrebu. Naime, s jedne strane imamo vrlo siromašan stambeni fond (prije svega se misli na nisku kvadraturu stambenih prostora, pa se često događa da na osobu dolazi manje od 25 m² stambenog prostora i uz uračunate pomoćne prostorije u korisnu površinu stana), koji se ne poboljšava niti u novogradnji. S druge strane imamo nisku kvalitetu stambenih prostora (prije svega u središnjim dijelovima grada, gdje živi pretežno starije stanovništvo). U 2011. godini nastupio je izrazit pad broja novoizgrađenih stanova. Uz to su cijene novoizgrađenih stanova još uvijek više nego li u Hrvatskoj općenito, mada je proteklih godina došlo do pada cijena. Usporedimo li je s prosjekom Hrvatske registrirana je stopa

nezaposlenosti, i uz značajan broj rasta broja nezaposlenih osoba unazad tri godine, u Gradu Zagrebu više nego dvostruko niža. Ipak, zabrinjava struktura nezaposlenih osoba – mlade i starije osobe, najčešće bez škole ili sa stručnom školom, pretežno dugotrajno nezaposlene. Posebice zabrinjava visok udio dugotrajno nezaposlenih osoba. Stoga bi posebnu pozornost trebalo posvetiti analizi postojećih mjera poticanja zapošljavanja te stvaranju većih mogućnosti zapošljavanja naprijed navedenih specifičnih skupina koje su u većem riziku da budu nezaposlene, kao što su primjerice osobe s invaliditetom.

Grad Zagreb je gospodarsko središte s najvišom prosječnom plaćom koja se kontinuirano povećava, ali povećavaju se i dohodovne nejednakosti. Zabrinjava visok udio osoba koje primaju plaću nižu od prosječne plaće, a troškovi života s druge strane evidentno rastu. Nadalje, rast stope siromaštva ne prati i rast broja korisnika stalne pomoći, već suprotno. Upitna je i činjenica da se u pravilu radi o dugotrajnim korisnicima pomoći (duže od dvije godine), koji su pretežno radno sposobni ili se pak radi o djeci. Na to prethodnih godina upozoravaju i sudionici fokusnih skupina te smatraju kako su u tom pogledu potrebne promjene, a prije svega predlažu uvođenje određenih aktivacijskih mjera. Podaci ukazuju i na neusklađenost broja korisnika stalne pomoći i broja korisnika prava na pomoć za stanovanje. To je posljedica kako propisanih uvjeta koji se odnose na određenu kvadraturu stana koja se ne smije prelaziti prilikom ostvarivanja prava, ali i činjenice da je jedan od uvjeta za ostvarivanje prava za najmoprimce i Ugovor o najmu stana, što veliki broj korisnika-najmoprimaca nema. Na isto prethodnih godina također upozoravaju i sudionici fokusnih skupina, ističući kako bi uvjete trebalo učiniti fleksibilnijima te dati veću važnost diskrecijskoj ocjeni socijalnog radnika. Sudionici prošlogodišnjih fokusnih skupina su također mišljenja da bi trebalo promijeniti uvjete temeljem kojih se ostvaruje pravo na pučku kuhinju, prije svega vezanost tog prava uz pravo na jednokratnu pomoć. Isto tako, naglašavaju kako bi bilo potrebno poticati korisnike da manje koriste pravo na gotove obroke, a više na pakete hrane.

Ovdje je važno napomenuti kako uslijed recentnih gospodarskih kretanja dolazi do određenih promjena. Došlo je do povećanja stope nezaposlenosti te pada industrijske proizvodnje. Također, važno je spomenuti i neke zakonske promjene (kao što je novi Zakon o socijalnoj skrbi, novi Zakon o udomiteljstvu) te odluke gradskih vlasti u 2011. godini (npr. novi kriteriji i mjerila za sudjelovanje roditelja u cijeni programa gradskih predškolskih ustanova) koje će vjerojatno utjecati na socijalnu sliku Grada Zagreba u narednoj godini.

Sve to iziskuje potrebu dodatne analize spomenutih trendova te oblikovanja novih prava koja će biti usklađena s postojećim trendovima te će pratiti potrebe postojećih korisnika i biti usmjerena upravo onima najpotrebitijima.

Usporedimo li Grad Zagreb s ostalim dijelovima Hrvatske, karakterizira ga iznimno visoka stopa liječenih ovisnika, dok se samo može pretpostaviti da je „tamna brojka“ daleko veća. Podaci da se radi o mladim osobama te da do prvog liječenja protekne gotovo deset godina ukazuju na nužnost

rada na preventivnim programima te na ranom otkrivanju konzumenata opojnih droga među djecom i mladima.

Socijalna je slika ukazala i na određene razlike među različitim gradskim područjima. Tako područje Donjeg i Gornjeg Grada prije svega karakterizira bolje obrazovna struktura i starije stanovništvo uz izrazitu tendenciju njegova daljnjeg starenja, najnegativniji prirodni prirast i pretežno samačka kućanstva, što sa sobom povlači najveći stambeni prostor po članu kućanstva. Trnje isto tako karakterizira pretežno starije stanovništvo, koji su mahom korisnici jednokratnih novčanih pomoći uslijed niskih mirovina. Najveći prirodni porast stanovništva i najniži indeks starenja karakteristični su za područje Stenjeveca i Sesveta, s tim da je za područje Sesveta karakterističan i veći udio višečlanih obitelji. Višečlana kućanstva, veći stanovi i najmanje stope divorcijaliteta dominiraju u Brezovici, uz zamjetno smanjenje nezaposlenosti. Dubrava je područje s najvećim brojem korisnika novčanih davanja u sustavu socijalne skrbi, gdje u strukturi korisnika prevladavaju višečlane obitelji, doseljenici i djeca. Ima velik broj nezaposlenih osoba te, uz Peščenicu, najmanji raspoloživi stambeni prostor po članu kućanstva. Nezaposlenost, visok udio korisnika novčanih pomoći te neopremljenost stambenih prostora (prije svega nedostatak centralnog grijanja) karakteristika je i Peščenice, kao i najveće stope razvoda brakova i najviše izvanbračno rođene djece. Ovi podaci ukazuju na specifičnosti pojedinih gradskih područja te ukazuju na potrebu njihovih daljnjih analiza, kao i na činjenicu da bi u planiranju budućih mjera socijalne politike na području Grada takve specifičnosti svakako trebalo imati na umu.

Kontinuirani rad na socijalnoj slici identificirao je niz otvorenih pitanja i potrebu daljnjih analiza. To se posebno odnosi na procjenu učinkovitosti socijalnih intervencija Grada Zagreba koji svojim iznosom i obuhvatom daleko nadmašuju druga hrvatska područja (osim, možda, druge razvijene hrvatske gradove s razvijenim socijalnim programom kao što su, primjerice, Split, Rijeka ili Varaždin). Svi raspoloživi podaci pokazuju da s jedne strane imamo stanovništvo obuhvaćeno socijalnom zaštitom koje je dostatno zaštićeno, npr. višečlane obitelji (možda čak i toliko da im se ne isplati zaposliti se, pogotovo ako rade na „crno“), dok drugi dio socijalno ugroženih ostaje potpuno neobuhvaćen kako državnim tako i gradskim socijalnim intervencijama (npr. problem nedostatnosti pomoći samcima, osobama s minimalnim primanjima ili koje ne dobivaju redovito plaću, roditeljima koji ne primaju alimentaciju, teško oboljelim osobama, organiziranja pomoći i njege, tretmana osoba s psihičkim poteškoćama i sl.). Pri tome je važno napomenuti problem neusklađenosti postojećih mjera u sustavu socijalne skrbi s promjenama koje su se unazad nekoliko godine dogodile u društvu. Postavlja se i pitanje potrebe za većom suradnjom socijalne skrbi na gradskoj razini i socijalne skrbi koja se ostvaruje putem centara za socijalnu skrb i drugih ustanova socijalne skrbi. Isto tako, postoji i potreba za sustavnijom suradnjom s organizacijama civilnog društva, budući da su se one pokazale i više nego li dobro došlom nadopunom postojećih programa na državnoj i gradskoj razini.

LITERATURA I IZVORI

- Council of Europe (2005). *Concerted development of social cohesion indicators. Methodological guide*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Družić Ljubotina, O. (2012). *Beskućništvo: pogled iz različitih perspektiva*. Zagreb: Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.
- Državni zavod za statistiku (2003). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2002. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2003/7-1-2h2003.htm>.
- Državni zavod za statistiku (2004.a). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2003. *Priopćenje broj 7.1.1*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/>.
- Državni zavod za statistiku (2004.b). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2003. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2004/7-1-2_1h2004.htm.
- Državni zavod za statistiku (2005.a). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2004. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2005/7-1-2_1h2005.htm.
- Državni zavod za statistiku (2006.a). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2005. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2006/7-1-2_1h2006.htm.
- Državni zavod za statistiku (2007.a). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2006. *Priopćenje broj 7.1.1*. Posjećeno 10.10.2007. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/Hrv/publication/FirstRelease/firstreldet.asp?pYear=2007&pIDSubject=7>.
- Državni zavod za statistiku (2007.b). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2006. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2007/7-1-2_1h2007.htm.
- Državni zavod za statistiku (2007.c). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2006. *Priopćenje broj 7.1.1*. Posjećeno 10.10.2007. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/Hrv/publication/FirstRelease/firstreldet.asp?pYear=2007&pIDSubject=7>.
- Državni zavod za statistiku (2007.d). *Statistički ljetopis 2006*. Posjećeno 5.9.2007. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/>.
- Državni zavod za statistiku (2007.e). *Statističke informacije 2007*. Posjećeno 10.11.2007. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/>.
- Državni zavod za statistiku (2007.f). Pokazatelji siromaštva od 2004. do 2006. *Priopćenje broj 14.1.2*. Posjećeno 5.9.2007. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2008.a). *Popis stanovništva 2001*. (datoteka s podacima). Dostupno na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/census.htm>.
- Državni zavod za statistiku (2008.b). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2007. *Priopćenje broj 7.1.1*. Posjećeno 27.8.2008. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2008/7-1-1_1h2008.htm.

- Državni zavod za statistiku (2008.c). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2007. *Priopćenje broj 7.1.2.* Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2008/7-1-2_1h2008.htm.
- Državni zavod za statistiku (2008.d). *Statistički ljetopis 2007.* Posjećeno 27.8.2008. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: <http://www.dzs.hr/>.
- Državni zavod za statistiku (2008.e). *Statistička izvješća Prirodno kretanje stanovništva u 2007. godini.* Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Državni zavod za statistiku (2009.a). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2008. *Priopćenje broj 7.1.1.* Posjećeno 22.8.2009. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2009/7-1-1_1h2009.htm.
- Državni zavod za statistiku (2009.b). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2008. *Priopćenje broj 7.1.2.* Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2009/7-1-2_1h2009.htm.
- Državni zavod za statistiku (2009.c). Cijene prodanih novih stanova u drugom polugodištu 2008. *Priopćenje broj 3.1.5/2.* Posjećeno 24.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/publication/2008/3-1-5_2h2008.htm.
- Državni zavod za statistiku (2009.d). Indeks obujma industrijske proizvodnje u prosincu 2008., prvi rezultati. *Priopćenje broj 2.1.1./12.* Posjećeno 5.11.2009. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2009.e). Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2008. *Priopćenje broj 7.1.4.* Posjećeno 17.10.2009. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv/Publication/2009/7-1-4_1h2009.htm.
- Državni zavod za statistiku (2010.a). *Mjesečno statističko izvješće broj 7.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2010.b). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2009. *Priopćenje broj 7.1.1.* Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2010.c). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2009. *Priopćenje broj 7.1.2.* Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/07-01-02_01_2010.htm.
- Državni zavod za statistiku (2010.d). Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja – početak pedagoške godine 2009./2010. *Priopćenje broj 8.1.8.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2010.e). Indeks obujma industrijske proizvodnje u prosincu 2009. *Priopćenje broj 2.1.1./12.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2010.f). Procjena tromjesečnog obračuna bruto domaćeg proizvoda za drugo tromjesečje 2010. *Priopćenje broj 12.1/2.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2010.g). Pokazatelji siromaštva u 2009. *Priopćenje broj 14.1.2.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.

- Državni zavod za statistiku (2011.a). Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2010. *Priopćenje broj 7.1.4*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2011.b). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2010. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/07-01-02_01_2011.htm.
- Državni zavod za statistiku (2011.c). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2010. *Priopćenje broj 7.1.1*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2011.d). Cijene prodanih novih stanova u drugom polugodištu 2010. *Priopćenje broj 3.1.5/2*. Posjećeno 24.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/03-01-05_02_2010.htm.
- Državni zavod za statistiku (2011.e). Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja – početak pedagoške godine 2010./2011. *Priopćenje broj 8.1.8*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2011.f). Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru ak. g. 2010./2011. *Priopćenje broj 8.1.7*. Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/08-01-07_01_2011.htm.
- Državni zavod za statistiku (2011.g). Studenti koji su diplomirali na stručnom i sveučilišnom studiju u 2010. *Priopćenje broj 8.1.6*. Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/08-01-06_01_2011.htm.
- Državni zavod za statistiku (2011.h). Indeks obujma industrijske proizvodnje u prosincu 2010. *Priopćenje broj 2.1.1/2*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2011.i). Umrli u prometnim nesrećama u 2010. *Priopćenje 7.1.3*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2011.j). Pokazatelji siromaštva u 2010. *Priopćenje broj 14.1.2*. Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/14-01-02_01_2011.htm.
- Državni zavod za statistiku (2012.a). *Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011*. Posjećeno 17.12.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.b). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2011. *Priopćenje broj 7.1.1*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.c). Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2011. *Priopćenje broj 7.1.2*. Posjećeno 9.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/07-01-02_01_2012.htm.
- Državni zavod za statistiku (2012.d). Završene zgrade i stanovi u 2011. *Priopćenje broj 3.1.9*. Posjećeno 24.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/03-01-09_01_2012.htm.
- Državni zavod za statistiku (2012.e). Cijene prodanih novih stanova u drugom polugodištu 2011. *Priopćenje broj 3.1.5/2*. Posjećeno 24.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/03-01-05_02_2011.htm.

- Državni zavod za statistiku (2012.f). Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja – početak pedagoške godine 2011./2012. *Priopćenje broj 8.1.8*. Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/08-01-08_01_2012.htm.
- Državni zavod za statistiku (2012.g). Zaposlenost i plaće u 2011. *Statističko izvješće broj 1476*. Posjećeno 5.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.h). Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije u 2009. *Priopćenje broj 12.1.2*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.i). Prosječne mjesečne isplaćene neto plaće zaposlenih za prosinac 2011. *Priopćenje broj 9.1.1/12*. Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.j). *Umrli u prometnim nesrećama u 2011. Priopćenje 7.1.3*. Posjećeno 5.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.k). *Stanovništvo prema starosti i spolu po gradskim četvrtima Grada Zagreba, popis 2011*. Posjećeno 18.12.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.l). *Mjesečno statističko izvješće, broj 6*. Posjećeno 1.12.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.m). *Statističke informacije 2012.*. Posjećeno 17.12.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2012.n). Indeks obujma industrijske proizvodnje u prosincu 2011. *Priopćenje broj 2.1.1/12*. Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: www.dzs.hr.
- Državni zavod za statistiku (2011.o). Pokazatelji siromaštva u 2011. *Priopćenje broj 14.1.2*. Posjećeno 15.12.2012. na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/14-01-02_01_2011.htm.
- European Commission (2020). *Europe 2020*. Posjećeno 15.12.2012. na mrežnim stranicama Europske komisije: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
- Eurostat (2012.a). *Total fertility rate*. Posjećeno 15.12.2012. na mrežnim stranicama Eurostat-a: www.epp.eurostat.ec.europa.eu.
- Eurostat (2012.b). *Employment rates by sex, age and nationality*. Posjećeno 15.12.2012. na mrežnim stranicama Eurostat-a: www.epp.eurostat.ec.europa.eu.
- Eurostat (2012.b). *Unemployment rate, annual average, by sex and age groups*. Posjećeno 15.12.2012. na mrežnim stranicama Eurostat-a: www.epp.eurostat.ec.europa.eu.
- Grad Zagreb (2002). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2001. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 10/02.
- Grad Zagreb (2003). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2002. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 10/03.
- Grad Zagreb (2004). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2003. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 8/04.

- Grad Zagreb (2005). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2004. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 6/05.
- Grad Zagreb (2006). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2005. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 9/06.
- Grad Zagreb (2007). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2006. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 5/07.
- Grad Zagreb (2008). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2007. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 6/08.
- Grad Zagreb (2009). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2008. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 9/09.
- Grad Zagreb (2010). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2008. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 9/10.
- Grad Zagreb (2011). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2010. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 9/11.
- Grad Zagreb (2012). Godišnji obračun Proračuna Grada Zagreba za 2011. *Službeni glasnik Grada Zagreba*, broj: 9/12.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2009.a). *Hrvatski zdravstveno statistički ljetopis za 2008.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: www.hzjz.hr.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2010.a). *Izvješće o umrlim osobama u Hrvatskoj u 2009. godini.* Posjećeno 30.8.2010. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr>.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2010.b). *Hrvatski zdravstveno statistički ljetopis za 2009.* Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: www.hzjz.hr.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2011.a). *Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2010. godinu.* Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr/>.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2012.a). *Prekidi trudnoće u zdravstvenim ustanovama u Hrvatskoj 2011. godine.* Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr>.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2012.b). *Izvješće o umrlim osobama u Hrvatskoj u 2011. godini.* Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr>.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2012.c). *Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2011. godinu.* Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr/>.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2012.d). *Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2011. godini.* Posjećeno 3.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr>.
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2012.e). *Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.* Posjećeno 7.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: <http://www.hzjz.hr/>.

- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2012). *Statističke informacije HZMO-a, broj 4/2011.* Posjećeno 25.11.2012. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje: <http://www.mirovinsko.hr>.
- Hrvatski zavod za zapošljavanje (2011.). *Godišnjak 2010.* Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje: <http://www.hzz.hr>.
- Hrvatski zavod za zapošljavanje (2012.a). *Statistika.hzz.* Posjećeno 5.11.2009. na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje: <http://statistika.hzz.hr/Default.aspx>. Mislim da ovo nije adekvatan način navođenja.
- Matković (2007.a). Zaposlenost i kvaliteta posla. U L. Japec i Z. Šučur (ur.): *Kvaliteta života u Hrvatskoj: regionalne nejednakosti.* (str. 31-42). Zagreb: UNDP.
- Matković, T. (2007.b). Obuhvat sustavom predškolske skrbi u Hrvatskoj 1989.-2005. *Revija za socijalnu politiku*, 14(1), 123-125 (revidirana verzija).
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (2011.a). *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2010. godini.* Posjećeno 02.9.2010. na mrežnim stranicama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi: www.mzss.hr.
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (2012.a). *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2011. godini.* Posjećeno 25.11.2012. na mrežnim stranicama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi: www.msppm.hr.
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (2012.b). *Mjesečno statističko izvješće o korisnicima i pomoćima u socijalnoj skrbi u Republici Hrvatskoj za prosinac 2011. godine.* Posjećeno 25.11.2012. na mrežnim stranicama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi: www.msppm.hr.
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (2012.c). *Izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka i obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u 2011. godine.* Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Ministarstvo unutarnjih poslova (2012). *Trgovanje ljudima.* Posjećeno 25.11. 2012. godine na mrežnim stranicama Ministarstva unutarnjih poslova: www.mup.hr.
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (2008.a). *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2007. godini* [datoteka s podacima]. Dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi: <http://www.mzss.hr>.
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (2009.a). *Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj u 2008. godini.* Posjećeno 02.9.2010. na mrežnim stranicama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi: www.mzss.hr.
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (2010.a). *Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj u 2009. godini.* Posjećeno 02.9.2010. na mrežnim stranicama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi: www.mzss.hr.
- Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N., Josipović, N. (2003). *Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline.* Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.

- Stubbs, P., Zrinščak, S. (2012), Europeizacija i socijalna politika: između retorike i stvarnosti. U: V. Puljiz, S. Ravlić, V. Visković (ur.), *Hrvatska u Europskoj uniji: kako dalje?* (u tisku). Zagreb: Institut za demokraciju i pravo Miko Tripalo.
- Šostar, Z., Bakula Anđelić, M., Majsec Sobota, V. (2006). Položaj osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu. *Revija za socijalnu politiku*, 13(1), 53-65.
- Šućur, Z. (2006). Objektivno i subjektivno siromaštvo u Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 13(3), 237-255.
- Šućur, Z. (2008). Socijalna sigurnost i kvaliteta života starijih osoba bez mirovinskih primanja u Republici Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 15(3), 435-454.
- UNDP Hrvatska (2006.a). *Istraživanja kvalitete života i rizika od socijalne isključenosti*. Zagreb: UNDP Hrvatska.
- UNDP Hrvatska (2006.b). *Neumreženi: Lica socijalne isključenosti u Hrvatskoj*. Zagreb: UNDP Hrvatska.
- Vlada Republike Hrvatske (2007). *Hrvatska i EU potpisale Memorandum o socijalnoj uključenosti*. Posjećeno 24.11.2007. na mrežnim stranicama Vlade RH: http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/novosti_i_najave/2007/ozujak/hrvatska_i_eu_potpisale_memorandum_o_socijalnoj_ukljucenosti.
- Zakon o socijalnoj skrbi. *Narodne novine*, broj 73/1997, 27/2001, 59/2001, 82/2001, 103/03, 44/2006, 79/2007, 123/2010, 33/2012.
- ZG STAT (2004). *Grad Zagreb: stanovništvo, kućanstva i stanovi 2001.- prema Popisu stanovništva, kućanstva i stanova 2001*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2006.a). *Vitalna statistika – prirodno kretanje stanovništva po gradskim četvrtima Grada Zagreba od 2001.-2005*. Posjećeno 15.9.2007. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2006.b). *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2005*. Posjećeno 20.9.2007. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr/dokument.nsf/FPHW?OpenForm&2&30090>.
- ZG STAT (2007.a). *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2006*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2007.b). *Osobna potrošnja i primanja kućanstava Republike Hrvatske i Grada Zagreba u 2005*. (priopćenje). Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2007.c). *Zaposlenost i nezaposlenost* (priopćenje). Posjećeno 15.10.2007. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2007.d). *Zaposleni i nezaposleni na području Grada Zagreba u 2006*. (godišnje priopćenje). Posjećeno 15.10.2007. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2007.e). *Gospodarska i društvena kretanja u Gradu Zagrebu – razdoblje I– VI. 2007. godine*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2008.a). *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2008*. (radna verzija). Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2008.b). *Prirodno kretanje stanovništva od 2001.-2007*. (godišnje priopćenje). Posjećeno 2.10.2008. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr/>.
- ZG STAT (2008.c). *Zaposlenost i nezaposlenost (godišnje priopćenje)*. Posjećeno 31.8.2008. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.

- ZG STAT (2008.d). *Gospodarska i društvena kretanja u Gradu Zagrebu–razdoblje I– VI. 2008. godine*. Zagreb: Grad Zagreb. Posjećeno 30.9.2008. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2009.a). *Vitalna statistika (priopćenje)*. Posjećeno 15.10.2009. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2009.b). *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2009*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2009.c). *Zaposlenost i nezaposlenost 2008. Godišnje priopćenje – ožujak 2009*. Posjećeno 15.10.2009 na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2009.d). *Gospodarska i društvena kretanja u Gradu Zagrebu – razdoblje I-VI.2009. godine*. Posjećeno 28.8.2009. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2009.e). *Neto i bruto plaće (mjesečno priopćenje - ožujak 2008.)*. Posjećeno 5.11.2009. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2010.a). *Vitalna statistika*. Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2010.b). *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2010 (radna verzija)*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2010.c). *Zaposlenost i nezaposlenost 2009*. Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2010.d). *Industrija (prosinac 2009.)*. Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2010.e). *Prodajne cijene proizvođača industrijskih proizvoda (prosinac 2009)*. Posjećeno 5.11.2010. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2011.a). *Vitalna statistika*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2011.b). *Osnovno obrazovanje- kraj šk. g. 2009./2010. i početak šk. g.2010./2011.* Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2011.c). *Osnovno obrazovanje- kraj šk. g. 2009./2010. i početak šk. g.2010./2011.* Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2011.d) *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2011*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2011.e). *Zaposlenost i nezaposlenost 2010*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2011.f). *Neto i bruto plaće (mjesečno priopćenje – kolovoz 2011.)*. Posjećeno 3.11.2011. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2012.a). *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2012. (radna verzija)*. Zagreb: Grad Zagreb.
- ZG STAT (2012.b). *Vitalna statistika*. Posjećeno 3.12.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2012.c). *Završene zgrade i stanovi u Gradu Zagrebu 2011*. Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2012.d). *Osnovno obrazovanje- kraj šk. g. 2010./2011. i početak šk. g.2011./2012.* Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2012.e) *Srednje obrazovanje - kraj šk. g. 2010./2011. i početak šk. g.2011./2012.* Posjećeno 23.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.

- ZG STAT (2012.f). *Zaposlenost i nezaposlenost 2011 (godišnje priopćenje)*. Posjećeno 5.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: <http://www.zagreb.hr>.
- ZG STAT (2012.g). *Plaće III-2011. (mjesečno priopćenje)*. Posjećeno 5.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2012.h). *Neto i bruto plaće (mjesečno priopćenje - prosinac 2011.)*. Posjećeno 5.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- ZG STAT (2012.i). *Industrija (siječanj 2010.)*. Posjećeno 5.11.2012. na mrežnim stranicama Grada Zagreba: www.zagreb.hr.
- Zrinščak, S. (2006). Socijalna politika u procjepima globalizacije i europeizacije. U S. Zrinščak (ur.), *Socijalna država u 21. stoljeću – privid ili stvarnost?* (str. 1-27). Zagreb: Pravni fakultet.

PRILOG I.: Pregled socijalnih indikatora za izradu socijalne slike Grada Zagreba⁴³

STANOVNIŠTVO

- **Ukupan broj**
- **Spolna struktura**
- **Dobna struktura**
- **Prosječna starost stanovništva**
- **Indeks starenja stanovništva**
- **Koeficijent starosti**
- Stanovništvo prema aktivnosti
- **Obrazovna struktura stanovništva**
- **Natalitet**
- **Mortalitet**
- **Stopa mortaliteta dojenčadi**
- **Stopa perinatalne smrtnosti**
- **Prirodno kretanje stanovništva**
- **Vitalni indeks**
- **Migracije**
- **Broj i sastav manjina**
- Indeks ovisnosti stanovništva

KUĆANSTVA I OBITELJ

- **Broj kućanstava i obitelji**
- **Obiteljska kućanstva prema broju članova**
- **Prosječan broj članova privatnih kućanstava**
- **Tip obitelji**
- **Broj djece u obitelji**
- **Totalna stopa fertiliteta**
- **Broj sklopljenih brakova**
- **Stopa nupcijaliteta**
- **Broj razvedenih brakova**
- **Stopa divorcijaliteta**
- **Broj razvedenih na 1000 sklopljenih brakova**
- **Broj uzdržavane djece rođene u braku koji se razvodi**
- **Živorodeni prema bračnosti**
- **Živorodeni prema starosti majke**
- **Prekidi trudnoće**
- Totalna stopa prvog sklapanja braka žena do 50 godina
- Prosječna dob prilikom prvog sklapanja braka
- **Prosječna dob majke prilikom rođenja prvog djeteta**
- **Struktura raspoloživog dohotka kućanstva**
- **Broj i oblici zlostavljanja u obitelji**

---

⁴³ **Masnim slovima** su otisnuti indikatori koji su bili korišteni prigodom izrade ove socijalne slike, a ostali indikatori se navode kao poželjni za izradu sljedećih izdanja socijalne slike Grada Zagreba, a uz pomoć kojih će i prezentacija ukupne situacije biti svakako potpunija.

STAMBENI STANDARD

- **Ukupan broj stanova prema namjeni**
- **Nastanjeni stanovi prema prosječnoj površini i prosječnom broju članova**
- **Struktura stanova prema broju soba**
- **Stanovi prema opremljenosti (struja, voda, kanalizacija, grijanje)**
- **Privatna kućanstva prema osnovi korištenja stana**
- **Struktura potrošnje kućanstva**
- **Prosječan broj soba po osobi**
- **Koeficijent priuštivosti (prosječan osobni dohodak/ prosječna cijena stana u novogradnji)**
- **Broj beskućnika**
- **Potražnja za socijalnim stanovima**
- **Prenaseljenost stambenog fonda**
- **Postotak kućanstava s trajnim proizvodima (kolor TV, video, osobni automobil, mobilni telefon, osobni kompjutor...)**
- **Novoizgrađeni stanovi**

ODGOJ I OBRAZOVANJE

- **Broj javnih i privatnih jaslica, vrtića i škola**
- **Postotak djece u javnim i privatnim jaslicama i vrtićima**
- **Udio upisane djece u javno financiranim jaslicama i vrtićima**
- **Broj osnovnih i srednjih škola**
- **Broj i struktura upisanih i diplomiranih studenata**
- **Broj djece obuhvaćene produženim boravkom u školi**
- **Postotak upisanih učenika koji ne završavaju srednjoškolsko obrazovanje**
- **Prosječna opterećenost učionica**
- **Broj dodijeljenih stipendija i struktura primaoca stipendija**

ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST

- **Ukupan broj zaposlenih**
- **Zaposleni prema vrsti djelatnosti**
- **Zaposleni u poslovnim subjektima prema vrsti i radnom mjestu (na određeno, na neodređeno, pripravnici i vježbenici)**
- **Zaposleni u poslovnim subjektima prema oblicima vlasništva**
- **Zaposleni u poslovnim subjektima prema stupnju obrazovanja i spolu**
- **Visina neto primanja zaposlenih po sektorima djelatnosti**
- **Stopa zaposlenosti**
- **Postotak samozaposlenih osoba**
- **Postotak zaposlenih s djelomičnim radnim vremenom**
- **Ukupan broj nezaposlenih prema spolu**
- **Udio osoba koje prvi puta traže zaposlenje**
- **Udio dugotrajne nezaposlenosti (1-2 godine)**
- **Udio vrlo duge nezaposlenosti (više od 2 godine)**
- **Udio pojedinih dobnih skupina u strukturi nezaposlenih**
- **Stopa registrirane nezaposlenosti**
- **Nezaposleni prema obrazovanju**
- **Udio korisnika naknada za nezaposlene**
- **Udio žena koje prvi puta traže zaposlenje**

EKONOMSKI PODACI

- **BDP – bruto**
- **BDP – per capita**
- **Prosječna neto plaća**
- **Struktura gradskog proračuna**
- Realna stopa rasta BDP-a
- **Stopa rasta industrijske proizvodnje**
- Kretanje cijene života u Zagrebu

ZDRAVLJE

- **Umrli prema najčešćim uzrocima smrti**
- **Nasilne smrti**
- **Broj poginulih u prometnim nesrećama**
- **Standardizirane stope smrtnosti prema različitim tipovima bolesti**
- Očekivano trajanje života u času rođenja
- Očekivano trajanje života u dobrom zdravlju
- Nesreće na radu prema tipu aktivnosti
- **Ovisnici o alkoholu i opojnim drogama**
- **Osobe s invaliditetom**
- **Samoprocjena zdravstvenog stanja građana**
- Udjel korisnika privatne zdravstvene zaštite

SOCIJALNE NEJEDNAKOSTI

- **Struktura zaposlenih u poslovnim subjektima prema visini neto-plaća**
- **Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život**
- **Stopa siromaštva**
- Jaz siromaštva
- Profil siromašnih i rizične skupine
- **Struktura dohotka**
- Raspodjela dohotka prema kvintilima
- **Ginijev koeficijent dohodovnih nejednakosti**
- **Osobe koje žive u kućanstvima u kojima nitko ne radi**

SOCIJALNA ZAŠTITA

- **Broj ustanova socijalne skrbi u Gradu Zagrebu**
- **Prava, usluge i mjere socijalne skrbi**
- **Davanja za djecu**
- **Maloljetni i punoljetni korisnici socijalne skrbi**
- **Broj korisnika socijalne skrbi koja se financira iz gradskog proračuna**
- **Korisnici mirovina prema vrstama mirovina**
- **Omjer osiguranika i umirovljenika**
- **Korisnici dodatnih socijalnih prava prema gradskoj odluci**
- **Korisnici pomoći za podmirivanje troškova stanovanja**
- **Korisnici pomoći za troškove ogrjeva**
- **Trgovanje ljudima**
- **Ustanove socijalne skrbi prema tipu, vlasništvu i korisnicima**
- **Financirane organizacije civilnog društva prema aktivnosti i programima**
- **Struktura primalaca raznih oblika pomoći prema spolu, starosti, obrazovanju i sl.**